

Janya's Beauty Salon
 85-03 Roosevelt Ave.
 Jackson Heights NY 11372

•Threading Waxing •Facial Men & Women •Anti-Aging Facial
 •Bleach •Hair Cut, Color and Style

Info: (718) 205-7832
 • (646) 764-3316

ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਜ਼ੋਰੈਂਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬੌਬੀ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

(ਸੈਲ): 718-757-7809
 ਫੋਨ (ਦਫਤਰ): 516-439-5420
 (ਫੈਕਸ): 516-439-5418

ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਜ਼ੋਰੈਂਸ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੋ।

ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬੌਬੀ
 ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਰ ਪਲ ਹਾਜ਼ਰ

Address: 1st Park Ave., 2FL, Manhasset, NY 11030

Bandna's Beauty Salon
 Open 7 days 10:00 am to 8:00 pm

•Threading •Eye Brows & Full Face •Color •Highlights •Hair Styling •Henna Tattoos •Brazilian Keratin

•Hair Cut •Men's Hair Cut •Facial •Manicure •Pedicure

•GIFT CERTIFICATES Available

Tel. 718.335.1599 Cell. 917.463.8806
 71-01 Northern Blvd Jackson Heights NY 11372

Twelfth Year in Publication ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢ Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
 ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 12, Issue 23, June 4, 2011 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ

**-ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਅਹਿਮ ਫ਼ੈਸਲੇ-
 ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਰੀਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ
 ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ
 ਰੋਚੈਸਟਰ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਭੰਗ**

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 30 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਈ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੌਰਾਨ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਮੂਹ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਿੱਖ ਰੀਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਇਆ ਕਰਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਟੋਪੀ ਨੁਮਾ ਦਸਤਾਰ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਰੋਚੈਸਟਰ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਝਗੜੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਬਣਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ

ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੀਤ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਤੁੜਵਾਉਣ ਲਈ ਮਿਸਾਲੀ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਪਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਕਾਲ-ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਬੰਦ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇਵੀ ਸਿੰਘ ਪਾਟਿਲ ਵੱਲੋਂ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਅੰਮੜੀ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ

ਉਸ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੁੜਵਾਉਣ ਲਈ ਵਿੱਢੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਅਤੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਮਿਸਾਲੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹੰਭਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ

ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਉਂ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਲਈ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਕੇ.ਟੀ. ਐਸ. ਤੁਲਸੀ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਜਲਦੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਘਟਾ ਕੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ 1991 ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਯੁਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੁਲ ਹਿੰਦ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਫਰੰਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬੰਬ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਅਤੇ 1993 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼

ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 25 ਅਗਸਤ, 2001 ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਉਦੋਂ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਕੇ ਜਰਮਨੀ

ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਜਾ ਪੁੱਜਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਫਰੈਂਕਫਰਟ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਪੁੱਜਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ 1991 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੇਸ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

Ad Space Available
 Call:847-359-0746
 Fax:847-705-9388

Dhillon Truck Stop
Dhillon Road Service
 Interstate 40, exit 356, San Jon, NM
 Gill Manj Gurdaspur Wale

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ ਰੇਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ
 Ph:575-576-4111, 317-918-6776

Ad Space Available
 Call:847-359-0746
 Fax:847-705-9388

ਅਮਰੀਕੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਕਮਲਨਾਥ ਖਿਲਾਫ

ਸੁਣਵਾਈ 21 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: 1984 ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕਤਲਿਆਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਦੀ ਸੰਘੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਕਮਲਨਾਥ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕਰਨ ਲਈ 21 ਸਤੰਬਰ ਦਾ ਦਿਨ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਦੱਖਣੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੈਡਰਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਰੋਬਰਟ ਡਬਲਿਊ. ਸਵੀਟ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਗੁਰਪਤੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਕੇਵਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਹੋਏ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ 3000 ਬੇਗੁਨਾਹ ਸਿੱਖ ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਇਹ ਕੇਸ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਖਿਲਾਫ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਮੁਲਜ਼ਮ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਤੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਹਿ ਦਿੱਤੀ। ਕਮਲਨਾਥ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਆਗੂ ਨੂੰ ਭੀੜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵੇਲੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ ਹੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਮੁਤਾਬਕ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਉਥੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਕੀ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਹੀ ਪੈਰਵੀ ਹੋਈ?

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ

ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਵਿਰੁਧ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ ਵਲੋਂ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਹਾਲ ਰਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਜਦੋਂ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਦਿਲ ਵਲੂੰਧਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਭਾਗੀ ਖਬਰ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲੀ ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਚਾਚੇਕੀ ਵਾਲੇ ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਕੇਸ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਪੁਜਣ ਤਕ ਦਾ ਸਾਰਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੁਰੰਤ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ।

ਅਧਿਆਪਕ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਹੋਣਹਾਰ ਪੁੱਤਰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਬਣਨ ਆਇਆ ਸੀ। ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਸਮੁੱਚੇ ਦੌਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਗੰਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰ ਕੇ ਸੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਖੇਡੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਖੇਡ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਨੂੰ ਬਲਾਣ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕੀਆਂ। ਸਮੁੱਚੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸੋਹ ਦਾ ਤੱਕਲਾ ਗੱਡਣ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਾਰੇ ਖੁਦ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਸਮੇਤ ਕਾਂਗਰਸ

ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕਰ ਕੇ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਕੋਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸਲੋਟ ਵਾਲਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਬਣਨ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਿਆ ਨੌਜੁਆਨ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਵੀ ਉਸੇ ਕੌੜੀ ਫਸਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਨਾਂ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੁਖੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁਧ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਹ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਾਂਗਰਸ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਗਲਤ ਨੀਤੀ ਕਰ ਕੇ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਜ ਦੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੇਸ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰੋ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਵਖ ਵਖ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਖੇਡੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਖੇਡੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਜੋ

ਮੁੱਦਾ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਠਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰੋ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਸੰਧੀ ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਲਿਆਈ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚਾਲੇ ਅਪਰਾਧੀ ਤਬਾਦਲਾ ਸੰਧੀ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਮੁਜ਼ਰਿਮ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਚੁਸਤੀ ਇਹ ਖੇਡੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਦਿਖਾਈ। ਦੱਸਿਆ ਇਹ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਕੋਰਾ ਝੂਠ ਹੈ।

ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਰਮਨ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੇ ਜਿਥੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰੋ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਲਿਆਈ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਪ੍ਰੋ ਭੁੱਲਰ ਵਿਰੁਧ ਫੈਸਲਾ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਜਬਰ ਲਏ ਗਏ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕਬਾਲੀਆ

ਬਿਆਨ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗਭਰੂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਤਸੱਦਦ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਡਾ ਰੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਐਸ ਪੀ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰੋ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਮਾਪਿਆਂ ਉੱਤੇ ਭਾਰੀ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਘਰੋਂ ਚੁਕ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਜਿਸਦੀ ਅਜ ਤਕ ਉਘ-ਸੁਘ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੀ। ਇਹੋ ਹਸ਼ਰ ਉਸ ਦੇ ਮਾਸਤ ਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਅਧਿਆਪਕ ਮਾਤਾ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਥਾਣੇ ਰਖਿਆ ਅਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਭਰਾ ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਤਸੱਦਦ ਸਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਉੱਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਗੁੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ?

ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ ਦਾ ਦਾਮਾਦ ਅਤੇ ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ ਦਾ ਭਤੀਜ ਜੁਆਈ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭੁੱਲਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਭੁੱਲਰ ਪਰਿਵਾਰ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪ੍ਰੋ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰੋ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿਆਸਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਕੇਸ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੈ।

ਰਕਾਬਗੰਜ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਹੁਣ ਸ਼ੀਲਾ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਰੱਖੇਗੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਹੱਥ-ਪੱਲਾ ਨਾ ਫੜਾਉਣ ਕਾਰਨ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬਗੰਜ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ 12 ਜੂਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਸੀ ਪਰ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਗਏ।

ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿਚ ਹੋਰ ਦੇਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੀਲਾ ਦੀਕਸ਼ਿਤ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ. ਸਰਨਾ ਮੁਤਾਬਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਾਫੀ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਐਲਾਨੀ ਤਾਰੀਖ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਹਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ 12 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ 13 ਏਕੜ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਹਿਤ ਇੱਥੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਜਾਇਬਘਰ ਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਹਾਲ, ਬਹੁਮੰਤਵੀ ਹਾਲ, ਏਅਰ

ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ, ਲੰਗਰ ਘਰ, ਬਹੁਮੰਜਲੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਪਾਰਕਿੰਗ ਵਿਚ ਇਕੋ ਵੇਲੇ 3000 ਕਾਰਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣਗੀਆਂ। ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਸਿੱਖ ਫੋਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਐਮ.ਐਸ. ਚੱਢਾ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਐਨਾ ਪੈਸਾ ਪਾਰਕਿੰਗ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕੌਮ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਚਾਰ ਸਾਲ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕਾਲੀਆ ਨੇ ਕੀਤਾ ਕੀ... ਵਪਾਰ ਸੈਨਾ ਪੰਜਾਬ

ਸਰ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ... CBI ਨੇ ਪੁੱਛ-ਗਿਛ ਕੀਤੀ ਉਹ ਵਖਰੀ !!

ਟੋਨੀ ਕਲਰ

Indian Vegetarian Lady Cook Available. ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਘਰ ਆ ਕੇ ਵੀ ਵੈਸ਼ਨੁ ਖਾਣਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. Working with two Indian families in Brooklyn & Richmond Hills since 2 years. ਲੰਚ ਬੌਕਸ ਸਿਸਟਮ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ 718-350-9158

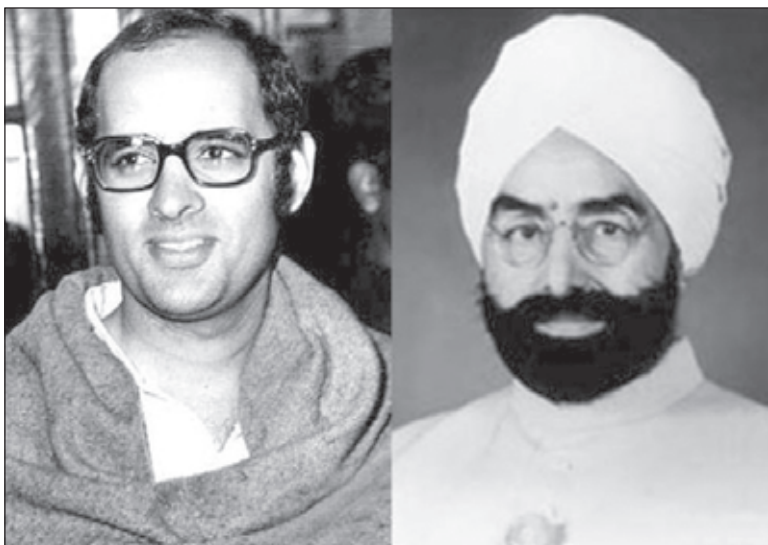
Wholesale Supplies: AFN 908-486-0077/United Cash & Carry 917-682-5604/ P. West 718-272-6383. When in Queens, NY tune on your radio to 1620AM to liston Hindi songs 24 Hrs. Products include Dan Cow Milk Powder, Amritsar Champion Atta, Anchor Vegetarian Cheese, Break-o-day Whole Wheat Crackers, Champion Flour, Meadow Ghee, Krishna Ghee, and Dr. Robert's Living Bitters/Tonic.

ਪੰਜਾਬ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਲਈ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ

ਕਾਂਗਰਸ ਬਾਰੇ ਪੁਸਤਕ 'ਚ ਖੁਲਾਸਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਰਹੂਮ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਜਿਹੜੇ ਕੰਡੇ ਬੀਜੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਸ ਕਾਰਨ 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦਾ ਪਿੰਡਾ ਲਹੂ-ਲਹਾਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਦਰਦ ਅਜੇ ਵੀ ਲੋਕ ਹੰਢਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਹਿਮ ਖੁਲਾਸਾ ਕਾਂਗਰਸ ਬਾਰੇ ਛਪੀ ਪੁਸਤਕ 'ਏ ਸੈਟੇਨਰੀ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਦਿ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ' 'ਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਖਰਾਬ ਹੋਏ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਾਨਾਂ ਗੁਆ ਕੇ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪਈ।

ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਖੇਡੀ ਗਈ 'ਸੌਤੀ ਸਿਆਸਤ' ਨੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਰਿਆ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਆ ਗਈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਸੌਤੀ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੀ ਪਈ। 1972 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਉਭਰੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਧਰਮ ਦਾ ਪੱਤਾ ਖੇਡਿਆ ਤੇ ਉਹ

ਬਾਜ਼ੀ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਰਹੇ ਪਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇਸ ਸੌਤੀ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਪੁਆਤਾ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਥੇ ਖੂਨ ਦੀ ਹੌਲੀ ਖੇਡੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਡੇ ਲਾਉਣ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਿੱਖ ਮਾਰਚ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ।

ਗਾਂਧੀ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਪਾਸਾ ਪਲਟਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਬਾਗੀ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪਏ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੂਨ-ਖਰਾਬਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਧਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਮਨੀਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਤਕਾਇਆ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਰਲਣ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚਾ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਨ ਵਿਚ ਖਾਰ ਰੱਖ ਲਈ ਸੀ। ਪੁਸਤਕ ਮੁਤਾਬਕ ਸ੍ਰੀ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵਿਚਾਲੇ 'ਦੁਸ਼ਮਣੀ' ਨੇ ਬਲਦੀ 'ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਇਆ। ਰਹਿੰਦੀ-ਖੂੰਹਦੀ ਕਸਰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੇ 1982 ਦੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ।

ਫਰਾਂਸ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਵੇਚਣ 'ਤੇ ਰੋਕ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਤੇ ਇੰਨੇ ਸਾਲ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਐਬਟਾਬਾਦ 'ਚ ਰਹੀ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸਬਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਦ ਤੱਕ ਇਸ ਨੇ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਫੌਜੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਚਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਲਈ ਹੈ। ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਇਹ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਰੋਸਨੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਵੇਗੀ ਜੋ ਦੋ ਮਈ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਵੱਲੋਂ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ।

ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਗੈਰਾਰਡ ਲੌਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਬਟਾਬਾਦ 'ਚ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਖੁਡੇ ਹੋਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਫੌਜੀ ਸਾਜ਼ੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵੇਚ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸਫ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਦੁਵੱਲੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਸਮੇਟਦਿਆਂ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਫਰਾਂਸ ਸਿਰਫ ਉਹ ਫੌਜੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਲਈ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਯੰਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਚਾਰ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਫੜਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭਾਰੀ ਸਾਜ਼ੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਵੇਚੀ ਜਾ ਰਹੀ।

ਪਕਿਸਤਾਨ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕੁਚਲੇਗਾ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸਫ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਵੰਗ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤੇਗਾ। ਕਰਾਚੀ 'ਚ ਜਲ ਸੈਨਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹਮਲੇ ਮਗਰੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਫੌਜ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਲੜਾਈ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੁਣ ਫੈਸਲਾਕੂਨ ਦੌਰ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਲਾ

ਕੇ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ, ਸੈਨਾ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਵੰਗ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤਣ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਮੇਟੀ (ਡੀ.ਡੀ.ਸੀ.) ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਿੰਨੋਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵੀ ਸੱਦੀ।

ਅਮਰੀਕਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਤਰੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ 'ਚ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿੱਥੇ ਅਤਿ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ-ਯਾਫਤਾ ਤਾਲਿਬਾਨ, ਅਲ-ਕਾਇਦਾ

ਤੇ ਹੱਕਾਨੀ ਨੈਟਵਰਕ ਨੇ ਪਨਾਹ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ 'ਚ ਡੀ.ਡੀ.ਸੀ. ਦੀ ਹੋਈ ਦੂਜੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸੰਘੀ ਮੰਤਰੀ, ਤਿੰਨੋਂ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਤਿੰਨ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿਵਲ ਤੇ ਫੌਜੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਫੈਸਲਾਕੂਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਰਣਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇਕਜੁੱਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਣਨੀਤਕ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅੰਕੜੇ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਖਤਰਿਆਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਆਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਦਾ ਅਹਿਦ ਲਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਜੈਨੇਟ ਨੈਪੋਲੀਟੋਨੋ ਵਿਚਾਲੇ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਚੱਲੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਅਤਿਵਾਦ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਆਂ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ 2008 ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਾਲੇ ਇਹ ਨਵਾਂ ਸੰਵਾਦ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੁੱਜੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਦੋਵੇਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦਾ ਮੁੜ ਅਹਿਦ ਲੈਣੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਅੱਠਿਆਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਏਜੰਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸਮੇਤ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਤੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਤੇ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਜਾਇਜ਼ੇ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਉਚਿਤ ਫੋਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੈਕਟਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਈਆਂ। ਨੈਪੋਲੀਟੋਨੋ ਨੇ ਭਾਰਤ 'ਚ 26/11 ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲਸ਼ਕਰ ਇ ਤੇਇਬਾ ਨੂੰ ਅਲ ਕਾਇਦਾ ਜਿੰਨੀ ਖਤਰਨਾਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਤੇਇਬਾ ਦੇ ਬਾਨੀ ਹਾਫਿਜ਼ ਸਈਦ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਸ਼ਰੇਆਮ ਘੁੰਮਣ ਬਾਰੇ ਉਹ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਹੀ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

Satwant Kaur Takk

Before: 165 Lbs. After: 125 Lbs. Lost 40 Lbs.

Lose Weight Feel Great

All Herbal, American Doctors' formulated and Guaranteed Results

ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸਹੀ ਬੂਟੀਆਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਅਤੇ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਨਤੀਜੇ

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਲਾਪਤਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਚਾਰਾਜ਼ੇ ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਵੀ.ਕੇ. ਭਾਵਤਾ ਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਰੈੱਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲਾਪਤਾ 39 ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਲੱਭਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਜਨ ਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਭਾਵਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ 10 ਜੂਨ ਤੱਕ ਇਸ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਰੈੱਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮੁਢਲੀ ਰਿਪੋਰਟ 29 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 39 ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦੋਆਬਾ ਇਲਾਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਢੇ 6 ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਾਪਤਾ ਹਨ। ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਨਵੰਬਰ 2004 ਵਿਚ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਲਈ ਸਪੇਨ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਘਰੋਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਆਦਰਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਗੋਇਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲਾਪਤਾ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਇੰਟਰਪੋਲ, ਸਪੇਨ, ਮੇਰਕੋ ਦੇ ਸਫਾਰਤਖਾਨਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਤਾਲਮੇਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

Business Opportunity

International Company looking for serious people to work from home-part time or full time. Great earning potential, full training and support provided. To attend training in your area and For more info. call:

Surjit Singh or Satwant K. Takk Cell: (416) 889-9886

Sukhpreet Kaur Indiana
Ph:317-884-3557

www.safeandeasyweightloss.com
e-mail:sstakk@hotmail.com

ਸ਼ੈਲ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਕਾਊ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਚਲਦਾ ਸ਼ੈਲ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਾਟ ਫੂਡ, ਡੈਲੀ ਅਤੇ ਬੀਅਰ/ਵਾਈਨ ਵੀ ਨਾਲ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਸਮੇਤ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

Shell Gas Station For Sale

With Property

Golden Turn Key Business Opportunity in Pacific Northwest, Beautiful Town Cathlamet, On Scenic Highway Alongwith Columbia River

High Volume Traffic

With Hot Food, Deli and Beer/Wine.

Also Have A Good Rental Income

Please Serious Buyer Only

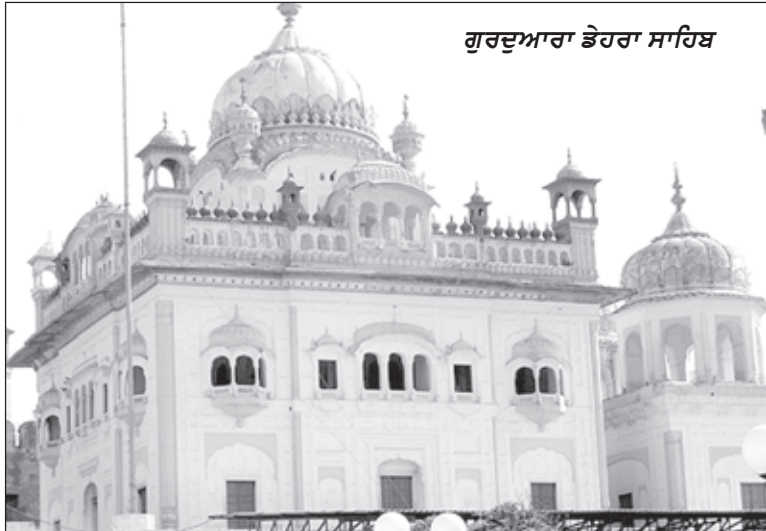
Contact: Jarnail Singh

Ph:360-431-9277

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ ਰੇਡਕਾ

ਪਾਕਿ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜਥਾ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਇਸ ਵਾਰ ਲਾਹੌਰ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜ ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੀ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵਿਖੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜ ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਲਈ 28 ਮਈ ਤੋਂ 6 ਜੂਨ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 340 ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖਾਨੇ ਕੋਲ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਐਨ ਆਖਰੀ ਮੌਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖਾਨੇ ਨੇ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਜਥਾ 28 ਮਈ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਰਵਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

28 ਜੂਨ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਜਥੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਜੂਨ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਉਪਰੰਤ 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 340 ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵੀਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਸੂਚੀ ਅਗਾਂਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸੂਚੀ ਵੀਜ਼ਿਆਂ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖਾਨੇ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ।

ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਹੁਣ 28 ਮਈ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖਾਨੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੁਰਪੁਰਬ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਜਥਿਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਤਾਰੀਖ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਜਥੇ 8 ਤੋਂ 17 ਜੂਨ ਤਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾ ਸਕਣਗੇ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਕਾਰਨ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖਾਨੇ ਨੇ 28 ਮਈ ਤੋਂ 6 ਜੂਨ ਤਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਐਨ ਆਖਰੀ ਮੌਕੇ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਪੰਜ ਜੂਨ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ

ਪਾਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਵੀਜ਼ੇ ਰੱਦ ਹੋਏ: ਮੱਕੜ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਭੇਜੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜ ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪਾਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮਨਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਿਲਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਜਮਾਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿੱਖ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਹੈ। ਜਥੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਜਾ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਤੋਂ ਖਿਆ ਮੰਗਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿ ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਫੈਸਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿੱਖ ਮਰਯਾਦਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿ ਹਕੂਮਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਥੇ ਨੂੰ 8 ਜੂਨ ਤੋਂ 17 ਜੂਨ ਤੱਕ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ 5 ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸੋਧੇ ਗਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿ ਕਮੇਟੀ 16 ਨੂੰ ਹੀ ਮਨਾਏਗੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ 16 ਜੂਨ 2011 ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁ: ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ: ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ 8 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਜਥਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ਜੋ ਸਾਰੇ ਗੁਰਧਾਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ 16 ਜੂਨ 2011 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਮਨਾ ਕੇ 17 ਨੂੰ ਜਥਾ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਆਵੇਗਾ।

ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੁਰਪੁਰਬ

ਪੰਜ ਜੂਨ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਦੇਸ਼, ਸੰਦੇਸ਼ ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਗੁਰਪੁਰਬ ਪੰਜ ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੀ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਰਬਜੀਤ ਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਪਾਕਿ ਜਾਣ ਲਈ ਵੀਜ਼ਾ ਮਿਲਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਕੋਟ ਲਖਪਤ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਬੀਬੀ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖਾਨੇ ਨੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਸਰਬਜੀਤ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਦੋ ਧੀਆਂ ਸਮੇਤ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਲਈ ਵੀਜ਼ੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖਾਨੇ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਹ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸਰਬਜੀਤ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਜਿਥੇ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਕੋਟ ਲਖਪਤ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਰਬਜੀਤ ਨਾਲ

ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨਗੇ, ਉਥੇ ਉਸ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਵੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿਮਾਨ ਮਲਿਕ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨਗੇ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਦਿੱਲੀ ਆਏ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅੰਸਾਰ ਬਰਨੀ ਨੇ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿਮਾਨ ਮਲਿਕ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਬਜੀਤ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਵਾਸ ਸ਼ੇਖ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਮੁੜ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਫਾਈਲ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਸਨਾਖਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਕੇਸ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ

ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਰਕੁਨ ਆਸਮਾ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਬਜੀਤ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਚਾਰਜੇਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਬੀਬੀ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਕ ਵਾਰ ਸਰਬਜੀਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਰਬਜੀਤ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਚਾਰਜੇਈ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕਰੇ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਵੀ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਸਰਬਜੀਤ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੀ ਦਿਨੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ 'ਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਝੀਲ 'ਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਮੌਤ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਓਂਟਾਰੀਓ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੀ ਝੀਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਹੋਇਆ ਖੁਦ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਉਪ ਨਗਰੀ ਖੇਤਰ ਮਿਸਿਸਾਗਾ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਈਸ਼ਾਨ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਮਿੱਤਰ ਹੰਟਰਵਿਲੋ ਤੋਂ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪਿਕਰਲ ਝੀਲ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਡੁੱਬ ਗਏ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸਤੀ ਝੀਲ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਚ ਡੁੱਬ ਗਈ। ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ ਜੋ ਵਾਟਰਲੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਫਿਕਰਮੰਦ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜੀਵਨ ਰੱਖਿਅਕ ਜੈਕਟ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੱਟ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਬਚਾਉਕਰਮੀ ਪੁੱਜੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ ਡੁੱਬ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਬਰਨਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵਿੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਫਾਰਗ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਕੁੱਦ ਪੈਣਗੇ। ਸ. ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲਦ ਹੀ ਵਾਪਸੀ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੇਤਾ, ਵਰਕਰ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਖੁਦ ਸ. ਬਰਨਾਲਾ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਤੀਜੇ ਬਦਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਨਿਰਨਾਇਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ। ਸ. ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੀ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਭਰੀ ਹਾਰ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਭੱਖਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੀ ਹਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਸ. ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਜੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਰਗੀ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਣਹੋਣੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ ਮਾਨ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਕਾਲੀ ਗੁੱਟ ਤੇ ਹੋਰ ਹਮਖਿਆਲ ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਪਰ ਸ. ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਬੀਬੀ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਗਾਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਬੀਬੀ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਨਿਸਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਮਖਿਆਲੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਲੜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਤੀਜੇ ਫਰੰਟ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਗੱਠਜੋਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤੁਲੋਚਣ ਲੋਚੀ ਦੀ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਐਲਬਮ 'ਸਰਵਰ' ਰਿਲੀਜ਼

ਜਲੰਧਰ: ਉਘੇ ਸ਼ਾਇਰ ਤੁਲੋਚਣ ਲੋਚੀ ਦੀ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਐਲਬਮ 'ਸਰਵਰ' ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਵਿਚ 'ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ' ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਐਨ. ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ, ਉਘੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਸੰਤ ਜਗਦੀਸ਼ ਵਰਿਆਮ ਅਤੇ ਮਨਜਿੰਦਰ ਧਨੋਆ ਵੱਲੋਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਲੋਚੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਗਾਇਕ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਹੈ। ਬਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਵਲਵਲੇ ਇਸ ਐਲਬਮ ਜ਼ਰੀਏ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਪਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ

ਸਾਂਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਾਇਕੀ ਅੱਜ ਜਿਹੜੇ ਹਾਲ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਾਂਤ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੈਸਿਟਾਂ ਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਲੋਚੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਸਰਵਰ' ਵਿਚ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਧਨੋਆ, ਸਤੀਸ਼ ਗੁਲਾਟੀ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਖੁਦ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। 'ਸਰਵਰ' ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਅਤੁਲ-ਜੁਆਏ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ 'ਟਿੰਗ ਲਿੰਗ ਰਿਕਾਰਡਜ਼' ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਜੋਕੀ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਗੰਡਾਸੀਆਂ, ਵੈਲੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲਾਸੀਆਂ ਦੁਆਲੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਬੰਦੇ ਮਾਰਨ, ਕੁਤੀਆਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਜਾਣ, ਵੱਢ ਵਢਾਂਗੇ

ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਨ ਦੇ ਗੁਰ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਲੋਚਣ ਲੋਚੀ ਵਰਗੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਗਜ਼ਲਗੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸੋਕੀਆ ਗਾਇਕੀ ਜ਼ਰੀਏ ਧੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਮੀਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਜ਼ਾਲਮ ਕਹਿਣ ਬਲਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਪਰ ਕੁਤੀਆਂ ਤਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ'

ਵਰਗੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਉਹੀ ਬੰਦਾ ਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਸੁੱਚਾ ਤੇ ਸੱਚਾ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਤੁਲੋਚਣ ਲੋਚੀ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਚੀ ਵਕਤ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਗਜ਼ਲਗੋ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਗਾਇਕ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ।

**To Advertise with us
call: 847-359-0746
punjabtimestusa.com**

Matrimonials

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ

US/Canadian citizen girl sought for Canadian citizen Kamboj Sikh boy 27, 5' 7", Chemical engineer, working with SNC Lavalin. Pl. contact: e-mail at: ravhanda@hotmail.com

Wanted suitable match for Jatt Sikh US born, handsome, cleanshaven, 27/ 6' 1", engineer (BSc. Engg.) boy, manager in a top US corporation. Educated, respected family, no demands. Please Contact: Sikh5family@gmail.com

Wanted US citizen girl for Kamboj Sikh boy, 25, 5' 5", Bachelor in Architecture, raised in America went to school, college in New York, living with parents in New York and works with family business. Cast no bar. Call: 516.439.1208 or 347.920.9011

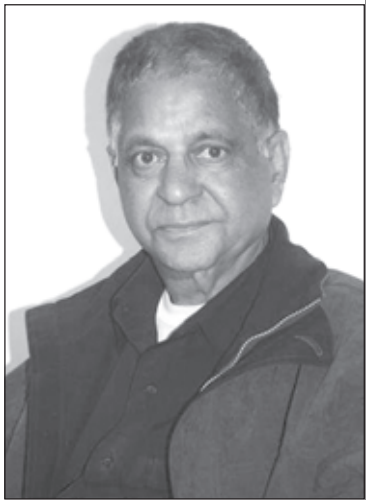
Indian Attorney in 60s, 5'-6", slim looking for a sincere, educated, God fearing, companion. Caste no bar. Serious inquiries only. Contact: Ph:323-573-9315, Email: singhb1@yahoo.com

**To Advertise with us
Call: 847-359-0746**

ਆਰਟਿਸਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : 'ਦੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਟਰੱਸਟ' ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੀਫ਼ ਆਰਟਿਸਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (66) ਸਾਲ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਅਦਾਰੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ।

ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਛਪਵਾਈ ਸੀ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਅਤੇ ਬੇਟਾ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਵਿਖੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਜਣਾਂ-ਸਨੇਹੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਪੁੱਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਰਟਿਸਟ

Mobil Gas Station For Sale

Mini Mart+Liquar Store in Waukegan, IL

ਮੋਬਿਲ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਕਾਊ ਹੈ
ਵਾਕੀਗਨ, ਇਲੀਨਾਏ ਵਿਚ ਮੋਬਿਲ ਗੈਸ
ਸਟੇਸ਼ਨ, ਮਿੰਨੀ ਮਾਰਟ ਅਤੇ ਲਿੱਕਰ ਸਟੋਰ
ਸਮੇਤ ਵਿਕਾਊ ਹੈ
ਬਿਜ਼ੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ, ਕੀਮਤ: 1.2 ਮਿਲੀਅਨ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ 773-822-4110

ATM's & Credit Card Terminals at Lowest Prices! No Hidden Fees.

Merchant Accounts-Grocery, Motels, Limos/Taxis, Gas stations.

Credit card terminals -Verifone, Hypercom...

Transfer existing CC processing to us for lower rates.

99% approved same day. We specialize in high risk businesses.

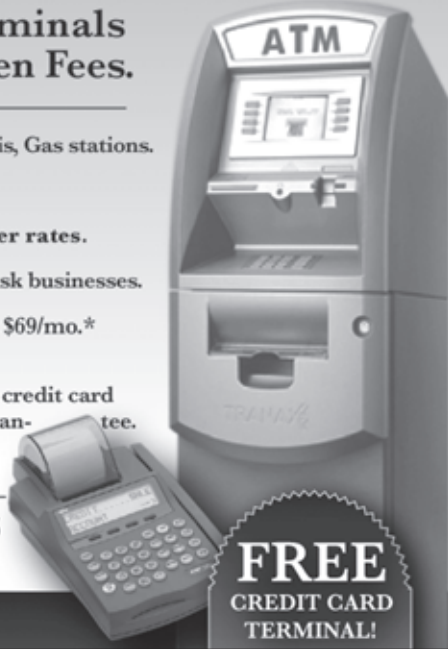
ATMs - TRANAX/TRITON/WRG, starting at \$69/mo.*
(Perfect for retail stores, hotels, gas stations, etc.)

Need Money? We provide cash advance against credit card processing with NO collateral or personal guarantee.

Online Data Corp. is a registered ISO/MSP of Wells Fargo Bank N.A.
*Credit restrictions apply.

Call SAGAR HANDA at: 773-416-8526
or 773-935-VISA, SagarATM@yahoo.com

www.GoldCoastATM.com

FREE
CREDIT CARD
TERMINAL!

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography
(with flush mount Album)

Live Video Display with Large Screens

DJ Service with Laser Lights

Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN
(725-7926)

(With 14 years Experienced)

SV
PRODUCTION

734-261-0936 / 734-890-1767

E-mail: raj@syanvideo.com
or visit at: www.syanvideo.com

INDO US EXPRESS, INC.

Worldwide Couriers * Freight Forwards

Domestic & Local Delivery

We Thank Our Customers For Their Trust & Loyalty

17 Years of Excellent Customer Service

FOR COMPETITIVE RATES CALL

1-800-870-5845

PICK-UP & DELIVERY

ANYWHERE IN USA

43-50, 11th St., Suite No. 109, LIC, New York, N.Y.11101

Tel: 212-447-5720 • Fax: 212-213-3622

www.indousexpress.com

Email: GSingh9070@aol.com • Cell: 1-347-538-7041

7 Days A Week

**CALL ABOUT OUR SPECIAL RATES TO
INDIA**

Punjab Times
 Established in 2000
 12th Year in Publication

Published every Saturday
 by **A B Publication Inc.**
 20451 N Plum Grove Rd.
 Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:
 Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
 Jaspreet Kaur
 Kuljeet Singh

Graphics:
 Mandeep Singh

Our Columnists
 Ashok Bhaura
 Tarlochan Singh Dupalpur
 Baljit Basi
 Prof. Kulwant S. Romana

California Bureau:
 Mann Mandeep
 661-889-1927
 Shicara Dhindsa
 Photographer
 661-703-6664

New York
 Iqbal S. Jabowalia
 917-375-6395
Circulation
 Harbhajan Singh
 917-856-5229

Photographer
 Kamaljit Singh Viridi
 Ph. 847-502-2703

Distributed in:
 California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, New York, Missouri

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 85 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਿਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਨਿਬੰਧਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer
 The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਤੁੜਵਾਉਣ ਲਈ ਮਿਸਾਲੀ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਲਾਇਆ ਅੱਡੀਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ

ਸੀ। ਇਸ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਨੌਂ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਵਿਰੁਧ ਚਲਾਏ ਗਏ ਕੇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ 133 ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਗਵਾਹੀਆਂ ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਇਕਬਾਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਦੌਰਾਨ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਜਬਰੀ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਵਾਏ ਸਨ। ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਐਸਾ ਕੋਈ ਇਕਬਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਜਸਟਿਸ ਐਮ.ਬੀ. ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ 'ਟੇਲਰ ਮੈਡ' ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ

ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਹਾਲ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਚੋਖੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਉਘੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੋਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੌਰ, ਅੰਤਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹੀ, ਮੈਂਬਰ ਐਡਵੋਕੇਟ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਤਕਰੀਬਨ ਨੌਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਨੇ

ਵਰ੍ਹੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬਿਤਾਉਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਲਈ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਮੂਹ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੁੜਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ 20 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਅਤਿਵਾਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤੀ ਬਿਨਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ: ਹਿਲੇਰੀ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ

ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਅਚਨਚੇਤੀ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਈ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣਗੇ ਤੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੜੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕੀ-ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਬੰਧ ਅਹਿਮ ਮੌਜੂਦਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਮਰ ਗਿਆ ਪਰ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਤਾਣਾ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹਾਲੇ ਵੀ ਖਤਰਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਨੇ ਨਹੀਂ ਤਾਰੀ ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜੇ ਕਾਫੀ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਇਹ ਫੌਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਿਚ ਕਦੇ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਲਿੰਟਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਐਡਮਿਰਲ ਮਾਈਕ ਮੂਲਨ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਐਬਟਾਬਾਦ ਵਿਚ ਅਲ ਕਾਇਦਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਦੁਵੱਲੇ ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ਼ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਅਮਰੀਕੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ।

ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਖਾਲਫ਼ ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਬਿਉਰੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਉਚਤਮ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਇਲਮ ਸੀ ਕਿ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਕਿਥੇ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨੂੰ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਖਿੱਤੇ 'ਚੋਂ ਖਦੇਤਨ ਲਈ ਵਫ਼ੋਰੇ ਸਹਿਯੋਗ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜੰਗ-ਜ਼ਦਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੁਲੂ ਦੇ ਅਮਲ ਦੀਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਛੱਡਣ ਤੇ ਅਫਗਾਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸੁਲੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਰੀਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ

ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਤਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਕੱਤਰਤਾ ਉਪਰੰਤ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਟੋਪੀ ਨੁਮਾ ਦਸਤਾਰ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਇਹ ਦਸਤਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਜਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਕਈ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਪੁੱਜੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਟੋਪੀ ਨੁਮਾ ਕੁੱਲੇ ਵਾਲੀ ਦਸਤਾਰ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਖ਼ਤਮ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਰਹੂ ਰੀਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ, ਹਵਾਈ ਫੌਜ, ਨੇਵੀ, ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ., ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਹੋਰ ਬਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਰਹੂ ਰੀਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੇਅੱਤ ਸਿੰਘ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਬੇਕਸੂਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪਤੇ, ਕਦੋਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ, ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਹੇਠ ਬੰਦ ਹਨ ਆਦਿ ਸਮੁੱਚੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਚਾਰਜੋਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਟਲੀ

ਭੇਜੇ ਗਏ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਟਲੀ ਵਾਸੀ ਬਾਬਾ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੂੰ ਸ਼ੱਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਝਗੜੇ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਝਗੜੇ ਦੌਰਾਨ ਦਸਤਾਰ ਤੇ ਕਕਾਰ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋਣ ਦੀ ਕਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਦਸਤਾਰ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਸਮਰਪਣ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਹੁਣ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਟੀ ਸ਼ਰਟਾਂ, ਸਕੂਟਰਾਂ, ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਾਹਨਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੈਂਕੜੀਆਂ ਤੇ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਆਦਿ ਨਾ ਛਪਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਵਾਹਨਾਂ ਉੱਪਰ 'ੴ' ਖੰਡੇ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਉਕਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਖੰਡੇ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਰੂਪ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਮੁਸ਼ੱਰਫ਼ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਤਬਾ ਵਾਪਸ ਲਿਆ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ੱਰਫ਼ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸ਼ੱਰਫ਼ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਭੁੱਟੋ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਜੇ ਜਨਰਲ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ੱਰਫ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਲੀਅਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਲੱਗਣਾ ਪਏਗਾ ਤੇ ਬੁਟ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬੈਲਟ ਲਾਹ ਕੇ ਤੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵੀ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਮੁਖੀ ਓਸਾਮਾ-ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੇ ਮੁਸ਼ੱਰਫ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)
 ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)
 ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
 ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
 ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
 ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
 ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
 ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
 ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
 ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
 ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਧਾਰਾਏ
 ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
 ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ
 ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
 ਸ੍ਰੀ ਹੋਪੀ ਹੀਰ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਖ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਹੀ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਸੋਧੀ: ਪਰਨੀਤ ਕੌਰ

ਪਟਿਆਲਾ: ਵਿਦੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਪਰਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਖਾਤਕੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਹਟਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਨਾਂ ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਵੇਲੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ 142 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਿਰਫ 27 ਨਾਂ ਹੀ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਉੱਝ ਸੂਬੇ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਇਤਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੋਲ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਉਣ ਦਾ

ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਵੱਲੋਂ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੋਲ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ 169 ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ

ਅਗਸਤ ਵਿਚ 25 ਨਾਂ ਹਟਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਦਕਿ 117 ਨਾਂ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਧਾਂਦਲੀਆਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਰਕਾਰ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਖੜਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਲੋਕ ਇਸ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਹਨ।

ਫਰਾਂਸ 'ਚ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੈਰਿਸ ਨੇੜਲੇ ਟਾਊਨ 'ਓਨਲੀ ਸੁਬਾਸ' ਵਿਚ ਛੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਆਪਸੀ ਝੜਪ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਦੇ ਚਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਕਤਲ ਹੋਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਆਪਸ 'ਚ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਝਗੜੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬੀਅਰ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ 'ਚ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤਕੀਪੁਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਦੂਜਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਧਾਲੀਵਾਲ ਬੇਟ ਦਾ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤਕੀਬਨ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਗਹਿਣੇ ਕਰਕੇ ਫਰਾਂਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਵੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਪਤਨੀ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੇ ਭਰਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਸਹਾਰਾ ਸੀ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ 10-15 ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜਸਪਾਲ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਸਪਾਲ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫਰਾਂਸ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਗਹਿਣੇ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਛੁਡਵਾ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਨੌਵੀਂ ਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੀਪਕ ਓਬਰਾਏ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਬਣੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਟਿਮ ਉੱਪਲ ਤੇ ਬਲ ਗੋਸਲ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ 'ਚ ਥਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਟੀਫਨ ਹਾਰਪਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਐਮ.ਪੀ. ਦੀਪਕ ਓਬਰਾਏ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ 28 ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਜਾਰੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦੀਪਕ ਓਬਰਾਏ ਇਕੋ-ਇਕ ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਐਮ.ਪੀ. ਹੈ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਛੇ ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਚੋਂ ਤਿੰਨ ਸੰਘੀ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਟਿਮ ਉੱਪਲ ਤੇ ਬਲ ਗੋਸਲ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੈਬਨਿਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ, ਨਿਆਂ, ਜਨਤਕ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਆਦਿਵਾਸੀ, ਸਿਖਲਾਈ ਤੇ ਹਨਰ ਵਿਕਾਸ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਪਰਵਾਸ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਵੀ ਚਰਚਾ ਸੀ ਕਿ ਫਲੀਟਵੁਡ-ਪੋਰਟ ਕੋਲਜ਼ ਤੋਂ ਐਮ.ਪੀ. ਨੀਨਾ ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਦੀਪਕ ਓਬਰਾਏ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਉਹ ਕੈਲਗਰੀ ਈਸਟ ਸੀਟ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਛੇ ਵਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1997 'ਚ ਉਹ ਐਮ.ਪੀ. ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਫਰਵਰੀ 2006 ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਓਬਰਾਏ ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡਾ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮੌਂਟੇਰੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਕੈਲਗਰੀ ਹਿੰਦੂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਟਿਕਟਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੋਨੀਆ ਦੇ ਹੱਥ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਟਿਕਟ ਮਿਲਣ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਟਿਕਟ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਆਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗੱਲ ਤੱਕ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ 'ਚ ਕੋਈ ਮਤਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤੇ ਸਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕਜੁੱਟ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਗਠਨ 'ਚ ਆਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਮਿਲਣੋਂ ਰਹਿ ਗਏ ਕੁਝ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸ਼ੀਮਤੀ ਸੋਨੀਆ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪੁਲੀਸ ਬਾਇਆਂ ਵਿਚ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੰਗ 'ਤੇ ਹੁਣ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

- *ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
- *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
- *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
- *2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733
Yuba City Ph: 530-383-2785

4585 Pell Dr. Sacramento CA, 95838

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਗੀਯੰਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸੁਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਗਿਹਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ	ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ	ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ
ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਝੜਨਾ	ਸੁਗਰ ਕੰਟਰੋਲ	ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਰਤਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS
25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.
Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com
Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਸਿਆਸਤ

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਲਾ-ਮਿਸਾਲ ਮੁਹਿੰਮ

ਪ੍ਰੋ. ਡਾ. ਬਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਚਾਅ ਖਾਣੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰ, ਪਾਕ ਚੈਂਜ ਓ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੈਂਜ, ਚਾਅ ਖਾਣੀ।

ਪ੍ਰੋ: ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੁੜਵਾਉਣ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਲਾ-ਮਿਸਾਲ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੁੜਵਾਉਣ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਭੜਕ ਗਈ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚਾਰਜੋਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਕੇਸ ਉਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੁੜਵਾਉਣ ਲਈ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਹੁਣ ਇਹ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ-ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੁੜਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਆ ਰਹੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਹਾਂ-ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਸ਼ਖ਼ਸ-ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਉੱਠੀ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬੁਖਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ (ਬਿੱਟਾ) ਨੂੰ ਮਾਰ ਹੀ ਦਿਓ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਬੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈਆਂ ਖ਼ਰੀਆਂ-ਖ਼ਰੀਆਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਬੀਬੀ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬੀਮਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਬਿਰਧ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਆਖਦਿਆਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਇਸ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤਿਵਾਦੀ' ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਇਹ ਲੋਕ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਹਾਲ ਰੱਖੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਨਾਟਕ ਕਰਕੇ ਮਗਰਮੱਛ ਦੇ ਅਬਰੂ ਵਹਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ 'ਤੇ ਨਾਕਾਮੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦਕਿ

ਸਰਨਾ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜੱਦੋ ਜਹਿਦ ਕਰਦੇ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਵੀ ਸ. ਸਰਨਾ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਕੇ.ਟੀ.ਐਸ. ਤੁਲਸੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਨਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਸ. ਸਰਨਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਸ ਅਜੇ ਟੁੱਟੀ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਕੋਲ ਅਜੇ ਵੀ ਕਈ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸ ਲਈ ਅਜੇ ਕਈ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਉਥੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਤਕਰੀਬਨ ਨੌਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਨੇ ਵਰ੍ਹੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬਿਤਾਉਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਲਈ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਾਹਿਰ ਸੀ.ਐਸ.

ਵੈਦਿਆਨਾਥਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਇਆ ਤੇ ਇਕ ਜੱਜ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਮੇਂ ਤਿੰਨੋਂ ਜੱਜ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਕ ਜੱਜ ਐਮ.ਬੀ. ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕਬਾਲੀਆਂ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੌਰਾਨ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੌਰਾਨ ਲਏ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਦਾਲਤ 'ਚ 133 ਗਵਾਹ ਭੁਗਤੇ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਕਬਾਲੀਆਂ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਕੇ.ਵੀ.

ਵਿਸ਼ਵਾਨਾਥਨ ਨੇ ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਰ. ਵੈਕਟਰਮਨ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਂਪੱਖੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਧਿਆਨ 'ਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਅਪੀਲ ਵਾਪਸ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਭੇਜੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲੱਗਿਆਂ ਹਾਂਪੱਖੀ ਪਹਿਲੂ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੰਤ 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਮਹਾਂਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕਈ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਫੈਸਲਾ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਇਸ 'ਚ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਘਰ ਦੇ ਬਨੇਰੇ 'ਤੇ 21 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਦੀਵਾ ਨਹੀਂ ਜਗਿਆ

ਬਠਿੰਡਾ: ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਿਆਲਪੁਰਾ ਭਾਈਕਾ ਦਾ ਹਰ ਘਰ ਉਦਾਸ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਦੁੱਖ ਝੱਲ ਰਹੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਦੀ ਆਸ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਠੰਢੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਤਕਰੀਬਨ ਨੌਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਏ। ਪਿੰਡ ਦਿਆਲਪੁਰਾ ਦੇ ਬਾਹਰ ਢਾਣੀਆਂ 'ਚ ਬਣੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਦੇ ਬੱਤੀ ਨਹੀਂ ਜਗੀ। 21 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਘਰ 'ਚ ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਗਮਾਂ ਦਾ ਹੀ ਵਾਸਾ ਹੈ। ਘਰ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਜਿੰਦਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਿਆਲਪੁਰਾ ਭਾਈਕਾ ਦੇ ਲੋਕ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਗੌਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਣਗੀਆਂ। ਦਿਆਲਪੁਰਾ ਦੇ ਲੋਕ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤਕਰੀਬਨ 42 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੱਟੀ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਇੱਥੇ ਆਪਣਾ ਮਕਾਨ

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਿਆਲਪੁਰਾ ਭਾਈਕਾ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ।

ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ ਜੋ ਕਿ 77 ਸਾਲ ਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਭਰਾ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ ਤਕਰੀਬਨ 12 ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ ਪਿੰਡ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਚਲੀ ਗਈ। ਭੁੱਲਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ 15 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਪਿੰਡ ਪੁਲਿਸ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਸੀ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੋਈ ਥਰੂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਗੁਆਂਢਣ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤਿੱਬ ਤਿਉਹਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕੱਲਾ ਇਹ ਘਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਦੀਵਾਰ 'ਤੇ ਕਦੇ ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਵੀ ਦੀਵਾ ਨਹੀਂ ਜਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤਕਰੀਬਨ 16 ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਆਧਾਰ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਭੁੱਲਰ ਲਈ ਰਹਿਮ ਦੀ ਨਵੀਂ ਅਪੀਲ ਪਾਏਗੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਲਈ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਪਾ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਮੌਕੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਟੁੱਟਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦਾ ਦੌਰ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਭੁੱਲਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੁੱਲਰ ਲਈ ਰਹਿਮ ਦੀ ਨਵੀਂ ਅਪੀਲ ਪਾਈ ਜਾਏਗੀ। ਉਹਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਸਾਰੇ ਜੱਜ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਟੁੱਟਵੇਂ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਹੁਣ ਤਕ ਟੁੱਟਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਫਾਂਸੀ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਮੂਹ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੁਰੰਤ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ 20 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਮੂਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਅੱਜ ਇਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੁਮਿਤੀ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ ਭੁੱਲਰ ਵੀ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਇ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਸਰਗਰਮ ਹੋਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਉਘੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਾਜੋਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੌਰ, ਅੰਤਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹੀ, ਮੈਂਬਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ 1963 ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਕ ਬੱਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ 23 ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਧੌਂਸ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਚਲਾਪਤੀ ਰਾਓ ਤੇ ਵਿਜਿਆ ਵਰਧਨ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ 1997 'ਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ੰਕਰ ਦਿਆਲ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁੜ ਰਹਿਮ ਬਾਰੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਅਗਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਰ.ਕੇ. ਨਰਾਇਣਨ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ 'ਚ 30 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨਾਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਮਸਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਮੂਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ 9 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ 11 ਜੂਨ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਨਾਲ ਲਾਉਣਗੇ। ਇਹ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਲਈ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਵੀ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਕਰੇਗੀ।

ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਮੰਗ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਲਈ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ, ਬਾਰੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣਗੇ।

ਤੀਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੰਥਕ ਸੇਵਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ, ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੇ ਆਗੂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਖਾਲਸਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੁੱਲਰ ਕੌਮ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਕੌਮ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੋ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੁਮਿਤੀ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸਮੂਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸਹਿਮਤੀ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ, ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਆਨਰੇਰੀ ਸਕੱਤਰ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਅਣਖੀ, ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ (ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ-ਮਹਿਤਾ), ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ (ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ-ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ), ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਮਾ (ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ-ਭੋਮਾ) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲਿਜਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਤਸਵੀਰ।

ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਈ ਚਿੱਠੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰਾਜੋਈ ਕਰੇ।

ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਸੁਮਿਤੀ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਦਾ ਦੌਰ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਉਸ ਮੰਦਭਾਗੇ ਦੌਰ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦਿਆਲਤਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਫ਼ਦ ਸੁਮਿਤੀ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਫ਼ਦ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਮੰਗਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ 'ਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ 1980 ਤੋਂ 90 ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਗੁੰਮਰਾਹ ਮੁੰਡੇ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦ ਤੋਂ ਹਿੰਸਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਤੱਥ ਅਹਿਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਮੁੜ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਰਾਹ ਮੁੜ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਰੋਸ ਦੀ ਲਹਿਰ, ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਦੀ ਮੰਗ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇਵੀ ਸਿੰਘ ਪਾਟਿਲ ਵੱਲੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਕਾਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਮਾਮਲਾ ਇਕ ਫਿਰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਠੇਸ ਪੁੱਜੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਾਰਾ ਦਿੱਤਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਹੋ ਰਿਹਾ: ਫੂਲਕਾ

ਬਠਿੰਡਾ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਰਕੁਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੂਲਕਾ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਕਾਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬੇਕਸੂਰ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ 'ਚੋਂ ਦੋ ਵੱਲੋਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੇ ਇਕ ਵੱਲੋਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਪਾਈ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਉਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਕੇਸ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਫੂਲਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1984 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 1984 ਵਿਚ

ਤ੍ਰਿਲੋਕਪੁਰੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇਰੀ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ 40 ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਚਾਰ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਫਿਰ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਹੋਵੇ: ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ
ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਤੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਹਾਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1984 ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ

ਆਲਮ ਸੀ ਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਠੋਸ ਗਵਾਹੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਬਾਰੇ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇਗਲੀ ਨੀਤੀ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਨਿਖੇਧੀ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਤਰਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫੌਰੀ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੇ ਤਲਖੀ ਤੇ ਕੁਤੱਤਣ ਭਰੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਵੀ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਉਤਰਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਦਿੱਲੀ) ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰ ਹਨ ਕਿ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ।

ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਅਤੇ 'ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ'

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ

ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 1984 ਬਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾਕਰਨ ਮੌਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਾਲ ਹੈ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ' ਤਹਿਤ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਏ ਕਤਲੇਆਮ ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਚੱਲਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਬਹਿਸ ਭਖੀ ਰਹੀ। ਸਮੁੱਚੀ ਚਰਚਾ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਰਹੀ ਕਿ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀਆਂ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਵਰਗੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਈਆਂ? ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨਸਾਫ਼, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਮੁੜ-ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਸੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਸੁੰਨਗਰ ਕੜੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ।

ਇਸ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਕਤਲੇਆਮ ਕਾਰਨ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਹੋਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤਫ਼ਸੀਲ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀਆਂ। ਜੇ ਇਹ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਵੀ ਤਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਰਸਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਉੱਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਥਾਂ ਮੌਲੂ ਲਈ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਵਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਆਲਮ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਨ। ਅਧੂਰੇ ਅਤੇ ਚੋਣਵੇਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਕਈ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਸਿਆਸਤ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਤੰਤਰ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਬਦਨਾਮ ਬਿਆਨ "ਜਦੋਂ ਵੱਡਾ ਦਰਖਤ ਡਿਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਹਿੱਲਦੀ ਹੈ", ਇਸੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੀਆਂ

ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਛੋਟੀ ਕੜੀ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਜਾਂ ਸੁੰਨਗਰ ਦੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਨਿਗੂਣੇ ਹਿੱਸੇ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਫੌਰੀ ਜਾਨੀ-ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੋਚ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ, ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਵਰਤੋਂ-ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਨਕਸ਼-ਤਰਾਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਰਪੱਖ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਅਹਿਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ 1984 ਦਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਹਾਲੇ ਵੀ ਤੌਬ-ਮੁਖੀ ਤੇ ਬਹੁ-ਪਸਾਰੀ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਆਖਿਆ-ਮੁਖੀ ਅਧਿਐਨ ਲਗਾਤਾਰ 'ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ' ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਬਾਬਤ ਚਰਚਾ ਦਾ ਧੁਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ, ਮੁੜ-ਬਹਾਲੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਅਹਿਮ ਮਸਲੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਠੋਸ ਪੋਸ਼ਥੀਆਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਰ ਚਿਰਕਾਲੀ ਪੜਾਅ ਹਨ। ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਬਾਬਤ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਭਾਵੇਂ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਪਰ ਇਸ ਪੱਖ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਉਘੜ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮਾਰ ਦਾ ਘੋਰਾ ਵਸੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਪੋਸ਼ਥੀਆਂ ਦਾ ਘੋਰਾ ਵੀ ਮੋਕਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਚਰਚਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਫੱਟ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਹਿ ਵਿਚ ਪਏ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਸਮੁੱਚੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਪੋਸ਼ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ 'ਦੰਗਿਆ' ਤੋਂ 'ਕਤਲੇਆਮ' ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੋਣ ਵਿਚ ਹੀ ਕਈ ਸਾਲ ਲੱਗ ਗਏ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਧਾਰਨਾ ਪੋਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਮਾਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਾਜੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਤੱਕ ਘਟਾ ਕੇ ਪੋਸ਼ ਕਰਨਾ ਨਾਜੀਆਂ, ਅਮਰੀਕੀ ਧੜੇ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ

ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਜੂਨ '84 ਦੇ ਸਾਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓਰੀ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ਰ ਯੋਗ ਜੋਏ ਆਪਣੇ ਕੈਮਰੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਹੱਸਦੀ ਜਦ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓਰੀ ਲੰਘੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਾਹੀ ਦੇਖ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਨੂੰ ਵੱਖਰੇਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਾਸ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਨਾਜੀਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਜਰਮਨ ਦੇ ਗੈਰ-ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ 'ਵੱਡੀ ਘਟਨਾ' ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਤਹਿਤ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਕੜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਸਿਆਸੀ ਰੁਝਾਨ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਕਰੀਬਨ ਉਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ 1984 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਪੋਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਤਾਂ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਵਜੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫੌਰੀ ਅਤੇ ਮੁਕਾਮੀ ਤੰਦਾਂ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਰਾਜ-ਤੰਤਰੀ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨਾਲ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰਾਂ ਨੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ

ਹੈ ਜਾਂ ਚੋਣਵੇਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਰੂੜ੍ਹ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਨਫ਼ਰਤ-ਮੁਖੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਇਕ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਨਾਲ ਚੱਲਦੀ 'ਵਿਦਵਾਤਾ-ਮੁਹਿੰਮ' ਦਾ ਟੀਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚੱਲਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਲੋਕ ਮਨ ਨੂੰ ਵੱਜੀ ਠੋਸ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਖੇੜੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਤਸੱਦਦ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਵਿਰੁਧ ਰੋਹ ਫੌਰੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਹੋਇਆ। ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਬਿਖੜੇ ਪੌਛੇ' ਵਿਚ ਉਸ ਪੀੜ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੀੜ ਦਾ ਪੱਛਿਆ ਪਿੰਡ ਆਪਣੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਅਗਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦੋਹਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀ

ਹੈ। ਇਸੇ ਦੀ ਕੜੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫ਼ਾਉਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿੰਨੇ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ ਗੋਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਅਧਿਐਨ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਾਰਜ ਫਰਨਾਂਡਿਸ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਫ਼ਾਉਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜਣ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਮੁੜ-ਬਹਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਕੜੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਫੌਜੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਤੋੜਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਫੌਜ, ਕਿੰਨੇ ਨੀਮ-ਫੌਜੀ ਬਲਾਂ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੋਰ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁੜ-ਬਹਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਕੁਝ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਅਤ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੰਵਰ

ਅਕਸਰ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਕਦੀ ਨਾ ਕਦੀ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਬਿਪਤਾ ਆ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧਤ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਕੌਮ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤ ਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਪੁਰਾਣੀ ਸ਼ਾਨ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਕਈ ਆਫ਼ਤਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਬਿਪਤਾ ਸਮੇਂ, ਹਰ ਹਨੇਰੀ ਸਮੇਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਵਾਰੀ 'ਫਰਸ਼' ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ 'ਅਰਸ਼' ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਘਲੂਘਾਰਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਿੰਘ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਿਸਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਰਾਜ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ।

ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਨਵੰਬਰ 84 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਸਮੇਤ ਸਾਰਾ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ ਜਿਸ

1984 ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰੀਏ

ਨੇ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੰਜੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਆਤੰਕਵਾਦੀ' ਤੇ 'ਵੱਖਵਾਦੀ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਰੋੜੀਓ ਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਨੈਟਵਰਕ ਸਮੇਤ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੜਾ ਹੀ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁਨ ਤੇ ਜਹਿਰੀਲਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

ਅੱਜ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਵਾਪਰਿਆ 27 ਸਾਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਠੰਢੇ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਬਕ ਲੈ ਸਕੀਏ ਤਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦੁਖਾਂਤ ਫਿਰ ਕਦੀ ਨਾ ਵਾਪਰੇ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ' ਮੋਰਚਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਗ ਅਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋਵੇ। ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲੀ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ

ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮੰਗ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਏਲਚੀਆਂ ਜਾਂ ਵਜੀਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ, ਅਕਸਰ ਗੱਲ ਸਮਝੌਤੇ ਨੇੜੇ ਅੱਪੜਦੀ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਆਪਣਾ ਰੁਖ਼ ਬਦਲ ਲੈਂਦੇ। ਦਰਅਸਲ ਉਹ ਮੋਰਚਾ ਲਮਕਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹਉਮੈ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਜਿੱਤੀਆਂ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨਾਲ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਲਈ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਕੇ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪਈ। ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪੱਖ ਵੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ, ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਲੇਖਕ ਵੀ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚਾ ਹੈ ਜੋ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋਇਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਫੈਲ ਗਈ। ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਕਈ ਗੈਰ-ਸਮਾਜਿਕ ਤੱਤ,

ਸਮੂਹ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਲੱਗੇ ਜੋ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਕਰਕੇ, ਜਬਰੀ ਪੈਸੇ ਉਗਰਾਰ ਕੇ ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਕਈ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਮੂਹ ਦੀ ਕਿਲ੍ਹੇਬੰਦੀ ਤੇ ਇਥੇ ਆਧੁਨਿਕ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਇਕ ਰੂਹਾਨੀ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪਾਵਨ ਕੇਂਦਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਕੌੜੀ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪਾਵਨ ਹਦੂਦ ਤੋਂ ਫਿਰਕੂ ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ, ਗ਼ਰੀਬਾਂ, ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਤੇ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਸਮੂਹ ਦੀ ਪਾਵਨ ਹਦੂਦ ਅੰਦਰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਅਤੇ ਹੱਤਿਆ ਵਰਗੀਆਂ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਨ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1984 ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਚੋੜੀ ਅਪੀਲ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਹ ਤਸੀਹੇ ਤੇ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਮਾਣ ਮਰਯਾਦਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਖਣਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ

ਇਥੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ।

ਮੋਰਚਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਮੇਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸਿਪ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਲੇਖਕ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦ ਲੇਖਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ) ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਅਮਨ ਦੇ ਇਸ ਪਾਵਨ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ, ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸਾਰਾ ਦੁਖਾਂਤ ਨਾ ਵਾਪਰਦਾ।

ਇਸ ਫਿਰਕੂ ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਨਵੰਬਰ 84 ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਵਾਪਰਿਆ। ਜੂਨ 84 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀਏ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਜੋ ਇਥੇ ਬੀਜਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਨਵੰਬਰ 84 ਵਿਚ ਵੱਢਿਆ। ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਸਾਲ 2006 ਦੌਰਾਨ ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਦਿੱਲੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਉਥੇ ਕਈ ਸਥਾਨਕ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਸੁਣਿਆ, 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ 1984 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ।'

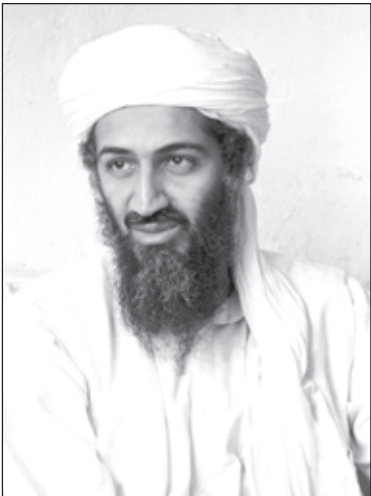
ਅੱਜ ਵੀ ਕਈ ਲੀਡਰ ਬੜੇ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਲੇਖਕ ਬੜੇ ਗਰਮ ਲੇਖ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਸੰਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਕਿੱਤਾ-ਮੁਖੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿਵਾਈਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ, ਪੰਥ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਆਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਬਹਾਲ ਕਰ ਸਕੀਏ।

ਬੇਗਾਨੇ ਦੰਗਲ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਚੇ ਭਾਰਤ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਮਰੋੜ ਕੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਫੋਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਵੀ ਬਬੇਰੇ ਲੱਭ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਵਹਿਮ ਪਾਲੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਵਿਖਾਵਾ ਹੀ ਹੁਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਰਲਡ ਟਰੇਡ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਟਾਵਰਾਂ ਉਤੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਜੋੜੀ ਫਿਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਮਗਰੋਂ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰ

ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ

ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਏਦਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਮਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਇੰਜ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਹੋ ਹੀ ਓਤਕ ਦਾ ਸੱਚ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼' ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਏਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨਾ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਲਮ-ਨਵੀਸ ਤੇ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਹਰ ਸਮਝੀ ਚੱਖਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਓਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ 'ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ'। ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਲਿਆ ਕਿ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 'ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ' ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਅੱਧਾ ਸੱਚ ਹੈ। ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 'ਆਈ ਵਾਜ਼ ਟੋਲਡ ਦੈਟ ਸਮ ਵਨ ਸਮਵੇਅਰ ਹੈਡ ਬਿਨ ਪਰੋਵਾਈਡਿੰਗ ਸਪੋਰਟ ਟੂ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ', ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਕੋਈ ਜਣਾ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਮਦਦ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।' ਇੱਕੋ ਵਕਤ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੀਤੀ ਏਨੀ ਸੁਖਾਲੀ ਸਮਝ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਉਸ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ। 'ਹਿੱਟ ਐਂਡ ਰਨ' ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਰ ਕੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹਾਕਮ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੈਚਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਫਸ ਜਾਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਣੇ, ਓਥੋਂ ਦੌੜ ਕੇ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਤੰਬੂ ਜਾ ਗੱਡਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਾਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਓਥੋਂ ਵੀ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਵਰਗੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਧਰੰਤਰ ਔਰਤ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿ ਰਹੀ। ਇਸ ਦੇ ਖਾਸ ਅਰਥ ਸਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਲੋਕ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦੇਂਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਇਹ 'ਕੋਈ' ਗਾਮਾ-ਮਾਜਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਡਿਕਰੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ' ਤਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸਫ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿਮਾਨ ਮਲਿਕ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਮਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਾਇਕ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਵੱਡੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਇਹੋ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦੇ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਗੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਤੱਕ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, 'ਰਾਜਾ ਬੇਟਾ' ਬਣ ਕੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੋ। ਇਹ ਵੀ ਸਾਰਾ ਸੱਚ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਕਿਆਫੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਿਰਫ ਕਿਆਫੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੀਤੀ ਏਨੀ ਸੁਖਾਲੀ ਸਮਝ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਉਸ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ। 'ਹਿੱਟ ਐਂਡ ਰਨ' ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਰ ਕੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹਾਕਮ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੈਚਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਫਸ ਜਾਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਣੇ, ਓਥੋਂ ਦੌੜ ਕੇ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਤੰਬੂ ਜਾ ਗੱਡਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਾਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਓਥੋਂ ਵੀ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਫ਼ਾਉਣੀਆਂ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਇੰਜ ਸੋਚਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫ਼ਾਉਣੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਉਹ ਇਲਾਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ

ਨਾ ਚੀਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਲੱਗਣ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਲੈ-ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਉਤੇ ਟਿਕ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਭਾਰਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਸਮਝਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ-ਦੁੱਕਾ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਤਿੰਨ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੀਝ ਨਾਲ ਘੋਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫੇਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਰਾਜ ਆਖੇ ਜਾਂ ਨਾ ਆਖੇ, ਅਮਲ ਵਿਚ ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਉਤੇ ਕੋਈ ਕੰਟਰੋਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਓਥੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕੋ ਹਫ਼ਤੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਵੱਡੇ ਕਾਂਡ ਵਾਪਰੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇੱਕ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੁਲਕ ਦਾ ਮਹਿਰਾਨ ਵਾਲਾ ਜਿਹੜਾ ਸਮੁੰਦਰੀ ਫੌਜੀ ਅੱਡਾ ਕਦੇ ਬੜਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕਿਲ੍ਹਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਓਥੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਸੋਲਾਂ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਅੰਦਰੋਂ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਕੇ ਲੜਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮਿਲਟਰੀ ਅਕੈਡਮੀ ਉਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਮਾਂਡੋ ਟਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਉਤੇ ਵੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਦੀ ਸਕੂਲ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਵੇਖਣ ਨਹੀਂ ਗਏ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵਿਚ ਦਖਲ

ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ

ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਵਧ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਦੂਤਕ ਦਫ਼ਤਰ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰਨੇ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਟਿਕਾਣੇ ਵੀ ਛੱਡਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਏ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁਣ ਅਗਲੀ ਚੈਕ-ਪੋਸਟ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਗਿਣੇ-ਮਿਥੇ

ਅਫਗਾਨ ਮੁਜਾਹਿਦ

ਆਈ ਐਸ ਆਈ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਉਤੇ ਵੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਾਰਦਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫੜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਦਾ ਕਤਲ ਇੱਕ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਤਲ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੀ ਮੌਕੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਭੀੜ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਉਪਰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਓਥੋਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਮੁਢਾਦ ਵਾਸਤੇ ਵਗਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਵਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਅਲ ਕਾਇਦਾ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਕਬਾਇਲੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਓਥੇ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ 'ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ' ਆਖ ਕੇ ਇੰਜ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਮੌਤ ਤੱਕ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਉਹ ਬੰਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰੀ

ਦੇਂਦੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਵਧ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਦੂਤਕ ਦਫ਼ਤਰ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰਨੇ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਟਿਕਾਣੇ ਵੀ ਛੱਡਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਏ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁਣ ਅਗਲੀ ਚੈਕ-ਪੋਸਟ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਗਿਣੇ-ਮਿਥੇ

ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹੜੱਪ ਜਾਣ ਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੰਝੀ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਇੱਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਦੂਤ ਮੂਹਰੇ ਇਹੋ ਗੱਲ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ, ਓਦੋਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਮੁਤਾਬਕ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਆਸਾਮ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਖਰਾਬ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ ਬੱਤੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਕੀ ਦੇ ਉੱਨਤੀ ਰਾਜ ਮਿਲ ਕੇ ਮਸਾਂ ਉਥੋਂ ਵਾਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਝੱਲਦੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜਾ ਅਮਨ ਵਾਲਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਇਹ ਪੰਜੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਪੱਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਗਤਬੜ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਅੱਠ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਅੱਗੇ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਗਤਬੜ ਮਸਾਂ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਾਂ, ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਅੱਠਾਂ ਦੀ ਗਤਬੜ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਲੀਡਰ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜਾ ਬਿਨਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪੰਜ ਪੁਆਤੇ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਰ

ਰੰਗ ਦੀ ਸਰਕਾਰ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਵੱਲੋਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਸਾਂਭੀ ਹੋਈ, ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਹੜੱਪ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਓਧਰ ਦਾ ਹਰ ਬਸਰ, ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਸੁਰ ਕੱਢਣ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਇਸ ਵੱਲ ਵੈਰ-ਭਾਵੀ ਵਤੀਰਾ ਰੱਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੁੱਤਰਣ ਭਰਪੂਰ ਸਬੰਧਾਂ ਵਾਲਾ ਅਗਲਾ ਅੱਡਾ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਸੂਤਰ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਉਤਲੇ ਮਨੋਂ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਕੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਿਲੋਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਂ।

ਤੀਸਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੁਲਕ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੋੜੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਦੇ ਹਰ ਮੰਚ ਉਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਚਾਨਕ ਬਦਲਣ ਲੱਗ ਪਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ

ਸਤਾਈ ਮਈ ਦੇ ਦਿਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਉਚੇਚ ਨਾਲ ਸਮਝਾਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਲੋਚਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਲਹਿਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਦੇ 'ਜੀਏ ਸਿੰਘ' ਲਹਿਰ ਚੱਲਣ ਵੇਲੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੋਲਿਆ। ਫਿਰ ਮੁਹਾਜਰਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚੱਲੀ ਤੇ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਾੜ-ਫੂਕ ਅਤੇ ਕਤਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਰ ਥੱਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲੇ ਉਦੋਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬੋਲੇ। ਜਦੋਂ ਜਨਰਲ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਨਿਆਂ ਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਧੌਣ ਉਤੇ ਗੋਡਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹਿਆ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਸਤਕਾਂ ਉਤੇ 'ਲੋਗ ਮਾਰਚ' ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ ਸਨ, ਇਹੋ ਦੋਸ਼ ਉਦੋਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬੋਲੇ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬਿਆਨ ਉਚੇਚ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਹੈ? ਬਲੋਚਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਬਗਲਗੀਰ ਹੋਣ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਚਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਚੌਥੇ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਉਠਣ ਵੇਲੇ ਗਵਾਹ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਪੰਡ ਚੁਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਤਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪਰਪੱਖ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ, ਸੰਸਾਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਦਾਅ ਏਨੀ ਛੇਤੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ। ਉੱਜ ਵੀ ਜਿਜ਼ਵਰ ਬੈਕ ਦੀ ਗਵਰਨਰੀ ਕਰਦੇ ਆਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸੋਚ-ਧਾਰਾ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਝਲਕ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਦਾਅ ਖੇਡਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਓਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪੱਕੇ ਜੋੜੀਦਾਰ ਮੌਟੋਕ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਏ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮੋਨੀਟਰੀ ਫੰਡ ਦਾ ਮੁਖੀ ਲਵਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਮੌਟੋਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਰੱਫੜ ਨਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਬਣਵਾ ਵੀ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਏਨੀ ਕੁ ਫੋਟ ਸ਼ਾਇਦ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪ ਵੀ ਦਿਵਾ ਦੇਂਦੇ ਪਰ ਇਹ ਲੋੜ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਤਬੋਲੋ ਦੀ ਬਲਾ ਵਢੇਰੇ ਦੇ ਗਲ' ਪੈਣ ਵਾਂਗ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬੇਗਾਨੇ ਦੰਗਲ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਵੀ।

ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੇ 'ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ'

ਜਿਹੜੇ ਫੌਜੀ 1984 ਵਿਚੋਂ ਭੱਜੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੁੜ-ਬਹਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਪਰਤੇ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ, ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਜਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਪਿੱਛੇ ਰਾਜ-ਤੰਤਰ ਦੀ ਕਰੂਰਤਾ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਮੁੜ-ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਦਿਆਨਤ ਦਾ ਭੋਸ ਧਾਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ-ਤੰਤਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਗੁੱਝਾ ਪੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਘਾਤਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਚੋਣਵੇਂ ਤੱਥਾਂ ਜਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਦਲੀਲ ਉਸਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦਪ੍ਰਸਤ ਸਿਆਸਤ ਰਾਜ-ਤੰਤਰ ਨਾਲ ਜ਼ਹਿਰਾ ਤੌਰ ਉਤੇ ਟਕਰਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਵੀ ਇਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿੱਧ-ਪੱਧਰੀ ਦਲੀਲ ਸਿਆਸੀ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਤਿੱਖਾ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਅੰਦਰ ਬੇਦਲੀਲਾ ਮਨੋਵੇਗ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਇਸ ਨਾਲ ਮੁੜ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਖਾਜਾ ਬਣਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਨਾਮ ਉਤੇ ਉਸਾਰੀ ਗਈ ਇਹ ਦਲੀਲ

1984 ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪੰਜ ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੀ ਅਟੱਲ ਕੜੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੁੱਚੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜੀ ਨਾ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਤੇ ਪੀੜ ਨੂੰ ਵੀ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿਚੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਪਛਾਣ, ਧਰਮ ਉਭਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ 'ਨਫਰਤ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਨਾਲ' ਸਿੱਝਣ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮਜ਼ਹਬੀ ਵੰਡੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਕੀਤੀ ਸੇਵਾ; ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ, ਸਹਿਯੋਗ, ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਪਿਆਰ, ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਮੁਤਾਬਕ ਮਹਿਜ਼ 'ਸਾਜਿਸ਼' ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਸਮਾਜਿਕ ਗੁੰਗਾਰਾ ਸਿਰਫ 'ਅੰਦਰੋਂ ਫੁੱਟਦੀ ਨਫਰਤ' ਨੇ ਹੀ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ, ਇਨਸਾਫ਼, ਸਾਮਜਿਕ ਬਰਾਬਰੀ, ਸੁਹਜ, ਅਹਿਸਾਸ, ਭਾਈਚਾਰੇ, ਦੋਸਤੀ, ਅਤੇ ਮਹਿਜ਼ ਸਮਕਾਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕੀ ਮਾਅਨੇ ਹਨ?

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 4 ਜੂਨ 2011

ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ

ਇਹ ਕੋਈ ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯਾਫ਼ਤਾ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਵਾਲੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਦੇ ਐਨ ਨੇੜੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਂਜ਼ ਵੀ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਜਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੱਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੇਜ਼ੀ ਤੇ ਤੀਬਰਤਾ ਦੀ ਅਸਲ ਚਾਲਕ-ਸ਼ਕਤੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਾਲ-ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਪਿਆ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਉਡੀਕਦਾ, ਮਾਨਸਿਕ ਤਵਾਜ਼ਨ ਵੀ ਖੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਚੇਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਫ਼ਾਂਸੀ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜੱਜ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਇ ਮੁਤਾਬਕ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਫ਼ਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਪਰ ਦੂਜੇ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਫ਼ਾਂਸੀ ਦੀ ਹੀ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਫ਼ਾਂਸੀ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਗੱਲਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਫ਼ਾਂਸੀ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਉਸ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਆਪ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲਿਖਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਗੱਲ ਫਿਰ ਫ਼ਾਂਸੀ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜੀ ਹੈ। ਜੇ ਤਰਦੀ ਜਿਹੀ ਨਿਗ੍ਰਾ ਵੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹੀ ਲੱਭਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 1984 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈਆਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਹੋਈ ਇਹ ਉਹ ਘਟਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਘਾਇਲ ਅਤੇ ਪੀੜ-ਪੀੜ ਕਰ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੀੜ ਇੰਨੀ ਡੂੰਘੀ ਅਤੇ ਦਰਦਨਾਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਖ਼ਮ ਅੱਜ 27 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਿਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਇਕੱਲੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦੁਖੀ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਰੋਹ ਦਾ ਭਾਂਬੜ ਬਾਲਿਆ। ਇਸ ਰੋਹ ਦਾ ਸਬੰਧ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ, ਰੱਜ ਕੇ ਸਿਆਸਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹੁਣ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਗੋਟੀਆਂ ਹੀ ਘੁੰਮੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਇਕ ਵਰਗ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲ ਇਸ ਵਰਗ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਵੀ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹੀ ਸਿਆਸਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈਆਂ-ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਗਵਾਹ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਲਦੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ਼ਤਰੰਜ ਦੀ ਚਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਵੀ, ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਤਰੰਜੀ ਚਾਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕੀ/ਰਹੀ; ਇਸ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਟਾਕਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਛੱਡ ਕੇ ਸੱਚ, ਸੋਚ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਾਰ ਫਿਲਹਾਲ ਨਜ਼ਰੀ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਹੇ। ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਇਹ ਡਾਢੇ ਫ਼ਿਕਰਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫ਼ਾਂਸੀ ਦਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਲ-ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਨਿੱਤ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਵਰਗਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕੁਝ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਟੇਹ ਲਾਉਣ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਇਤਨੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਇਸੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਕੜੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੂਰ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਤੌੜ ਕੀ ਅਤੇ ਕਿੱਜ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਅਗਲੇ ਨੂੰ 'ਪਾਰ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਨਾਅਰਾ' ਵੀ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਬਾਰੂਦ ਚਲਾ ਕੇ ਵੀ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ 'ਪਾਰ ਲੰਘਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ' ਨੂੰ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਨੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੁਝ ਸੰਵਾਰਿਆ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਮੁੱਦਾ ਬੋੜਾ ਪਾਰ ਲੰਘਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜੇ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਸ਼ਤਰੰਜ ਛੱਡ ਕੇ, ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਪਨਾਹ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੁਣ ਇਸੇ ਸੁੱਚੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਹੋਏ ਕਹਿਰ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇਣੇ ਮੌਕੇ ਇਸ ਸੁੱਚੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਉਂਜ਼ ਵੀ, ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸੁੱਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਸਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਕਿਸ ਨੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝਾਕਣਾ ਹੈ? ਕੋਈ ਜਣਾ ਅਗਾਂਹ ਤਾਂ ਹੀ ਝਾਕ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਝਾਕ ਸਕਿਆ ਹੈ, ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕਰਨ-ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਰੇ-ਉਰੇ ਤਾਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਗੋਟੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਵਿਚ ਟਕੋਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਸਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਮੋੜ ਰਹੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਦਕੀਆਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਬਣਾਉਣ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ !

ਇੱਛਾ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਕਰਨ ਦਾਅਵੇ, ਬਾਬੇ ਸੈਂਕੜੇ ਜਟਾਂ ਖਿਲਾਰ ਬੈਠੇ।
 ਦਿਲ ਟੁੰਬਵੀ ਵਰਤ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨੂੰ, ਦੇਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਰੋਜ਼ ਇਸਤਿਹਾਰ ਬੈਠੇ।
 ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਪਰ ਕਰੀ ਪਖੰਡ ਜਾਂਦੇ, ਮਦਦ ਲੈਣ ਲਈ ਕਈ ਬਿਮਾਰ ਬੈਠੇ।
 'ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ' ਗਾਉਣ ਮੂੰਹੋਂ, ਧੰਦਾ ਧਰਮ ਦਾ ਕਰਨ ਵਿਉਪਾਰ ਬੈਠੇ।
 ਜਿਹੜੇ ਜਾਣਦੇ ਅਸਲ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ, ਸੋਚੀਂ ਪਏ ਉਹ ਚੁਪ ਲਾਚਾਰ ਬੈਠੇ।
 ਆਵੇ ਲੋਟੂ ਕੋਈ ਸਾਉ ਸੁਰੀਫ ਬਣ ਕੇ, ਲੁੱਟ ਹੋਣ ਲਈ ਲੋਕ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ!

ਬੌਧਿਕ ਬੁਲੰਦੀ ਨਾਲ ਹੀ ਉਠਦਾ ਹੈ ਹੋਂਦ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ

ਅੱਜ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਭਾਰਤੀ, ਪੱਛਮੀ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ, ਕਿ ਪੱਛਮ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਗਏ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਪਛੜਦੇ ਹੀ ਗਏ? ਸਵਾਲ ਸਾਧਾਰਨ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਾਧਾਰਨ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਦੱਖਣੀ-ਪੂਰਬੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਛੜ ਗਏ ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਬੜਾ ਜ਼ਾਲਮ ਹੈ; ਇਹ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਹੱਡੀ ਰਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਹਦੇ ਅਸਰਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਬਦਲਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਰ ਕੌਮ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੋ ਸੁਭਾਅ ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਹੱਡੀ ਰਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਚੇਤ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਠੋਸ ਤੱਥਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਰੀਏ ਕਦੋਂ ਆਏ (ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਜੱਦੀ ਵਸਨੀਕ ਸਨ) ਪਰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ, ਹੱਡਾਂ ਤੇ ਮੌਹੋਜੋਦੜੋ ਆਦਿ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਲੋਕ ਵਸਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ-ਭਾਵ ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ। ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਬਹੁਤ ਉਪਜਾਊ ਸੀ। ਚੰਗੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਘਾਹ-ਬਰੂਟ ਆਮ ਸੀ। ਦਰਿਆ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਵਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਦੁੱਧ-ਘਿਓ ਇਸ ਲਈ ਆਮ ਸੀ। ਗਊਆਂ ਜੰਗਲ ਤੇ ਘਾਹ-ਬਰੂਟ ਨਾਲ ਰੱਜ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਾਮ-ਸਵੇਰ ਦੁੱਧ ਚੋਅ ਕੇ ਰੱਜਵਾਂ ਦੁੱਧ-ਘਿਓ ਖਾਧਾ-ਪੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ-ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਵਹਾਈ-ਬਿਜਾਈ ਤੇ ਰਾਖੀ ਉਤੇ ਸਾਲ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਲੋਕ ਵਿਹਲੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬੁੱਧੀਵਾਨ, ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਸੰਘਣੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਬੈਠ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਦਾ ਰਹੱਸ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਅਜਿਹੇ ਸੁਖਾਵੇਂ ਮਾਰੋਲ ਕਾਰਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੂਲ-ਆਧਾਰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਵੇਦ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਰਚੇ ਗਏ। ਸੋਚ ਸਮਝ ਬਹੁਤ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈ। ਇਹਦਾ ਠੋਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁੱਧੀਵਾਨਾਂ ਦੇ ਰਚੇ ਜਾਂ ਸੰਕਲਿਤ ਕੀਤੇ ਖਟ-ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ (ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਛੇ ਸਿਧਾਂਤ) ਵਿਚ ਪਾਤੰਜਲੀ ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਤੱਤ ਦੱਸੇ-ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾ। ਦੂਜੇ ਪੰਜ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ (ਵੀਹ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ) ਤੱਤ ਦੱਸੇ। ਕਿਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਏ? ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ। ਸਵਾਲ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਰਹੱਸ ਜਾਣਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਰਮਣੀਕ ਖਿੱਤੇ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਮਿਹਰਾਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਗਏ। ਸਮਰਿਧੀ ਹੋਰ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਈਸਵੀ ਸੰਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜੇ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕ ਸੁਖ-ਰਹਿਣੇ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਸਿਕੰਦਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਹੋਰ ਹਮਲਾਵਰ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰਣਾਸ਼ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰ ਵਰਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਕਸ਼ਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਯੁੱਧ-ਵਿਦਿਆ 'ਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਿਆ, ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੋਰਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1947 ਤਕ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਤੋਂ ਹਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਕਾਰਨ ਦੇ ਹੀ ਸਨ, ਇਕ ਯੁੱਧ ਨੀਤੀ ਦੀ ਘਾਟ, ਤੇ ਦੂਜਾ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਮਿਹਰ ਕਾਰਨ ਸੁਖ ਭੋਗੀ ਹੋਣਾ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੱਛਮ ਦੇ ਲੋਕ ਅਤਿਅੰਤ ਸਰਦ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਉਣ ਕਾਰਨ, ਸਖਤ ਜਾਨ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਯੂਰਪ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ, ਸਰਦੀ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਜੰਮ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸਭ ਰੁੱਖ-ਬੂਟੇ ਹਰਿਆਵਲ ਸਰਦੀ ਕਾਰਨ ਸੁੱਕ-ਸੜ ਜਾਂਦੀ। ਇੰਨੀ ਠੰਢ ਵਿਚ ਜਿਉਣ ਲਈ ਬੜੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਉਤਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਜਮੀ ਬਰਫ ਨੂੰ ਭੰਨ ਕੇ ਹੋਰ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਮੱਛੀਆਂ ਲੱਭ ਕੇ ਭੁੱਖ ਮਿਟਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ ਨਾਲ

ਲਾਗੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫੇਰ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਧਰਤੀਆਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ 'ਅੰਧੀ-ਰਯਤਿ' ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਲੁੱਟ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਰੱਜ ਕੇ ਲੁੱਟਿਆ। ਅਕਹਿ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤੇ।

ਅਜਿਹਾ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਹੀ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਰਿਹਾ। ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਸੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਸੁਖਾਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਮਿਹਰਬਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ। ਬਹੁਤ ਬੜੀ ਧਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਭੇਡਾਂ-ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰ ਕੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਨ ਦੇ ਗਲੀਚੇ ਆਦਿ ਬਣਾ ਕੇ ਦੁਰਾਡੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੇਚ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਠਾਂ 'ਤੇ ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ।

ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਲਗਭਗ ਇਕੋ (ਨੇੜਲੇ) ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ, ਤੇ ਇਹ ਧਰਮ (ਇਸਾਈ ਤੇ ਇਸਲਾਮ) ਪਾਣੀ ਉਤੇ ਤੇਲ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਗਏ। ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਲਾਮ ਫੈਲਿਆ, ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਯੂਰਪ ਦੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨੇ ਖੋਹ ਲਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵੇਂ ਖਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੋਏ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਜਾਨ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਕਰੋਪੀ (ਅਤਿਅੰਤ ਕਠਿਨ ਤੇ ਮੰਦੇ ਹਾਲਾਤ) ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ, ਸਰੀਰਾਂ ਤੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਦਾ ਇੰਨਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਾਬਰ, ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਵੀਹ-ਪੰਜੇ ਹਜ਼ਾਰ ਫੌਜੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ, ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤਕ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਉਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨੇ ਕਰੋਤਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ 6-7 ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਲ ਸਮੁੰਦਰ ਹੰਘਾਲ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਆਏ ਤੇ 6-7 ਸੌ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਪੋ-ਵਿਚਲੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਨਾਲ ਬਰਬਾਦ ਹੋਈ ਯੁੱਧ-ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਿੱਧੇ-ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਕਰੋਤਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਿਰਫ ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ, ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ-ਯੁੱਧ ਕਾਰਨ ਹਿਟਲਰ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਯੁੱਧ-ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੀ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਸਨ ਕਿ ਕੋਲੰਬਸ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਲੱਭਣ ਪਿੱਛੋਂ, ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਅਠਾਰਵੀਂ-ਉਨ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਉਂਜ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸੀ।

ਭਾਰਤ, ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਇਹੋ ਸੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਉਸੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿੱਤਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸਖਤ ਜਾਨ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਆਪਣੇ ਕਸ਼ਟਦਾਇਕ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਪਾਰ ਕੀਤੇ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਹੰਘਾਲੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੌਖੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਨਹਾ-ਧੋ ਕੇ, ਦੁੱਧ-ਘਿਓ ਖਾ-ਪੀ ਕੇ ਸੁਖ-ਰਹਿਣੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਇਹ ਵੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਵਕਤ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਗੁਲਾਮ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਵੀ ਪਛੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵਿਗਿਆਨ, ਯੁੱਧ-ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਸਭ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ, ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੇ ਹੀ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੇ, ਪਛੜੀਆਂ (ਤੇ ਸੁਖ ਰਹਿਣੀਆਂ) ਕੌਮਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਮਰਿਧੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ। ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਤਾਦ, ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਨਾਲੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਧੇਰੇ ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਦਿਮਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਲਈਏ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਫੌਜ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬਣਤਰ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿਖਾਂ ਕੇ ਗਏ। ਵਰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਟਰੇਨਿੰਗ ਤਕ ਸਭ ਕੁਝ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤੀ

ਬਰਤਾਨੀਆ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਇੰਗਲੈਂਡ ਰਿਟਰਨ' ਕਹਿ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਇੱਜ਼ਤਦਾਰ ਤੇ ਸਿਆਣੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਵਪਾਰ ਤੇ ਉਦਯੋਗ ਦਾ ਹਰ ਢੰਗ; ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਯੂਰਪੀ ਕੌਮਾਂ ਤੋਂ। ਆਧੁਨਿਕ ਢੰਗ ਦੇ ਹਥਿਆਰ, ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਤਕ ਜਾਂ ਯੂਰਪ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਰਤ ਕੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਭੁਲੇਖਾ ਅਸੀਂ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਜਾਣਿਆ (ਜਾਂ ਸੋਚਿਆ) ਹੈ, ਉਹ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ, 'ਸੰਸਾਰ ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।' ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ (ਗਲੋਬਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ) ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਭਰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਫੈਲਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਲੁੱਟਦੇ-ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ, ਹੁਣ ਹਰ ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਤਰ 'ਚ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰਵਾਦ ਰਾਹੀਂ, ਗੁੱਝੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਲੁੱਟਣ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। 'ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦੇ ਮਖੌਟੇ ਵਿਚ ਲੁਕੀ ਬਾਜ਼ਾਰਵਾਦ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਛੜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਨੇੜਾ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਹੋ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਗਲੋਬਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ' ਹੀ ਸਾਡੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੂਰਪੀਅਨ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਅਸਿੱਧੇ ਗੁਲਾਮ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਧੇ ਗੁਲਾਮ ਸਾਂ।

ਸਵਾਲ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਬਹੁਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਯੂਰਪੀ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੇਗਿਸਤਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੇ ਸਖਤ ਜਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਤਦੋਂ ਉਹ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਆਰੰਭ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸਦੀਆਂ ਅੰਦਰ ਹੀ, ਭਾਰਤ ਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਉਤੇ ਛਾ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ, ਸੱਤਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸਲਾਮੀ ਦੇਸ਼ ਭਾਵੇਂ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ, ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਛੜ ਗਏ ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਸਖਤ ਜਾਨ ਹਨ। ਹੁਣ ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਬਗ਼ਾਵਤ ਲਗਭਗ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤੇ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਿਬੀਆ ਦਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਗੱਦਾਫੀ ਅਤਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਨਾਟੋ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਆਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗੁੰਝਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ ਅਚਾਨਕ ਗੱਦਾਫੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਏ? ਇਹ ਕੋਈ ਗੁੰਝਲ ਨਹੀਂ। ਇਰਾਕ ਉਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕਾਰਨ, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਲੁੱਟ ਸੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਲਿਬੀਆ ਤੇ ਹੋਰ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਲਿਬੀਆ ਦੇ ਬਾਗ਼ੀ ਲੋਕ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਗੱਦਾਫੀ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਹਰਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੇਲ ਦੇ ਖੂਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਯੂਰਪ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਤੇਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਲੋਕ ਤੇਲ ਦੇ ਖੂਹ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣਗੇ, ਯੂਰਪ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗਾ।

ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਆਰਾਮਪ੍ਰਸਤੀ ਜਾਂ ਸਖਤ ਜਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਪਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਅੱਜ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹਨ। ਇਸ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਜੇ ਸਮਝ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਪਛੜੇ (ਸੁਖ ਰਹਿਣੇ) ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤੇ ਸਖਤ-ਜਾਨ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬਦਲ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ (ਕੌਮਾਂ) ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ-ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਜੂਦ ਹੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਇਕੋ ਹੈ: ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚਾਹ। ਇਸੇ ਅਧੀਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਨੁੱਖ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਹਦਾ ਵਜੂਦ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਹਰ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹੋ ਅਜਿਹੀ ਗੋਝ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅਤਿਵਾਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ

ਨਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਆਲਮੀ ਜੰਗ 'ਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜ਼ਿੱਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ 9/11 ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਹ ਜੰਗ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਸਬੰਧੀ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨਾਂ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਯੁੱਧਨੀਤਕ ਅਰਥ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ 'ਚ ਉਹ ਜਿੱਤ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤਬਾਹਕੁਨ ਸਿੱਟਿਆਂ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੰਗ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲਾਦਿਨ ਅੱਜ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਬਿਮਾਰ ਬੰਦਾ ਜੋ 13 ਫੁੱਟ ਉੱਚੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਕਿਸੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਤੋਂ ਵੀ ਸੱਖਣਾ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਜਿਹਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਭਲਾ ਜੰਗ 'ਚ ਕੀ ਯੁੱਧਨੀਤਕ ਮਹੱਤਤਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਅਲਕਾਇਦਾ ਦਾ ਉਸ ਵੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਾਮਾ ਉਬੇ ਬੈਨਾ ਹੀ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਵੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਸ ਇਮਾਰਤ ਅੰਦਰਲੀ ਹਰ ਹਰਕਤ ਬਾਰੇ ਅਮਰੀਕੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਸੀ, ਉਸ ਅੰਦਰ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਵਾਲੇ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਫੜ ਸਕੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੀ ਅਮਰੀਕਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਕੇ, ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਿਸ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਠੋਸ ਨਤੀਜਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਭੂਤ ਸਵਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਬਹਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ

ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਸਬੰਧੀ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।
ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕਦਾਚਿਤ ਵੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਲਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਠੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਦਰੋਹ ਦਾ ਕਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸੀ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਆਗੂ ਬਣਿਆ ਸੀ। 1970 ਦੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਤੇਲ ਉਤਪਾਦਕ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਓਪੇਕ' ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ 'ਤੇ ਲਾਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਪਲਟ ਕਰਵਾਉਣੇ, ਸਿਆਸੀ ਕਤਲ, ਸਿੱਧੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਤੇ ਲੁਕਵੀਂ ਜੰਗ ਆਦਿ ਸਭ ਤਰੀਕੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਕਨਪੁਤਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਗਏ। ਇਸੇ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ 1980ਵਿਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਰੂਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਲੁਕਵੀਂ ਜੰਗ ਛੇਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਮਰੀਕੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਮੁਜਾਹਦੀਨ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ, ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਪੈਸਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਨੇ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਾਲੇ ਮੁਜਾਹਦੀਨਾਂ ਲਈ ਅਰਬ ਵੱਲੀਅਰ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ 'ਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੇ ਅਲਕਾਇਦਾ ਦਾ ਜਨਮ ਵੀ, ਇਸੇ ਦੌਰ 'ਚ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਜ਼ਰੀਏ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ 'ਚ ਆਮ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਹਮਾਇਤੀ ਕੌਲ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ 'ਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਨਾਲ ਵੀ ਉਹੀ ਵਾਪਰਿਆ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਰੂਸੀ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਜਾਹਦੀਨ ਨੂੰ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ

ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਚੁੱਭਣ ਲੱਗੀ। ਕੱਲ੍ਹ ਤਕ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਦਿਸਣ ਵਾਲੇ ਮੁਜਾਹਦੀਨ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਤਿੱਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕੀ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਤੇ ਫੇਰ 1996 'ਚ ਸੂਡਾਨ ਵੀ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਕਬਾਇਲੀ ਖਿੱਤੇ 'ਚ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣੀ ਪਈ। ਇਹੀ ਟਕਰਾਅ ਵੱਧਦਾ-ਵੱਧਦਾ 9/

ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਿਰਪੱਖ ਦੇਸ਼ ਕੋਲ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਜੇ ਅਮਰੀਕਾ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਬੰਬਾਰੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਬੁਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਸੱਤਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਪਿਛੇ ਛੁਪਿਆ ਇਹੀ ਉਸ ਦਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਸੀ।

ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦਾ ਅਮਲ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ

ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕਦਾਚਿਤ ਵੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਲਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਠੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਦਰੋਹ ਦਾ ਕਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸੀ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਆਗੂ ਬਣਿਆ ਸੀ।

11 ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤਕ ਚਲਾ ਗਿਆ।
ਤੱਥ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 9/11 ਦੇ ਹਮਲੇ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ 19 ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 15 ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਤੋਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਜਾਂ ਇਰਾਕ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਕਤੂਬਰ 2001 ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਅਮਰੀਕਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਵਿਰੁੱਧ ਹਮਲੇ 'ਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਹੱਥ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ

ਦਾ ਰਾਜਕੀ ਅਤਿਵਾਦ ਤੇ ਅਲਕਾਇਦਾ ਦਾ ਅਤਿਵਾਦ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਵਜੋਂ ਵਧ-ਫੁਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਇਰਾਕ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਿਆਂ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਯਮਨ 'ਚ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਡਰੇਨ ਹਮਲਿਆਂ ਤੇ ਹੁਣ ਲਿਬੀਆ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ ਅੰਦਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅਲਕਾਇਦਾ ਦੇ ਵਧਾਰੇ ਲਈ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀ ਭਰੀਆਂ ਵੀਡੀਓ ਟੇਪਾਂ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ

ਜ਼ਮੀਨ, ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਪ-ਹੁਦਰਾਪਣ

ਗੋਬਿੰਦ ਠੁਕਰਾਲ

ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਜੋ ਨਹਿਰੂ-ਗਾਂਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹਨ, ਭਾਰੀ ਉਦਮ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਗਰੀਬ-ਪੱਖੀ ਅਕਸ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਦਨਸੀਬ ਅਤੇ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਗੁਰਬਤ ਮਾਰੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਰਦਸਾ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘਾ ਫ਼ਿਕਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸ਼ਾਸਨ ਚਲਾਉਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਝੋਂਪੜੀਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੌਜਵਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ), ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਂਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਗ੍ਰੇਟਰ ਨੌਇਡਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਆਗੂ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ (ਬਸਪਾ) ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਕੋਲ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅੰਦੋਲਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਥਾਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਗੁਣੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਬਦਲੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿੱਜੀ ਇਮਾਰਤਸਾਜ਼ ਫਰਮਾਂ ਨੂੰ 10 ਤੋਂ 15 ਗੁਣਾ ਵਧੇਰੇ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵੇਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅੰਗਿਓ ਫਿਰ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਸਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਦਿੱਸਦਾ ਟੀਚਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ

ਕਿਸਾਨ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਸਥਿਤੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਾਂ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰੇ 'ਚ ਪਿਆ ਦੇਖਣ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਹਿਜ਼ ਧੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਐਕਵਾਇਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਫੀਆ, ਝੂਠੇ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਸਿਆਸੀ ਵਰਗ ਲਈ ਪੈਸੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਯੂ. ਪੀ.) ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਲਹਾਲ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ 430 ਮੈਂਬਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਾਮਾਤਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਉਣ ਦਾ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।
ਉਥੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਿੰਦਿਆ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਣੇ 4 ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮੀ 7 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਝੜਪਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਰੋਹ 'ਚ ਭਰੇ ਕਿਸਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਭੜਕਾਹਟ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦਾ ਘੋੜਾ ਨੱਪਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਵਧੇਰੇ ਮਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਹੀ ਲੋਕ ਰੋਹ ਤੋਂ ਇਸ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਲੁਕਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰੇਟਰ ਨੌਇਡਾ ਦੇ ਭੱਟਾ ਤੇ ਪਰਸੋਲ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਲੱਭੇ ਸੁਆਹ ਦੇ ਵੇਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਸੜੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅੰਗ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਸੜੇ ਵੇਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੜੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ

ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀਆਂ ਬਹੁਰਾਂ ਤੱਕ ਜਾ ਕੇ ਮੁੜਨ ਦੀ ਕਲਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਹਟਾ ਰਹੀ ਹੈ।
ਦੁਖਦ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਬੰਧੀ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵਾਰਨਸੀ ਵਿਖੇ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਮਲ ਸਬੰਧੀ ਬਿੱਲ ਲਿਆਵਾਂਗੇ।' ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਵਿਵਾਦਿਤ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿਖੇ ਗੱਜ-ਵੱਜ ਕੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਸਨਅਤੀ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਐਕਵਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ 'ਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਧੌਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿੱਦਣਯੋਗ ਮਾਮਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਮੇਘਾਲਿਆ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਕੇਰਲ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ (ਜਿਥੇ ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਗਈ ਹੈ), ਉਤੀਸਾ, ਝਾਰਖੰਡ,

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਵੀ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੋਂਦ ਹੁਣ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਲੇ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਾਅਦੇ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ।
ਫਿਲਹਾਲ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 1894 ਵਿਚ ਬਣੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਲੋਕ ਹਿਤਾਂ' ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਧੌਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੜਕਾਂ, ਡੈਮ, ਹਸਪਤਾਲ ਆਦਿ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨੀ ਪਰ ਹੋਲੀ-ਹੋਲੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਦੇਸ਼ ਧੰਧਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਫੀਆ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਧਸ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਗ਼ੈਰ-ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਾਲਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਸਨਅਤੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੈ। 2007 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਸਤੇ ਮੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ

ਕੀਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਰਾਜਕੀ ਅਤਿਵਾਦ ਹੀ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਖੁਰੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ (ਰਿਐਕਸ਼ਨ) ਵਜੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਫੈਲਾਅ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤਿਵਾਦ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕੱਲੀ ਅਲਕਾਇਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਹਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਹਾਦ ਹੁਣ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਹੀ ਨੀਤੀ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਇਕ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।
ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ ਅੰਦਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਉਲਟ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਹਵਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਟਿਊਨੀਸ਼ੀਆ, ਮਿਸਰ, ਯਮਨ, ਬਹਿਰੀਨ ਤੇ ਜਾਰਡਨ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਲਿਬੀਆ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਓਢਾਮਾ ਨੇ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਬੁਸ਼ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸੀਰੀਆ ਇਸ ਦਾ ਅਗਲਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜੰਗ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਕਹਿਣ ਪਿੱਛੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਨਿਖੜਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 9/11 ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਇਹਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਕ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਨਿਰਦੋਸ਼ 10 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਕੌਣ ਦੇਵੇਗਾ? ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਲਿਬੀਆ ਤੇ ਯਮਨ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਬੱਚਿਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਕੌਣ ਦੇਵੇਗਾ?

ਜਾਣੀ ਸੀ ਕਿ 70 ਫ਼ੀਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਨਅਤੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਸਨਅਤਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦੇਗਾ ਤੇ 30 ਫ਼ੀਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਕਾਰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਕੇ ਦੇਵੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਿੱਲ ਅੱਗੇ ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 2009 ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਨਵੀਂ ਚੁਣੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਿੱਲ ਮੁੜ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।
ਜ਼ਮੀਨ ਸਬੰਧੀ ਵਿਵਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ 230 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਅਸਲ ਮੁੱਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਜ਼ੋਨ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਕੁਝ ਖੁਦਾਈ ਖੇਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। 2008 ਵਿਚ 92,000 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸਬੰਧੀ ਵਿਵਾਦ ਹੋਏ ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਉੱਠੇ ਜਿਸ ਨਾਲ 5 ਲੱਖ ਲੋਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅੰਦਾਜ਼ਨ 2.4 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ, ਉਰਜਾ ਤੇ ਖਾਣੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਨ।
ਅਖੀਰ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਕਤ ਖ਼ੂਨੀ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਅਮਲੀ ਰੂਪ 'ਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਿਸਾਨ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਸਥਿਤੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਾਂ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰੇ 'ਚ ਪਿਆ ਦੇਖਣ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਹਿਜ਼ ਧੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਐਕਵਾਇਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਫੀਆ, ਝੂਠੇ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਸਿਆਸੀ ਵਰਗ ਲਈ ਪੈਸੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੰਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਸੂਰਜ ਮਘਣੇਂ ਹਟਣ ਲੱਗਾ!

ਇਕ ਦਰਦ ਇਹ ਵੀ...

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਰਾ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚੋਂ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਜਿਹਦੇ ਫੋਤਾ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਦਰਦ ਦੀ ਤਰਜ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ 'ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਹੋ ਜੂ ਠੀਕ' ਹੀ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੁਣਦੇ ਤਾਂ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੋੜਨ ਲਈ ਵਰ੍ਹੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੁੱਠੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਚਾਉਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦਰਜਨਾਂ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ

ਬੁੱਠ ਲਾਉਣ, ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ ਤੌਹਫੇ 'ਚ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਵਾਉਣ ਤੋਂ 'ਲੋਹ ਔਰਤ' ਨੂੰ ਵਿਹਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਡੇਰਿਆਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਭਗਵਿਆਂ ਵਾਲੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਮੱਥੇ ਟਿਕਾ ਕੇ 'ਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਪੌਂਡਾਂ/ਡਾਲਰਾਂ' 'ਚੋਂ ਇਕ ਪੈਨੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਵਸਾਂ ਦੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਧਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਹਾਰਾ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਪਿੰਡ ਏਡਜ਼ ਕਰਕੇ ਮਰਦਾਂ ਬਿਨਾ ਸੱਖਣੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੇ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੁੰਛ-ਫੁੱਟ ਗੱਭਰੂ ਪੁੱਤ ਕਰਜ਼ੇ ਨੇ ਨਿਗਲ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਪਿੰਡ 'ਚ ਪੱਥਰ ਬਣ ਕੇ ਵੜ ਕੇ ਵੇਖੋ, ਜਦੋਂ ਪਰਤੋਗੇ ਤਾਂ

ਘਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹੇ ਕੁ ਪੈਸਿਆਂ 'ਚ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਇਕ ਪਹਿਰ ਦੀ ਰੋਟੀ ਮੁਰਗੇ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਛਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਾਣੀ ਕਿ ਵੀਹ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ ਦਬੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੀ ਝੌਕ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗਿਆ। ਉਮਰ ਵਿਚ ਤੀਹਾਂ ਦੀ, ਪਰ ਬੁੱਢੀ ਲਗਦੀ ਜੀਤ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰਾਣੀ ਦੇ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ। ਜਗਜੀਤ ਦੇ ਇਕ ਬੇਟੀ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਾ ਵਧ ਕੇ ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਂ ਸਾਹ ਦੀ ਰੋਗਣ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਤੇ ਇਕ ਬੇਟੀ ਬਦਬੂ ਮਾਰੇ ਘਰ 'ਚ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਮਰਦ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਤੋਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਤੰਗ ਕਰ ਰਿਹੇ, ਲਗਦੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਸੌਂ ਜਾਵੇਗਾ।

ਫਿਰ ਟੱਬਰ ਦੁਹੱਬਤੀ ਪਿੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਕਣਕ ਵਢਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੇਠ-ਹਾੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਅੱਗ ਨਿਗਲਦੀਆਂ ਧੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਵੱਟਾਂ ਤੋਂ

ਬੁੱਢੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ, ਭੈਣ-ਭਰਾ ਏਠੇ ਦੁਖੀ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਢਿੱਡ ਭਰ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਹੋਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਬੁੱਠੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੰਗ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਹਰ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਆਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨੰਨ੍ਹੀ ਛਾਂ ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚੋਂ ਉਹਦੀ ਸੌਂਸ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਲਈ ਖਰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਸੌਂਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਲਿਤ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇੰਦਾ ਸੌਂਚੇ ਕੌਣ? ਹਾਲੇ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਹਾਲੇ ਹੋਰ ਮੌਤਾਂ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਮੱਧਮ ਨਹੀਂ ਪਈਆਂ।

ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਰਹਿਬਰ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੇ ਮੇਰਠ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਚ ਪੰਜਾਹ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ, ਸੋਠੇ ਦੀਆਂ ਪੰਦਰਾਂ ਸੌਂ ਮੁੰਦਰੀਆਂ ਬਰਾਤੀਆਂ ਨੂੰ, ਧੀ ਨੂੰ ਔਡੀ ਕਾਰ, ਪੰਜ ਕਿੱਲਿਆਂ 'ਚ ਪੰਡਾਲ, ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਪੈਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ; ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਕੌਣ ਲਵੇਗਾ? ਉਥੇ ਨਾ ਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਬਸਪਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਮਪੁਰੀ, ਨਾ ਕਦੇ ਐਸ.ਐਲ. ਵਿਰਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ

ਕਰਜ਼ੇ ਕਰਕੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ 3 ਔਰਤਾਂ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਮਰਦ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦਾ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮਾੜੇ ਦੀ ਜਨਾਨੀ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਭਾਬੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਗਰੀਬ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਮੌਤ ਦਾ ਤੌਹਫਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੱਟ ਤੇ ਸੀਰੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਘਸਪੈਠ ਸਲਫਾਸ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਸਿੱਠਾ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸਲਾਬ ਮਾਰੇ ਕੱਚੇ-ਪਿੱਲੇ ਕੋਠੜਿਆਂ ਵਿਚ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਲਗਦਾ ਸੀ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਮਸੀਹਾ ਮਾਇਆਵਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਆਹੰਸੀ ਰਾਮ ਦੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵਸ ਕਾਂਸੀ ਰਾਮ ਦੇ

ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਦੇ ਸੇਕ ਨਾਲ ਮੋਮ ਵਰਗੇ ਹੋਵੇਗੇ। ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਠਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਲਫਾਸ ਖਾ ਲਿਆ; ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਹ-ਸੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜੋ ਵੱਡੀ ਲੜਕੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਪਾਸੋਂ ਲਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਨੇ ਗਲ 'ਚ ਐਸਾ 'ਗੁਠਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤਰਸੇਮ ਤਾਂ ਚਲੇ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਧਾਹਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪਿੰਡ ਹਲਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸਲਫਾਸ ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ

ਇਥੋਂ ਦੀ ਹੀ ਵਿਧਵਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਸਿੱਠੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆੜ੍ਹਤੀਏ ਦੇ ਧੌਕੇ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਦੋ ਲੱਖ ਕਾਰਨ ਨਿੱਤ ਦੀ ਬੇਪੱਤੀ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਣਾ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ।

ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਪੈਲੀ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਫਸਲ ਲਗਾਤਾਰ ਮਰਦੀ ਰਹੀ। ਆੜ੍ਹਤੀਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਕੱਤੀ ਵੇਲੇ ਵਾਂਗ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਲਾਲੇ ਹੱਥੋਂ ਜਲੀਲ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ ਕੇ 19 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜਗਦੇਵ ਨੇ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਲਿਆ। ਬਦਨਸੀਬ ਮਾਂ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਦੁਹਾਈਆਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਘੁਲ ਕੇ ਵਿਆਜ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਮੂਲ ਉਦੋਂ ਦਾ ਉਦੋਂ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਹੀ ਧੋਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਆੜ੍ਹਤੀਆ ਦਬਕੇ ਮਾਰਨ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਦਲਿਤ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚਲੇ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਂ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਜਾਂਦੇ।

ਕੱਚੀਆਂ ਕੰਪਾਂ ਨਾਲ ਲਟਕਦੀਆਂ ਗੋਹੇ ਦੀਆਂ ਪਾਥੀਆਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਆਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਸੰਨ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਡ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਧਨੀ ਕਿਸਾਨ ਦੇ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਕਰਕੇ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਜੀਵਨ ਲੀਲਾ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿੱਤਾ।

ਰੋਜ਼ਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਵੀਰਪਾਲ ਕੌਰ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨਾਲ

ਘਾਹ ਖੁੜਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੋਹ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਵਿਚ ਕਣਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ, ਪਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਭਾਰ ਪੂਣੀ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਹਲਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ।

ਹਾਲੇ ਚੂੜੇ ਦਾ ਰੰਗ ਹਲਕਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਕ ਬਦਕਿਸਮਤ ਨਵ-ਵਿਆਹੁਤਾ ਦੇ ਪਤੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਨੇ ਸਤੰਬਰ 2008 ਵਿਚ ਡੇਢ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਨੂੰ ਭੱਜ ਕੇ ਜੱਡੀ ਪਾ ਲਈ। ਆਪਣੇ ਜੁਆਨ ਪੁੱਤ ਨਾਲ ਉਸੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦੇ ਦਿਹਾੜੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਲਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੜ੍ਹੀ ਜਵਾਨੀ ਖਾ ਲਈ ਪੁੱਤ ਗੁਰਜੀਤ ਦੀ, ਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਛੱਡਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਕੁਕਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਨਾਲ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਰੋਜ਼ਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਲਫਾਸ ਨਾਲ ਜਾਨ ਦਿੱਤੀ। ਰਾਮਪੁਰੇ ਤੋਂ ਆਠਾਰਾਂ ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਕਰਜ਼ੇ ਨਾਲ ਵਿਧਵਾ ਹੋਈਆਂ, ਨਰਕ ਤੋਂ ਵੀ ਬਦਤਰ ਦਰਜਨਾਂ ਔਰਤਾਂ,

ਇੰਗਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਭਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਪੁੱਜੀਆਂ ਹਨ। ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਤ ਹੋਰ ਹੀ ਪਾਸੇ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਐਨਿਆਂ 'ਚੋਂ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਰਕ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਲਈ ਨਿਤਰੇਗਾ।

ਸ਼ਾਇਰ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਮਾਂ ਧਰਤੀਏ ਤੇਰੀ ਗੋਦ ਨੂੰ ਚੰਨ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ, ਤੂੰ ਮਘਦਾ ਰਹੀਂ ਵੇ ਸੂਰਜਾ ਕੰਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ...' ਪਰ ਉਹਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹਾਕਮ ਬੂਰ ਕਿਥੇ ਪੈਣ ਦੇਣਗੇ? ਇਸੇ ਲਈ ਚਾਉਕੇ ਦੇ ਦਲਿਤ ਅਤੇ ਕੰਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚੋਂ ਇਹ ਸੂਰਜ ਲਗਾਤਾਰ ਮਘਣੇਂ ਹਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੱਥ ਹੀ ਜੋੜਾਗਾ, ਕੋਈ ਧਰਮੀ ਬੰਦਾ ਇਸ ਪਿੰਡ ਗੋੜਾ ਤਾਂ ਮਾਰੇ।

ਨਵੰਬਰ '84: ਰਿਆਸੀ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਖਾਮੋਸ਼!

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ: ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ 'ਚ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸਣੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਿਆਸੀ 'ਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਜੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਹਨ। ਚਰਚਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਹਿੱਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਨਿਆਂ ਲਈ ਚਾਰਾਜੋਈ ਕਰ ਰਹੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਰਿਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਤਲਵਾਲਾ ਕਾਲੋਨੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਿਆਸੀ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ 16 ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ 26 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਕਤ ਕਾਂਡ ਦੇ ਚਸਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਸ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਗੁਰੂ

ਨਾਨਕਪੁਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਐਨੇ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤਾਂ ਮਿਲਣੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਹੀ 27 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰੈਡ ਕਾਰਡ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਰੋਜ਼ਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਭਾਨਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਜ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਧੌਕੇ ਖਾਹ ਕੇ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੀਬੀ ਸੁਦੇਸ਼ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਸਵ: ਰਾਮ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਮੂਨਕਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸਵ: ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲਗੜ੍ਹ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸਵ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਅਰਗੋਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਨੰ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਮੂਨਕਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਿਆਸੀ ਸਥਿਤ ਤਲਵਾਲਾ ਕਾਲੋਨੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਤਿਆਰੀਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ 1 ਨਵੰਬਰ, 1984 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਯਜ਼ਾਚਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਏ ਹਜ਼ੂਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦਰਦਨਾਕ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 16 ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਸੋਧਿਆ ਕੈਲੰਡਰ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ-ਜਥੇ. ਨੰਦਗੜ੍ਹ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਇਹ ਕੈਲੰਡਰ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਮੂਲ ਸਰੂਪ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਤਾਰੰਗੀ ਦਿਵਸ ਇਸ ਤੋਂ ਪੰਜ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 11 ਜੂਨ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ

ਗੁਰਤਾਰੰਗੀ ਪੁਰਬ 11 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਤਾਰੰਗੀ ਤਤਕਾਲੀਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੋਧੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਗੁਰਤਾਰੰਗੀ ਦਿਵਸ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਉਪਰੰਤ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ 16 ਮਈ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਜਥਾ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਨਾ ਕੇਵਲ ਮੰਦਭਾਗ

ਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਜੋ 2003 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੋਹਰ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਸਰਬਸੰਮਤ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸੀ ਸਗੋਂ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਛੁੱਟੀਆਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹਾਸਲ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੀ ਵੀ ਸਰਬਸੰਮਤ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਸੋਧਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਬੋਰਡ ਪਾਸੋਂ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਕਾਹਲ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਕੋਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀਆਂ ਸਿੱਖ-ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ।

ਖਹਿਰਾ ਵੀ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਨਿੱਤਰੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਭੁੱਲਰ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ. ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੁੱਲਰ ਖਿਲਾਫ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਮਿਲੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਗਵਾਹ ਮਿਲੇ, ਸਿਰਫ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਬਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਕੋਲ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਕੌਮੀ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਸਟੈਂਡ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਕੇਵਲ ਜੈੱਡ ਪਲਿਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਧਰ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ 16 ਮਈ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਜਥਾ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਨਾ ਕੇਵਲ ਮੰਦਭਾਗ

ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਨਵੇਂ ਕਦਮ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਐਮ ਪੀ ਜਿੰਨੀ ਸਿਮਰ

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਿਊਟਨ ਨਾਰਥ ਡੈਲਟਾ ਤੋਂ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. (ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ) ਵਲੋਂ ਧੜੇਲੇਦਾਰ ਪੰਜਾਬਣ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੰਨੀ ਸਿਮਰ (ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ) ਨੇ 2011 ਦੀਆਂ ਸੰਘੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਥ-ਵਰਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਐਮ ਪੀ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਸੁਖ) ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ 900 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਇਹ ਸੀਟ ਜਿਤ ਕੇ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਈ। ਜਿੰਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ, ਸਪਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਕਰ ਕੇ "ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ" ਦੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਲੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ:

ਸਵਾਲ: ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ?

ਜਵਾਬ: ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਜਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪਾਬਮਾ (ਤਹਿਸੀਲ ਨੂਰਮਹਿਲ ਤੋਂ ਡੇਢ ਮੀਲ ਦੂਰ) ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਮੇਰੀ ਉਮਰ 9 ਸਾਲ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਇੰਗਲੈਂਡ ਆ ਗਈ। ਉਥੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪਿਛੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਵਿਕਟੋਰੀਆ, ਮਾਨਚੈਸਟਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਅਤੇ ਇਤਹਾਸ ਵਿਚ ਉਚ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ। ਬੈਡਫੋਰਡ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਏ। ਉਥੇ ਹੀ 35 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਸਟੀਵਨ ਸਿਮਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਸਾਡੇ ਦੋ ਬੱਚੇ-ਕਿਰਨ ਤੇ ਮਾਈਕਲ ਹਨ।

ਸਵਾਲ: ਕੈਨੇਡਾ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਬ ਕੀਵੇਂ ਬਣਿਆ?

ਜਵਾਬ: ਸੰਨ 1971 ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਘੁੰਮਣ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਆਏ। ਸਾਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲਗਿਆ ਪਰ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ। 1975 ਵਿਚ ਫਿਰ ਆਏ ਤੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਥੇ ਹੀ ਵਸ ਗਏ। ਇਥੇ ਵੀ ਅਧਿਆਪਨ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਸੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਗਿਆ। ਵਿਦਿਅਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਇਕ ਭਖਵਾਂ ਮਸਲਾ ਸੀ। ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਉਚਾ ਚੁਕਣ ਲਈ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹਲ ਲਈ ਮੈਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ, ਟੀਚਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਬਣਾਈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚਿਆ। ਸੰਨ 2005 ਵਿਚ ਬੀ.ਸੀ. ਟੀਚਰਜ਼ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਇਸ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝਣਾ ਪਿਆ। ਅਸੀਂ 12 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਮੁਵਮੈਂਟ (ਅਮਨ ਪੂਰਵਕ ਸਿਵਿਲ ਨਾਫੁਰਮਾਨੀ ਲਹਿਰ) ਚਲਾਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਕੈਂਪਬੈਲ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲੇ ਮੀਡੀਆ

ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆ ਰਹੀਆਂ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਉਗੇ ਤੇ ਮਿਲਣਾ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾਉਣ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਮਸਲੇ ਦਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਕੈਂਪਬੈਲ ਨਾਲ

ਜਿੰਨੀ ਸਿਮਰ-ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ।

ਸਵਾਲ: ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਦੋਂ ਕੀਤਾ?

ਜਵਾਬ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੰਸਦ ਲਈ 41ਵੀਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਵੋਟਾਂ 2 ਮਈ 2011 ਨੂੰ ਪੈਣੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਿਊਟਨ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕਈ ਗਰੁੱਪ ਤੇ ਗੈਰ-ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏ ਕਿ ਮੈਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਵਾਂ। ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. ਦੇ ਆਗੂ ਜੈਕ ਲੇਅਟਨ ਨੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਰੂਰ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਚੋਣ ਲੜੋ, ਸਾਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਮੈਂ ਨਿਊਟਨ ਨਾਰਥ ਡੈਲਟਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣ ਗਈ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਿਟਿੰਗ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸੁਖ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਮੈਨੀ ਫਾਲਨ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਵੀ ਗਿੱਲ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ

ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਸੀ।

ਸਵਾਲ: ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ?

ਜਵਾਬ: ਨਿਊਟਨ ਨਾਰਥ ਡੈਲਟਾ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਬਹੁ-ਭਿੰਨਤਾ ਵੇਟਰਾਂ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬੜੇ ਜਥੇਬੰਦ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ। ਚੋਣ-ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਗੈਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੈਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ, ਫਿਲੀਪੀਨੀ, ਕਾਕੇਸ਼ੀਅਨ ਆਦਿ ਨੂੰ ਇਹ

ਸਵਾਲ: ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਜੇ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਚਾਰ?

ਜਵਾਬ: ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਰਸੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਰੋ, ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ। ਮੈਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਾਂ ਕਿ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ 102 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਧਰਮ ਸਾਥੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਆਧਾਰਤ

ਮੁਲਾਕਾਤੀ-ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ

ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਸਭ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਲੜਾਂਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਉਪਰ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੈਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਜਿੱਤੋਂ ਲੀਡਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ, ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਭੁਲੇਖਾਪਾਊ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤ ਕੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਮੈਂ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਉਹੋ ਹੀ ਮੁਸਲਿਮ, ਹਿੰਦੂ, ਫਿਲੀਪੀਨੀ ਅਤੇ ਕਾਕੇਸ਼ੀਅਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਉਹੋ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਦੱਸੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਐਮ.ਪੀ. ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਮੰਦਿਰ, ਮਸਜਿਦ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਚਰਚ ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਗਈ। ਮੈਂ ਘਰੇ ਘਰੀ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਅਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸੁਣੀਆਂ। ਟੀ.ਵੀ. ਡੀਬੇਟ ਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਕੁਝ ਲੀਡਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਇਲਾਕਾਈ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਸਖਤ ਖਿਲਾਫ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਜਾਣਗੇ ਜੇ ਕਿ ਗਲਤ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਭ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਇਹ ਸੀਟ ਜਿੱਤ ਲਈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰ ਮੋਸਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਜਿੱਤ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤਿਕ੍ਰਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਅਸੰਭਵ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਸਭ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੈ। ਧਰਮ ਆਧਾਰਤ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਉਤੇ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਤੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਬੱਚੇ ਬੜੇ ਚੇਤੰਨ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਵੰਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪਿਆਰ, ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਆਸ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਫੁੱਲਵਾੜੀ ਵਧੇ ਫੁੱਲੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਖੇਡ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਇਹ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਸਵਾਲ: ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ?

ਜਵਾਬ: ਸਭ ਲਈ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਸਭ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਸਾਂਝ ਸੰਭਾਲ-ਇਹੋ ਮੇਰੀ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਮਕਸਦ ਤੇ ਮਨੋਰਥ ਹੈ। ਉਂਜ ਨਾ ਮੈਂ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ।

ਸਵਾਲ: ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹਾ।

ਜਵਾਬ: ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਈਏ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚਲੀਆਂ ਨਾਂਹਪੱਖੀ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਤੌਬਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਚੰਗੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਲਈਏ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਮਾਫ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

-ਤੁਹਾਡਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਸ਼ੁਕਰੀਆ। ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਵੇਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਫਰ ਲਈ ਸੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ।

ਵਰੁਣ ਗਾਂਧੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਭੜਕਾਊ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ

ਲਖਨਊ: 2009 ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੀਲੀਭੀਤ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਵਰੁਣ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਚੀਫ ਜੂਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਵਰੁਣ ਗਾਂਧੀ ਵਿਰੁਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ੀ 6 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ

ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਵਰੁਣ ਗਾਂਧੀ ਵਿਰੁਧ ਫਿਰਕੂ ਨਫਰਤ ਫੈਲਾਉਣ, ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫਿਰਕੇ ਵਿਰੁਧ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਬਦਨੀਅਤ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫਿਰਕੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਵਰੁਣ ਗਾਂਧੀ ਵਿਰੁਧ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ 17 ਮਾਰਚ 2009 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਸਤਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪੱਲੀ ਤਿੱਕੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ 'ਤੇ ਵਧਾਈ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੇਵਾਲੀਆ): ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੋਆਬਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪੱਲੀ ਤਿੱਕੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਜ਼ਿਲਾ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ

ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਉਘੇ ਸਮਾਜਸੇਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਮਰਹੂਮ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਾਫੀ ਕੰਮ ਕਰਵਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਬੇਟੇ ਵੀ ਇਸੇ ਸੋਚ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਬੇਟਾ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਾਏ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੋਆਬਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ

www.ptnmediagroup.com

ਰੇਕੂ IPTV BOX ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਲੋਗਿਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ

PTN Media Group

ਆਪਣੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਵਧੇ ਲਈ ਐਡ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਟੀ.ਵੀ ਚੈਨਲ ਉਪਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

5 SIKH TV PTN Media Group

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

1-800-439-2183

ਜਨਤਾ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਠਾਠ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਦੇਸ਼ ਦਾ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਵੇਂ ਪੀਣ ਲਈ ਸਾਫ ਪਾਣੀ ਤੇ ਹਵਾ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਤਰਸ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਜਨਤਕ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਤਕਰੀਬਨ 70 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੇ ਲੋਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਾਨੂੰਨ 1951 ਤਹਿਤ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਮਾਪਦੰਡ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਭੰਡਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਏਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਾਣਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਦਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਸੁਣਨ ਦਾ ਹੋਂਦ ਰੁਪਏ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੱਤਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ

■ ਇਕ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ 70 ਲੱਖ ਦਾ ਬੋਝ

- **ਤਨਖਾਹ: 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ**
- **ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੱਤਾ: ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ**
- **ਹਲਕਾ ਭੱਤਾ: 45 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ**
- **ਹਵਾਈ ਸਫ਼ਰ: ਸਾਲ ਵਿਚ 34 ਵਾਰ**
- **ਫਰਨੀਚਰ ਲਈ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ**

ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਜਾਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਵਾਤਾਨੂਕੂਲ ਰੇਲਗੱਡੀ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਲੈਂਡਲਾਈਨ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਚਾਹੇ ਲਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਲਈ 1500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫ਼ੋਨ ਦੀਆਂ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਹਨ।

ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੀ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਤਨਖਾਹ 'ਤੇ ਚਾਰ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਵਿਆਜ ਉਸ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚੋਂ 60 ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀਆਂ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਵਾਹਨ ਮੁਫਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲਈ ਸੇਵਾ ਸੈਂਟ ਤੇ ਬਾਕੀ ਫਰਨੀਚਰ ਲਈ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ 4 ਹਜ਼ਾਰ ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਤੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਯੂਨਿਟ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੁਫਤ ਖਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੀਆਂ

1.50 ਲੱਖ ਕਾਲਾਂ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹਾਊਸ ਅੰਦਰ ਬੈਂਕ, ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ, ਰੇਲਵੇ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ

ਦੀ ਬੁਕਿੰਗ, ਪੈਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ, ਟੈਕਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਵਾਸਤੇ ਦੁਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਨਾ ਜਾਣਾ ਪਵੇ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੰਮ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਜਿੱਥੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਸਤੂ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਸਤੂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਫੌਜ ਦੇ ਨਕਾਰੇ ਵਾਹਨ ਤੇ ਅਸਲੇ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ

ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵਾਹਨ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਸਾਧਾਰਨ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਦ ਅੰਦਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਫ਼ਤਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਲ-ਸਪਲਾਈ, ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਸੂਚਨਾ ਵਿਭਾਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸਕੱਤਰੇਤ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੱਲ ਕਰਵਾ ਸਕਣ। ਰੇਲ ਜਾਂ ਹਵਾਈ ਸਫ਼ਰ ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪੁੱਜਣ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਹਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਹੀ ਆਧੁਨਿਕ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਮੁਫਤ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵਾਧਾ ਹਰ ਵਾਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਸਫ਼ਰ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੀ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਜੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ (ਗੁਰਮੁਖੀ) ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੀ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮੇਤ ਉਰਦੂ, ਨੇਪਾਲੀ, ਉੜੀਆ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਇਸ

ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਚਾਰ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਦੇ ਸਕਣਗੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਗਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਨੂੰ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਨੌਵੇਂ

ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਸਥਿਤ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਯਾਰਾ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਯਾਰੂਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਲਈ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤੀਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆਏ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਵਜੋਂ ਮਾਡਲ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦਾਰਜਲਿੰਗ ਨੂੰ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੁੱਕੜਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ 1974 ਵਿਚ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇਸ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ 2004 ਵਿਚ ਆਈ.ਜੀ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਤਿਆਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੇ ਸੇਵਾ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੇਲ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਰਕੇਸ਼ਵਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਰੁਮਾਲਾ ਵੀ ਭੇਟ ਕੀਤਾ।

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਉਥੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਲੱਗ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪੱਛਾ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾ. ਅਲੱਗ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲੈਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 500 ਡਾਲਰ ਦਾ ਚੈਕ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ, ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਡਾ. ਅਲੱਗ, ਸ. ਪੱਛਾ ਅਤੇ ਸ. ਧੰਨ ਸਿੰਘ।

ਸਿੱਖ ਅਏਅਰਨੈਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਰੋਸ਼ਡੇਲ ਵਿਲੇਜ ਪਬਲਿਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀ, ਜਮਾਇਕਾ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ) ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸਬੰਧੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਹ ਕੰਮ 9/11 ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਉਪਰੰਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਚੇਤੰਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਜਿਹੀ 58ਵੀਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਬ੍ਰਾਂਚ ਸੀ ਜਿਥੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਸੁਝਾਅ ਲਈ ਸ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨਾਲ ਫੋਨ 212-380-8571 ਜਾਂ ਧੰਨ ਸਿੰਘ ਫੋਨ 347-575-7934 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ, ਲਾਇਬਰੇਰੀਅਨ ਮੈਥਿਯੂ ਬੈਨਸਨ, ਧੰਨ ਸਿੰਘ, ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਲਾਇਬਰੇਰੀਅਨ ਵਿੱਕੀ ਕੰਡਲ ਅਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਮੈਨੇਜਰ ਡੇਵਿਡ ਬੁੱਕਰ।

ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਗੱਢੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ 'ਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਹੱਦ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਹਵਾਈ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ

ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਨਿਰਭਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਏ.ਸੀ. ਰੇਲ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ ਜਾਂ ਰੇਲ ਦੀ ਟਿਕਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਮੰਤਰੀ ਭੱਤਾ ਨਿਯਮ 1972 ਦੇ ਨਿਯਮ 4 ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਤ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ

ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਮੰਤਰੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਏਅਰਪੋਰਟ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਤਲੁਜ ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵੀ ਛੇਤੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਭਾਈ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ ਵਿਖੇ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਸੀ ਡੀ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ ਫੋਨ 516-342-0276 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਨਮਿਤ ਸੁਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ 61ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਗਈ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨਮਿਤ ਰੱਖੇ ਗਏ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਭਾਰੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਈ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਯੂ ਕੇ, ਭਾਈ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਫਿਲਾਡੈਲਫੀਆ,

ਛੇਤੀ ਜਾਵੇ। ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਹੇਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਕਾਪੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ, ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਡੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਹਦਵਾਣਿਆਂ ਦੀ ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਤਾ, ਸਮੇਸਿਆਂ ਅਤੇ ਫੋਲੋ ਭੂਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਲਾਟੀ, ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਗੋਲਗੱਪਿਆਂ ਦੀ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੀਜੇ ਤੇ ਪੈਪਸੀ ਦੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ ਅਤੇ ਆਈਸ ਕਰੀਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਬਣਾਉਣ

ਭਾਈ ਪਰਮਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਭਾਈ ਹਰਕਰਨ ਸਿੰਘ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਗਿਆਨੀ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਗਿਆਨੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖ ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਸੁਮਨ ਦੇ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਲਾਹੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਚਲਾਈ ਮੁਹਿੰਮ, ਵਿਦਿਆ ਪਸਾਰ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਦਾਜ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈ ਵਿਰੁਧ ਚਲਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸੁਰਧਾਂਜਲੀ ਇਹੋ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਅੱਜ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਫੈਲੀਆਂ ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ, ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਹੋਰ ਅਲਾਮਤਾਂ ਵਿਰੁਧ ਮੁਹਿੰਮ

ਨੇ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਿਰਤ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਕਈ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ 'ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਰਗ' ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਵੀ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹੇਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੰਤ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੱਪੀ ਨੇ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ, ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਡੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਤੇ ਪਕਵਾਨ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਰਸਨਾ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਜਲ-ਪਾਣੀ ਦੀ ਛਬੀਲ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਲਾਈ ਗਈ ਜਦੋਂਕਿ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਿਆਤ,

ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸਾਬਕਾ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਮਜ਼ਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਾਸਟਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁਭਾਨਪੁਰ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਟਾਹਲੀ ਅਤੇ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬੀ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਖਵਿੰਦਰ

ਸਿੰਘ ਪੱਪੀ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਤਾ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪਿਹੋਵਾ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰੀ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਡੱਡੀਆਂ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ ਅਤੇ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮਪੁਰਾ ਨੇ ਯਥਾਯੋਗ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

ਤਸਵੀਰਾਂ: ਬੀ ਜੇ ਸਟੂਡੀਓ

ਬਠਿੰਡਾ 'ਚ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣ ਸ਼ੁਰੂ

ਬਠਿੰਡਾ: ਬਠਿੰਡਾ 'ਚ ਅਗਲੇ ਮਾਲੀ ਵਰ੍ਹੇ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੁੱਢਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਈ ਉਡਾਣ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਡਾਣਾਂ ਤੋਂ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਤੀਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਈ ਵੀ ਉਡਾਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ 31 ਮਾਰਚ 2012 ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਲਈ 40 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਰ ਮੰਗੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 37 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਹੁਣ ਕੁੱਲ 77 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ 30 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਭਿਸੀਆਣਾ 'ਚ ਏਅਰਫੋਰਸ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਹਵਾਈ ਪੱਟੀ ਏਅਰਫੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੇ ਤਿਆਰ ਖਾਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਹਵਾਈ ਰੁੱਟ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਯਾਤਰੀ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 75 ਯਾਤਰੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ।

ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲੇ

ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ

ਮਹਾਨ ਤਪੱਸਵੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਕੱਤਕ ਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਪਿੰਡ ਖੇੜੀ ਦੁਨਾ ਸਿੰਘ, ਗੁਜਰਾਤ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਪਿਤਾ ਵਸਾਵਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਬੀਬੀ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਬਾਲਕ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਲਬਾ-ਲਬ ਸਨ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹ ਆਮ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖੇਡਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਮਾਲਿਕ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਜੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ। ਮਾਂ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਆਇਆ। ਉਧਰ, ਪਿਤਾ ਵਸਾਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਾਲਕ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ।

ਪਿੰਡ ਮੁਰਾਲਾ ਵਿਚ ਰੱਬੀ ਰਹਿਮਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਖੇੜੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸੰਗਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਵਸਾਵਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਬਾਲਕ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੁਰਾਲੇ ਵੱਲ ਹੋ ਤੁਰੇ। ਮੁਰਾਲਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਕੁਝ ਹੋਰ

ਵੀ ਚਮਤਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਜਦ ਪਿਤਾ ਵਸਾਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਬਾਲਕ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਿਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਧਰਿਆ ਤਾਂ

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲੇ

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਬਾਲਕ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਇਹ ਬਾਲਕ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਹ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਲਿਆ, ਤੇ

ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪੁੱਛ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਹੀ ਇਕ ਦਿਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਰੱਬ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੀ ਚਿਰਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਲਕ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇ ਦੇ ਹੀ ਵਾਸੀ ਬਣ ਗਏ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਹੀ ਬਾਲਕ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਦਿਆ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਦਰਗਾਹਾ ਸਿੰਘ ਜੋ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਰਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵੀ ਬੀਤਿਆ। ਮੈਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੋਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਜ ਅਰੰਭਿਆ, ਉਹ ਸੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਚਾਨਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਮਤਵਾਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਬੜੇ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨਮਤ ਅਤੇ ਭੈੜੇ ਰਸਮਾਂ ਰਿਵਾਜਾਂ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਲੁਥਾਣਾ ਬਰਾਦਰੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਜਾਤਾਂ ਬਰਾਦਰੀਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਅਰਪਨ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀਰੀ ਤਾਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਵਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਮਨਸੁਖ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਨ, ਸੋਦੇਸ਼ਾਰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਅਨਿਨ ਭਗਤ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਸਾਰਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਥਾਣਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਦੀ ਸਦ ਲਾਈ ਸੀ। ਭਾਈ ਲੱਖੀ ਸ਼ਾਹ ਵਣਜਾਰਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਧੜ ਦਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੰਗ ਲਾ ਕੇ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਲੱਖੀ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਜਵਾਈ ਸਨ।

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਦਾਜ ਅਤੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਵਿਰੁਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 1925 ਤੋਂ 1950 ਤਕ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਸੰਬਲੀ ਲਈ ਵੀ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵੰਡਣ ਲਈ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਜੜ ਕੇ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਅੱਜ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 2-3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮੇਲੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਆਓ, ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈਏ ਅਤੇ ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਛੱਡ ਕੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗੀਏ। ਇਹੋ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਾ: ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹੀ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੋਲ

ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਹੈਡਲੀ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਘਿਰੇ ਡੇਵਿਡ ਕੋਲਮਨ ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਖੁਲਾਸੇ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕਸੂਤੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਥੇ ਅਮਰੀਕੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਖੁਫੀਆ ਤੰਤਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਵੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੈਡਲੀ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਹ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਫੌਜੀ ਤੇ ਸੂਹੀਆ ਸਿਖਲਾਈ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 26/11 ਹਮਲੇ ਲਈ ਸੂਹੀਆ ਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਡਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸੁਫ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਸਾਲ 2010 ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਜਨਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਏ ਸਨ।

ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਫੀਆ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਮੇਜਰ ਇਕਬਾਲ ਕੋਲ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨੇੜੇ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਇਕ ਦੋ-ਮੰਜਿਲਾ

ਇਮਾਰਤ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਚਾਰਲਸ ਡੀ ਸਵਿਫਟ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਦੋਂ 2006 'ਚ ਮੇਜਰ ਇਕਬਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਫੌਜੀ ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਸਿਖਲਾਈ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੀ। ਇਹ

ਹੈਡਲੀ

ਬਿਆਨ ਇਕਬਾਲ-ਏ-ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੈਡਲੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ 26/11 ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦਾ ਹੱਥ ਸੀ। ਫੈਡਰਲ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜ੍ਹਤਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੇਜਰ ਇਕਬਾਲ ਦਾ ਪੁਰਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਪਰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦਾ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਮੇਜਰ ਇਕਬਾਲ ਵੱਲੋਂ ਕਰਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਮੇਜਰ ਇਕਬਾਲ ਨੂੰ ਕਦੇ ਫੌਜੀ ਵਰਦੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਫੌਜੀ ਜੀਪ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਹਿਤਾਂ ਦੇ ਫੌਜੀ ਅਹੁਦੇ ਸਨ।

ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੇ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਫੌਜੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਮੇਜਰ ਇਕਬਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਤੇ ਮੇਜਰ ਇਕਬਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਮੂਲ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸੀ ਤੇ ਇਸ

ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਤੇ ਮੇਜਰ ਇਕਬਾਲ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਟਿਕ ਸਕੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਡਾ. ਤਰਵੁਰ ਰਾਣਾ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੈਡਲੀ ਡਾ. ਰਾਣਾ ਦਾ ਬਚਪਨ ਦਾ ਦੋਸਤ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖਲਾਈ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈਡਲੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਲਸ਼ਕਰ ਆਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਨਵੇਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਫਰਵਰੀ 2002 ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਸੰਬਰ 2003 ਤਕ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੂੰ ਲਸ਼ਕਰ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਗ੍ਰੇਨੇਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਲੜਾਕੂ ਪੇਂਤੜਿਆਂ, ਬਚੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਤੌਤ ਆਦਿ ਬਾਰੇ

ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕਈ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈਡਲੀ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਜ਼ਕੀਉਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਲਖਵੀ ਨਾਲ ਘੁਲਮਿਲ ਗਿਆ ਜੋ ਲਸ਼ਕਰ ਦੇ ਫੌਜੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਕਮਾਂਡਰ ਸੀ।

ਮੇਜਰ ਇਕਬਾਲ ਦੇ ਆਖੇ 'ਤੇ ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਅਪਰੈਲ 2008 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਕ ਪਰਮਾਣੂ ਪਲਾਂਟ ਦਾ ਦੌਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਉਹ ਮੁੰਬਈ ਪਰਤ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਖੁਫੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੁੰਬਈ ਹਾਰਬਰ 'ਤੇ ਕਿਸਤੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਰਾਹੀਂ ਵੀਡੀਓ ਵੀ ਬਣਾਏ।

26/11 ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਖੁਫੀਆ ਦੌਰੇ ਸਮੇਂ ਹੈਡਲੀ ਮੇਜਰ ਇਕਬਾਲ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ 15 ਲਾਲ ਗਾਨੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਹਮਲਾਵਰ ਹਿੰਦੂ ਜਾਪਣ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਲਸ਼ਕਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਹਮਲੇ ਦੀ ਨੁਕਸ-ਰਹਿਤ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦਸ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਤਫਤੀਸ਼ਕਾਰਾਂ ਨੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੈੜ ਕੱਢ ਲਈ। ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਮਾਈਡ ਸਾਜਿਦ ਮੀਰ ਨੇ ਹੈਡਲੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਸੀ। ਅਦਾਲਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਜਿਦ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਹੈਡਲੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਮੁੰਬਈ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਕਿਸਤੀ ਨੂੰ ਡੁਬੋਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ। ਇਕ ਹਮਲਾਵਰ ਆਪਣਾ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਫੋਨ ਕਿਸਤੀ 'ਚ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਸਤੀ ਲੱਭ ਲਈ ਤੇ ਇਹ ਫੋਨ ਬਰਾਮਦ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਮਚਾਈ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਹੋਏ ਤਰਵੁਰ ਰਾਣਾ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਦੇ ਦਸਾਂ 'ਚੋਂ ਨੌਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਫੌਜੀ ਖਿਤਾਬ ਨਿਸ਼ਾਨ-ਏ-ਹੈਦਰ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਹੈਡਲੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਜਨਾਜ਼ੇ 'ਚ ਗਿਲਾਨੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸ਼ਾਮਲ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯੂਸੁਫ ਰਜ਼ਾ ਗਿਲਾਨੀ ਸਾਲ 2010 ਵਿਚ ਡੇਵਿਡ ਹੈਡਲੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਜਨਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਏ ਸਨ। ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸਹਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤਹਾਵਰ ਰਾਣਾ ਖਿਲਾਫ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ।

ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਨਾਬ ਗਿਲਾਨੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਈਅਦ ਸਲੀਮ ਗਿਲਾਨੀ ਦੇ ਜਨਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਦੁੱਖ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਲੀਮ ਗਿਲਾਨੀ ਦੀ ਦਸੰਬਰ 2010 ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਉੱਘੇ ਕਵੀ, ਲੇਖਕ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸਨ। ਉਹ ਰੇਡੀਓ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਸਨ। ਹੈਡਲੀ ਦਾ ਮਤੇਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ।

ਫ਼ਿਲਮ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਰਾਣਾ ਤੇ ਹੈਡਲੀ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰ ਉੱਘੇ ਫ਼ਿਲਮਸਾਜ਼ ਮਹੇਸ਼ ਭੱਟ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਹੁਲ ਭੱਟ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਾਲੀਵੁਡ ਫ਼ਿਲਮ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਫਿਰ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਛੱਡਣੀ ਪਈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਰਾਣਾ ਆਪਣੀ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ 'ਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਹੁਲ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਕਰ ਲਈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਵੱਡੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚ ਆ ਸਕਣ।

ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰਾਹੁਲ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਰੋਜਰ ਵਜੋਂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 26 ਨਵੰਬਰ ਹਮਲੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੱਖਣੀ ਮੁੰਬਈ ਵੱਲ ਨਾ ਜਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ 'ਤਫਰੀਹ' ਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਹੈਡਲੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਰਾਹੁਲ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਤੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਸਿਖਾਏ ਮੂਲ ਸੂਹੀਆ ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਪਾਠ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ। ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਦੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਕਵਰੇਜ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਡਲੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸਾਜ਼ੀਆ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਭੇਜੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਈਮੇਲ ਸੁਨੇਹੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦਿਨ ਭਰ ਕਾਰਟੂਨ (ਹਮਲੇ) ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਫ਼ਖਰ ਹੈ।

ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ ਹਰਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਾਲਿਨ:ਮੈਕੇਨ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਲਾਸਕਾ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਸਾਰਾਹ ਪਾਲਿਨ 2012 ਦੀਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ ਹਰਾ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਰੀਪਬਲਿਕਨ ਆਗੂ ਸੈਨੇਟਰ ਜੌਹਨ ਮੈਕੇਨ ਨੇ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਦਿ ਫੋਕਸ ਨਿਊਜ਼' ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਚੋਣ ਲੜਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ ਹਰਾ ਸਕਣ ਦਾ ਦਮ ਹੈ। ਪਾਲਿਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ 2012 ਦੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਰੀਪਬਲਿਕਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਸੱਪ ਤੇ ਨਿਉਲੇ ਦਾ ਵੈਰ ਮੁੱਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ?

ਮਨੁੱਖ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਤਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਫੇਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਾ ਉਹ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦੁਖੀ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਹੈ। ਅੰਦਰੋਂ ਫਿਕਰ ਤੇ ਤਣਾਓ ਵੱਢ-ਵੱਢ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਬਾਹਰੋਂ ਬੁੱਲੀਆਂ 'ਚੋਂ ਹਾਸਾ ਬਣਾਉਣੀ ਡਿੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਪਨ-ਦੌਲਤ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਚੈਨ ਅਤੇ ਸੱਪ ਤੋਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਝੋਲੀ ਖਾਲੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਰੰਗ-ਮੰਚ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਖਾੜਾ ਬੱਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਮਜ਼ੋਰ ਭਲਵਾਨ ਨਕਲੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਦਿਖਾਵੇ 'ਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਹਨੇਰਾ ਤਾਂ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੇਰਾ-ਫੇਰੀਆਂ, ਚਲਾਕੀਆਂ, ਪੈਸੇ ਦੀ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਮੱਚ ਉਠਦੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਨੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਸਾਊਪੁਣਾ, ਸੰਗ-ਸ਼ਰਮ ਤੇ ਸ਼ਰਫਤ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਖੋਹ ਲਈ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਕਲਮੰਦ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਦਾ ਚੰਗਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਹਾਂ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਿੱਤਰ ਘਟਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਧਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਫਿਰ ਘਾਟ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਸਮਝ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਕਈ ਵਿਆਹ ਹੀਰ ਤੇ ਰਾਂਝੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਹੋਣ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਲ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਘੜੀਸਦੇ ਦੇਖੇ ਗਏ। ਜੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਘਟਿਆ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਚੁਗਲਖੋਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਘਟੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਈ ਵਸਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਉਜਾੜੇ ਪੈਣ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਵੱਧ ਗਏ। ਫਿਕਰਾਂ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜਿਆ ਮਨੁੱਖ ਲਾਲਚ, ਲੋਭ ਹੋਣ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਗਲਵੱਕੜੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਕਾਗਰ-ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚੋ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਜ਼ਬਾਨ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੇ 'ਪੱਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ' ਬਣ ਕੇ ਕਿਹੜੀ ਭੋਇੰ ਵੰਡਾਉਣੀ ਹੈ...?

ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੱਚਾਈ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੱਪ ਹੀ ਮਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਨਿਉਲਾ ਜ਼ਖਮੀ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਹੋ ਸਕਦੇ ਪਰ ਸੱਪ ਉਹਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਿਆ।

ਦੋਹਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਨਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਦੰਦ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਮੁੜੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਨਿਉਲੇ ਦੀ ਜੀਭ ਭਾਵੇਂ ਮੋਟੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਲੰਬੀ ਸੱਪ ਵਰਗੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਜਾਂ ਛਿੱੜ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਘੁਲਣ ਤੇ ਲੜਨ ਵੇਲੇ ਸੱਪ ਦਾ

ਪੱਟਾਂ 'ਤੇ ਥਾਪੀ ਮਾਰਦੇ, ਨਿਉਲਾ ਜੀਭ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਫੇਰਦੇ ਕਿ 'ਹੇ ਧਰਤੀ ਮਾਤਾ, ਲੱਗਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ' ਤੇ 'ਦੁਜਾ ਭੱਜ ਕੇ ਨਾ ਜਾਈਂ ਹੁਣ ਵੱਡਿਆ ਬਦਮਾਸ਼।' ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਹੱਕਾਰਿਆ ਸੱਪ ਫਨ ਫੈਲਾ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਡਰਿਆ ਨੱਕ ਦੀ ਸੋਧ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ, ਤੇ ਦੱਬੇ ਪੈਰੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਨਿਉਲਾ ਪੂਰੇ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਲੜਾਈ ਸਿਰਫ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਲੜਦੇ ਹਾਂ' ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਭਲਵਾਨ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਗਿੱਚੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਇਨ-ਬਿਨ ਨਿਉਲਾ ਸੱਪ ਦੀ ਸਿਰੀ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤੈ ਕਿ ਇਹ ਪੂਛ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਕਾਬੂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਸਲ ਨਹੀਂ। ਤੀਹ ਸੈਕਿੰਡ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਇਸ ਲੜਾਈ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਨਿਉਲਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ, ਸਿਰੀ ਚਿੱਬ ਕੇ ਪੂਛ ਤੋਂ ਧੂਟੀ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਸੱਪ ਨੂੰ ਥੂਹ ਕਰਕੇ ਪਰਾਂ ਸੁੱਟਦੇ ਕਿ 'ਨਾ ਆਇਆ ਕਰ ਸਾਡੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ।'

ਜਦੋਂ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਨਿਉਲੇ ਨੇ ਸੱਪ ਦੀ ਧੋਣ ਆਪਣੇ ਜੁਬਾ ਤੇ 'ਚ ਘੁੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੱਪ ਆਪਣੀ ਰਵਾਇਤੀ ਤਾਕਤ ਨਾਗ ਵਲ ਪਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਘੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਪਰ ਦਰਖਤ ਨਾਲ ਵਲ ਪਾਉਣ ਦੀ ਖੇਡ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਸੱਪ ਦੀ ਵਾਹ-ਪੇਸ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ ਕਿ ਨਿਉਲੇ ਦੀ ਮਖਮਲੀ ਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਜੱਤ ਤੋਂ ਸੱਪ ਤਿਲਕਦਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦੇ। ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ 'ਚ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਸੱਪ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਅਸਰ ਨਿਉਲੇ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਜੇ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨੇੜਿਓਂ ਜਾਂ ਗਰੁ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਉਲਾ ਧੋਣ ਦੁਆਲੇ ਸੱਪ ਦਾ ਡੰਗ ਵੱਜਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਤੇ ਉਹਦੇ ਬਾਕੀ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕੰਦੀ ਵੱਢਣਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਤਿਲਕਣੀ ਜੱਤ ਹੋਣ ਲੁਕੀ ਚਮੜੀ ਤੱਕ ਸੱਪ ਦੇ ਦੰਦ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਦੰਦਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਹਿਰ 'ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੱਪ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੁਬਾ ਤੇ 'ਚ ਘੁੱਟ ਕੇ ਏਨੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਧੋਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਉਣ ਜੋਗਾ ਛੱਡਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਉਲੇ ਨੇ ਸੱਪ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੂੰ ਪਤੈ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ ਸੱਪ ਕਿਸੇ

ਹਮਾਤ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਕੱਢ ਸਕਦੈ। ਇਸ ਲੜਾਈ ਦਾ ਅੰਤ ਸੱਪ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦੈ।

ਹਾਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦੈ ਕਿ ਨਿਉਲਾ ਆਵਾਗੋਣ ਜਾਂ ਅਵਾਰਾ ਜਿਹੇ ਗਰੀਬ, ਮਾੜੇ-ਪੀੜੇ, ਤਰਸਯੋਗ ਸੱਪਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਬਦਮਾਸ਼ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੱਪਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋ ਨਹੀਂ, ਚਾਰ ਹੱਥ ਕਰਦੈ। ਆਪਣੇ ਕਬੀਲੇ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਉਲੇ ਨੇ ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਰਾਜ ਕੀ ਹੈ? 'ਡਿਸਕਵਰੀ ਚੈਨਲ' 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਬੜੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਕੈਮਰਾ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਚੁੱਕੀ ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਦੌੜਦੇ ਕੈਮਰਾਮੈਨ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਕੈਮਰੇ 'ਚ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਇਹ ਖੂਨੋ-ਖੂਨ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ?

ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮੈਂ ਵੀ ਹੱਥ ਹੀ ਜੋੜਾਂਗਾ ਕਿ ਲੜਾਈ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ, ਹਵਾਲੇ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਯੂਨਾਨੀ ਲੋਕ ਕਥਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਜਿੰਨਿਆਂ ਕੁ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਮੈਂ ਕੱਢਿਆ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ।

ਰਵਾਇਤੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਯੁੱਗਾਂ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗਲ ਦੇ ਇਕੋ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੱਪ ਤੇ ਨਿਉਲੇ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਵੱਡੇ ਟੱਬਰ ਵਾਲੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ 'ਤੇ ਨੂੰ ਤਾਪ ਚੜ੍ਹੇ ਮੈਂ ਹੁੰਗਾਂ' ਵਰਗਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸੱਪ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਿਉਲਾ 'ਕੱਠੇ ਬੈਠੇ ਸਨ ਕਿ ਨਿਉਲਾ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, 'ਤੇ ਨੂੰ ਲੋਕ ਰੱਜ ਕੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨ, ਜੇ ਤੇਰੇ ਗਲੇ 'ਚ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਗੁਬਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਜੋੜਨ ਚੱਲਦੇ ਆਂ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਹਿਰ ਖਤਮ ਹੀ ਕਰ ਦੇਵੇ।'

'ਉਏ, ਤੂੰ ਮਿੱਤਰ ਹੋ ਕੇ ਸੱਪਾਂ ਦੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਨੈਂ। ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਡਰੂ ਕਿਹੜਾ।'

'ਸੱਪ ਅਣਿਆਈ ਮੌਤੇ ਇਸ ਜ਼ਹਿਰ ਕਾਰਨ ਮਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।'

'ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਕੋਲ ਰੱਖ, ਚਲਦਾ ਬਣ।' ਸੱਪ ਨੇ ਜਦੋਂ ਫਨ ਫੈਲਾਇਆ ਤਾਂ ਨਿਉਲੇ ਨੇ ਖਿਸਕਣਾ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ। ਮਨ 'ਚ ਸੋਚਦਾ ਆਇਆ, 'ਚੱਲ ਭਰਾ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ ਖਿਮਾ ਮੰਗ ਲਵਾਂਗਾ।'

ਪਰ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆਏ ਸੱਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਕਿ ਨਿਉਲੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਖਾਣ ਖਾਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਮਾਰ ਕੇ ਆਓ। ਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਮਸੂਮ ਨਿਉਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਬੜੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਰਹਿ ਗਏ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਿਉਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਤਾਂ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ, 'ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਰਹਾਂਗੇ, ਉਥੇ ਤੁਹਾਡਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।'

...ਤੇ ਫਿਰ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਮੂਮ ਨਿਉਲਿਆਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਸੱਪਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਕੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਵਾਂਗ ਉਥੇ ਹੀ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਜਿਥੇ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸੱਪ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਜਾਂ ਉਹ ਥਾਂ ਛੱਡ ਕੇ

ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ 'ਚ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਸਿਆਣੇ ਨਿਉਲਿਆਂ ਤੇ ਸੱਪਾਂ ਨੇ ਜੰਗਬੰਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਰੀ। ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਟਾ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਸਮਝੌਤਾ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਤੋਂ 'ਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੋਈ ਕਿ ਨਾਗ ਸੱਪ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਨਿਉਲਿਆਂ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਿਠਾ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨੂੰ ਛੁਹ ਕੇ ਮੁੜੇਗਾ।

ਨਾਗ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਗੱਲ ਕਿਹੜੀ ਐ? ਬਿਠਾਓ ਨਿਉਲੇ ਨੂੰ ਪਿੱਠ 'ਤੇ।'

ਬਾਬੇ ਆਦਮ ਵਾਂਗ ਸਰਦਾਰ ਨਿਉਲਾ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਪਿੱਠ 'ਤੇ।

ਤੇ ਹੋ ਗਿਆ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ। ਸੈਂਕੜੇ ਨਿਉਲੇ ਤੇ ਸੱਪ ਸਮੁੰਦਰ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠੇ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਫਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰ ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਗਏ

ਤਾਂ ਤੁਫਾਨ ਆ ਗਿਆ। ਨਿਉਲਾ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਗਿਆ।

ਬਾਹਰ ਬੈਠਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸੱਪ ਇਕੱਲਾ ਵਾਪਿਸ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ ਨਿਉਲੇ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜਾਂ ਵਾਂਗ ਮੱਚ ਉਠੇ ਕਿ ਸੱਪਾਂ ਨੇ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਵਾਰਿਸ ਡੋਬ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਹੈ।

ਸਮੁੰਦਰ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸਾਰੇ ਸੱਪ ਬਬੇਰਾ ਕਰੇ, 'ਭੁਯੰਗ ਪ੍ਰਯਾਨ' ਯਾਨਿ ਮਿੱਤਰ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਗਿਆ ਕਿਵੇਂ, ਇਹ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਉਲੇ ਸੱਪਾਂ 'ਤੇ ਟੁੱਟ ਪਏ, ਸਾਰੇ ਸੱਪ ਥਾਏ ਪਾਰ ਬੁਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਆਪਣੇ ਪੂਰਬਿਆਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਿਉਲੇ ਦੇ ਖੂਨ 'ਚ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਸੱਪ ਨੂੰ ਉਹ ਦੇਖਣਾ ਨਹੀਂ, ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਖੂਨ 'ਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਅੰਗਿਆਰ ਹੈ।

ਬਿਨ ਪੈਸੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ 'ਜੈ ਹਿੰਦ' ਬੋਲ ਜੁਗਨੀਏ ਨੀ...

ਮਹਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜਾਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਕਦੇ ਤਿਉੜੀ ਨਹੀਂ ਪਈ ਹੋਈ ਦੇਖੀ, ਤੇ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪਿੱਠ-ਭੂਮੀ 'ਤੇ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਨਹੀਂ, ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਡਗਾ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਪਰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਢੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਤਾਲ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਰੰਗ ਭਰਨ ਲਈ ਕੁਝ

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਧੂ ਐ, ਇਹਦਾ ਗੀਤ ਸੁਣੋ। ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਨੇ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ, ਹੰਸ ਸਮੇਤ ਬੜੇ ਗਵੱਈਏ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਨੇ। ਗੱਲ ਹਰਜੀਤ ਦੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਚੋਕ ਨੇੜਲੇ ਘਰ ਦੀ ਹੈ। ਪੈਰ! ਗੀਤ 'ਚੋਣਕ ਮੇਲਾ' 'ਚ ਹਰਜੀਤ ਨੇ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਗੀਤ ਵੀ ਚੱਲ ਗਿਆ, ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਧੂ ਵੀ ਚੱਲ ਗਿਆ। ਇਹ ਫੋਟੋ ਬੈਲਜੀਅਮ ਦੇ ਹਾਸਲਟ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਮੇਰੇ ਚਿੱਟਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਸੁਨੀਤਾ ਭੱਟੀ ਨਾਲ ਦੋ-ਗਾਣੇ ਗਾਉਂਦੇ ਸਿੰਧੂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ 'ਦਿਲ ਦਾ ਖਿਡੌਣਾ' ਵਾਲਾ ਗੀਤ ਚੋੜੇ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ

ਦੂੱਪੇ ਬੈਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

(ਖੱਬੇ) ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਧੂ ਲੇਖਕ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਨਾਲ

ਰੰਗ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਵੀ ਲਾਲ ਰੰਗ ਲਹੂ ਦਾ ਵੀ ਲਾਲ। ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜੇ ਕੈਦੋਂ ਹੋਰੀਂ ਖੇਡ ਗਏ ਨੇ ਚਾਲ। ਲਹੂ ਮਹਿੰਦੀ 'ਚ ਲਗਾ ਕੇ ਲਾ ਲਈਂ ਤਲੀਆਂ

ਲੱਗਾ, ਉਹ ਮਰਸਡੀਜ਼ ਦਾ ਪੁਰਜਾ ਅੰਬੋਸਡਰ ਦੇ ਪਤਾ ਨੀ ਕਿਉਂ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ? ਗੱਲ 1994 ਦੀ ਐ। ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਆ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਸ਼ੋਕੀ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਆਇਆ। ਟਾਇਮ ਬੜਾ ਲੋਟ ਮਿਲਿਆ, ਪਰ ਉਹਨੇ ਗਾਇਆ ਜ਼ਰੂਰ, ਭਾਵੇਂ ਖਾਲੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਣਾਇਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਮੂੰਹ ਘੁਮਾ ਕੇ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਧੂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਾਇਕ ਹੈ, ਉਹ ਦਿਨ ਉਹਦੇ ਦੋਖਣੇ ਹਾਲੇ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਗਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁੰਦਰੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਹੁਣ ਉਹਦੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ?, ਪਰ ਬੈਲਜੀਅਮ 'ਚ 'ਬਾਬੀ' ਫਿਲਮ ਜਿੰਨੀ ਭੀੜ ਖਿੱਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਟਰੈਕਟਰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਜੱਟ ਮਕੈਨਿਕ ਆਪੇ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਮੁੜ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਤੇ ਹਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਠਾ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਸਮੇਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਮੁੱਦੇ ਜ਼ੋਰਸ਼ੋਰ ਨਾ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਹਿਮ ਸਮੇਂ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਮੁੜ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ 'ਚੋਂ 117 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 27 ਨਾਂ ਜਾਹਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪੁੱਜੀ ਹੈ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਹੀਣਭਾਵਨਾ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ 8 ਜੂਨ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਹ ਘਿਰਾਓ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਵੈਮਾਣ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਭਾ-ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ, ਟਕਸਾਲਾਂ, ਨਿਰੰਗ ਸਿੰਘ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਵੈਮਾਣ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਧਰਨੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ। ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਇਸੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਮਹਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਧਰਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮਨਾਉਣਾ ਹੈ। 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਦੁਫ਼ਾਤ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਦੇਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਬਕਾਇਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਰਚ 'ਚ ਤੇ ਫਿਰ ਮਈ 'ਚ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਤਾਰੀਖ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ।

ਬੰਬ ਕਾਂਡ 'ਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਸੰਗਠਨ ਤੇ ਮਨੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ 'ਮੈਦਭਾਗਾ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਹਿਸ ਛਿੱਤੀ ਹੋਈ

ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈ ਨਜ਼ਰਸ਼ਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗੀ। ਨਜ਼ਰਸ਼ਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ 2003 ਤੋਂ ਪਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਬੇਲੋੜੀ' ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਹਾਲੇ ਵੀ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਨਾਂ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਮਸਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਾਲੇ ਕਿਰਕਿਰੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫਰਾਖਦਿਲੀ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਮਸਲੇ ਨਿਬੇੜਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਭਰੋਸੇ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਉਸਰ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੱਕਰਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਧਾਰਮਿਕ ਗਰੁੱਪ ਆਪਣੇ ਕਿਹੜੇ ਦਿਵਸ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਤੈਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਧਾਰਮਿਕ ਦਿਵਸ ਕਦੋਂ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਐਲਾਨ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਇਕਜੁਟ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਐਪਰਨ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਦੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸਮੇਤ ਜਾਣ 'ਤੇ ਲਾਈ ਗਈ ਰੋਕ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀ.ਆਈ.ਐਸ.ਐਫ. ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ 8 ਜੂਨ ਤੋਂ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਰੋਸ ਧਰਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ 8 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ 8 ਜੂਨ ਤੋਂ ਰੋਸ ਧਰਨੇ

ਜਲੰਧਰ: ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੈਲਰੀ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾ ਲਹਿਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ), ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ 6 ਜੂਨ ਤੱਕ ਦਾ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੈਲਰੀ ਖੋਲ੍ਹਣਗੀਆਂ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨੌਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ 'ਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਬਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ, ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਦੀ ਤਾਂ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਦਿਨ ਪੰਥਕ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਅਲਟੀਮੇਟਮ

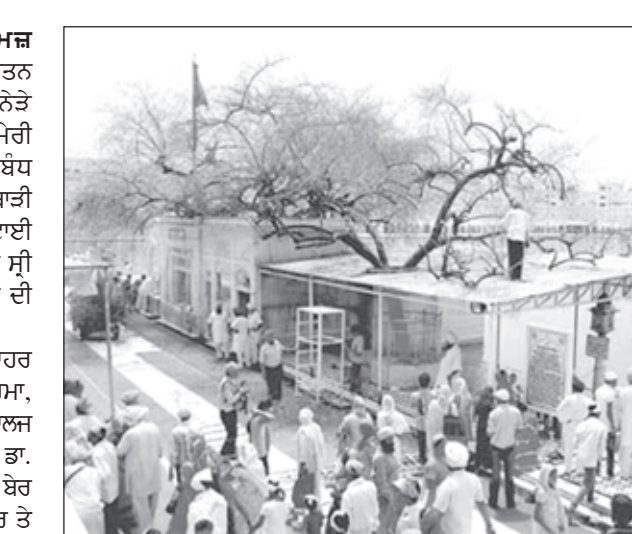
ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਫੈਸਲਾਕਰਨ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਆਰ ਪਾਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦੇ ਰੌਅ ਵਿਚ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 20 ਫਰਵਰੀ 2002 ਨੂੰ ਹੋਈ ਐਂਟਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਾਸ

ਕਰ ਕੇ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਮਾਰਚ 2002 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹੋਈ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮਤਾ ਠੰਢੇ ਬਸਤੋ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮਈ 2003 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਤਖਤ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 2004 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਯਾਦਗਾਰ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਠਾ ਕੇ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। 2005 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 27 ਮਈ 2005 ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਸਟੈਂਡ ਲੈ ਦਿਆਂ 6 ਜੂਨ 2005 ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 3 ਜੂਨ 2005 ਨੂੰ ਐਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 2009 ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਿਆ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕਤ ਨੇ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕੌਮੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਪੁਰਾਤਨ ਬੇਰੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਸ਼ੁਰੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਪੁਰਾਤਨ ਬੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੁੱਖ ਭੰਜਨੀ ਬੇਰੀ ਨੇੜੇ ਅੱਠਸੌਂਠ ਤੀਰਥ ਵਾਲੀ ਪੁਰਾਤਨ ਬੇਰ ਦੀ ਲੰਮੇਰੀ ਉਮਰ ਲਈ ਉਥੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹਵਾ-ਧੁੱਪ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਏ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਵੱਡੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਪੁਰਾਤਨ ਬੇਰੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਪੁੱਜਾ ਸੀ।

ਦੁੱਖ ਭੰਜਨੀ ਬੇਰੀ ਦੀ ਕਾਂਟ-ਛਾਂਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ।

ਇਸ ਵੱਡੇ ਵਿਚ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਤੋਂ ਬੋਰ ਮਾਹਰ ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੋਲ, ਡਾ. ਦੇਸ ਰਾਜ ਸ਼ਰਮਾ, ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਟੀਮ ਨੇ ਬੋਰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ, ਦੁੱਖ ਭੰਜਨੀ ਬੋਰ, ਲਾਚੀ ਬੋਰ ਤੇ ਅੱਠਸੌਂਠ ਤੀਰਥ ਵਾਲੀ ਬੋਰ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਤਹਿਤ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੁੱਕੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਦੀ ਕਾਂਟ-ਛਾਂਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅੱਠਸੌਂਠ ਤੀਰਥ ਵਾਲੀ ਬੋਰ 'ਤੇ ਲਾਚੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਸੀ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤੇ ਦੇ ਹਮਲੇ ਵਾਲੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਛਿੜਕਾਅ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਬੋਰ ਦੇ ਤਣੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਅੰਦਰ ਦੱਬ ਚੁੱਕਾ

ਸੁੱਕੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਕਾਂਟ-ਛਾਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਹਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵਾਂ ਬੋਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬੇਹਤਰ ਹੈ।

ਇਥੇ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਬੇਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਇਸ ਬੋਰ ਦੀ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਉਮਰ 500 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਬੋਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਮਾੜੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਵੱਸ ਬੋਰ ਦੇ ਤਣੇ ਨੂੰ ਕੜਾਹ ਵਾਲੇ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਇਥੇ ਕੀੜੀਆਂ ਨੇ ਘਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਪੁਰਾਤਨ ਬੋਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਬੋਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਚਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਬੋਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਬੋਰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਫਲ ਲਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸ. ਦਲਮੇਘ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਤੋਂ ਆਏ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਬੇਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਅੱਠਸੌਂਠ ਤੀਰਥ ਨੇੜਲੀ ਬੋਰ ਦੀ ਲੰਮੇਰੀ ਉਮਰ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਰਾਏ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਢੁੱਕਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਛੇਤਰਾੜ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਤਣੇ ਤੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਹਵਾ-ਧੁੱਪ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦਲਮੇਘ ਸਿੰਘ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਲਾਚੀ ਬੋਰ ਦੀਆਂ

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਾਕਿ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸੌਂਪੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਹੁਣ ਪੰਜ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ 'ਤੇ ਅੱਖ ਟਿਕਾ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਫੋਰੀ ਖੁਫੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਲਕਾਇਦਾ ਦਾ ਉਪ ਮੁਖੀ ਆਇਮਨ ਅਲ ਜਵਾਹਰੀ, ਮੁੱਲਾ ਉਮਰ ਤੇ ਇਲਿਆਸ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਵੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ।

ਮਿਲੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸੂਚੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਹੱਕਾਨੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਮਾਂਡਰ ਸਿਰਾਜੂਦੀਨ ਹੱਕਾਨੀ ਤੇ ਅਲਕਾਇਦਾ ਦੇ ਲਿਬੀਆਈ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੀਆ ਅਬਦੁਲ ਰਹਿਮਾਨ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਇਸ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਜੋਂ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅੱਡੇ ਜਮਾਈ ਬੈਠੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਡਾਅਨ' ਕੋਲ ਵੀ ਇਸ ਸੂਚੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਇਕਤਰਫ਼ਾ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਹਿਤ ਨਰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਬਾਰੇ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਨਜ਼ਿੱਠੇਗਾ। ਇਲਿਆਸ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਹਾਲੀਆ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਮਾਂਡਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਰਬ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਸੰਪਰਕ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੇ ਫ਼ੌਜੀ ਸਿਖਲਾਈ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਫ਼ਸਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 2003 ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ਼ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਿਰਾਜ ਹੱਕਾਨੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਧੜੇ ਹੱਕਾਨੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨਲ ਕਮਾਂਡਰ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਲਿਆਸ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਲਕਾਇਦਾ ਦਾ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਅਗਲਾ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਫ਼ਗਾਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਐਏ. ਦਾ ਹੱਕਾਨੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਉਪਰ ਚੋਖਾ ਅਸਰ ਰਸੂਖ਼ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਸੁਲ੍ਹਾ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਸੌਂਪੀ ਸੂਚੀ ਦੀ ਵੀ ਹਮਾਇਤ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ 50 ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋੜੀਂਦੇ ਭਗੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਓਸਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਵਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ।

ਦੱਖਣੀ ਤੇ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉਪ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਰਾਬਰਟ ਬਲੇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੂਚੀ ਸੌਂਪੀ ਜਾਣੀ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਹੈ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਰਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਨੇ ਇਸ ਸੂਚੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਮੁੜ ਸੰਵਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਿੱਠਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਮੁੱਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ 'ਚ ਲਿਆ ਕੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤੇ ਦੂਜੀ ਮੰਗ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਸੀਮਾ ਪਾਰੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਰੋਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਕਾਫੀ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਪਹਿਲੀ ਬਾਵੇਂ ਇਹ ਗੱਲ ਭਾਰਤ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਸ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਹੋਇਆ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਂਗ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਸਥਿਰ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਣਨੀਤਕ ਹਿੱਤ ਹੈ।

ਪਾਕਿ ਨੇ ਸੂਚੀ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਸੌਂਪੀ ਗਈ 50 ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚਲੀਆਂ ਤਰੱਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨ ਤਹਿਮੀਨਾ ਜੰਜੂਆ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਲਈ ਸੂਚੀ ਦੀ ਸਹੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲੈਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਬੜੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ 50 ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚਲੇ ਤਿੰਨ ਅਤਿਵਾਦੀ ਭਾਰਤ 'ਚੋਂ ਹੀ ਮਿਲ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਇਸ ਸੂਚੀ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਫੋਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ 2008 ਦੇ ਮੁੱਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੂੰ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਲੰਡਨ: ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਤੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਹੋਏ ਕਤਲੇਆਮਾਂ ਲਈ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਈਲਿੰਗ ਸਾਊਥਾਲ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਆਨਲਾਈਨ ਅਖ਼ਬਾਰ ਏਸ਼ੀਅਨ ਲਾਈਟ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬੜੀ ਸ਼ਿਦਤ ਨਾਲ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੁਣ ਸਦੀ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਪੁੰਜ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਢਾਹੇ ਗਏ ਜ਼ੁਲਮ-ਸਿਤਮ ਖਾਸਕਰ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਰਾਣੀ ਏਲਿਜ਼ਾਬੇਥ-2 ਦੀ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਗਾਰਡਨ ਆਫ ਰਿਮੈਂਬਰੈਂਸ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਅੱਗੇ ਸਿਜਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 13 ਅਪਰੈਲ 1919 ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ

ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾਬਾਗ ਦੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ।

ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਰ. ਡਾਇਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾਬਾਗ ਵਿਖੇ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ ਅਮਨਪੂਰਵਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਨਿਹੱਥੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਇਕੋ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕੰਧਵਾਲੇ ਇਸ ਬਾਗ ਵਿਚ 1600 ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਥੇ 379 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਥੇ 1000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਬਾਗ ਵਿਚ ਬਣੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੀ 1997 ਦੀ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾਬਾਗ ਦੀ ਫੇਰੀ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਹ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਰਾਣੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਲਈ ਮੰਗ ਕਰਨਗੇ। ਪਰ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਕਿ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 2005 ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਜੈਕ ਸਟਰਾਅ ਨੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾਬਾਗ ਦੀ ਆਪਣੀ ਫੇਰੀ ਵੇਲੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਲਈ ਸੀ। ਲਿਬਰਲ ਡੈਮੋਕਰੈਟ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਲਾਰਡ ਨਵਨੀਤ ਚੋਲਕੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋਏ ਪਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਅਹਿੰਸਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ ਸੀ।

ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ-4: ਚੇਨਈ ਸੁਪਰ ਕਿੰਗਜ਼ ਬਣਿਆ ਚੈਂਪੀਅਨ

ਚੇਨਈ: ਚੇਨਈ ਸੁਪਰ ਕਿੰਗਜ਼ ਨੇ ਰਾਇਲ ਚੈਲੰਜਰਜ਼ ਬੰਗਲੌਰ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਇੰਡੀਅਨ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਲੀਗ-4 ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ। 28 ਮਈ ਨੂੰ ਚੇਨਈ ਦੇ ਐਮ.ਏ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ ਖੇਡੇ ਗਏ ਫਾਈਨਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਚੇਨਈ ਸੁਪਰ ਕਿੰਗਜ਼ ਨੇ ਰਾਇਲ ਚੈਲੰਜਰਜ਼ ਬੰਗਲੌਰ ਨੂੰ 58 ਦੌੜਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਟਾਸ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਚੇਨਈ ਸੁਪਰ ਕਿੰਗਜ਼ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ 20 ਓਵਰਾਂ 'ਚ 5 ਵਿਕਟਾਂ ਪਿੱਛੇ 205 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਰਾਇਲ ਚੈਲੰਜਰਜ਼ ਬੰਗਲੌਰ ਦੀ ਟੀਮ ਨਿਰਧਾਰਤ 20 ਓਵਰਾਂ 'ਚ 8 ਵਿਕਟਾਂ ਪਿੱਛੇ 147 ਦੌੜਾਂ ਹੀ ਬਣਾ ਸਕੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੇਨਈ ਦੇ ਸਲਾਮੀ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਮੁਰਲੀ ਵਿਜੈ ਤੇ ਮਾਈਕਲ ਹਸੀ ਨੇ ਬੰਗਲੌਰ ਦੇ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਟ ਲਈ 14.5 ਓਵਰਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ 159 ਦੌੜਾਂ ਜੋੜੀਆਂ। ਚੇਨਈ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਿਕਟ ਮਾਈਕਲ ਹਸੀ ਵਜੋਂ ਡਿੱਗੀ ਜੋ 3 ਚੌਕਿਆਂ ਤੇ 3 ਛੱਕਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ 45 ਗੇਂਦਾਂ 'ਤੇ 63 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਆਊਟ ਹੋਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਪਤਾਨ ਧੋਨੀ ਤੇ ਮੁਰਲੀ ਵਿਜੈ ਨੇ

ਰਾਇਲ ਚੈਲੰਜਰਜ਼ ਬੰਗਲੌਰ ਨੂੰ 58 ਦੌੜਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ

ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਮੁਰਲੀ ਵਿਜੈ ਨੇ 52 ਗੇਂਦਾਂ ਖੇਡ ਕੇ 4 ਚੌਕਿਆਂ ਤੇ 6 ਛੱਕਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ 95 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਦੀ ਗੇਂਦ 'ਤੇ ਆਊਟ ਹੋ ਗਏ। ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਬਣਦੇ

ਜਾ ਰਹੇ ਕਪਤਾਨ ਧੋਨੀ ਨੂੰ ਅਰਵਿੰਦ ਨੇ ਅਗਲੀ ਹੀ ਗੇਂਦ 'ਤੇ ਕੋਹਲੀ ਹੱਥੋਂ ਕੈਚ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ 22 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਰੈਨਾ 8 ਤੇ ਮੋਰਕਲ 2 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਆਊਟ ਹੋਏ। ਚੇਨਈ ਦੀ ਪਾਰੀ ਦੀ ਆਖਰੀ ਗੇਂਦ 'ਤੇ ਛੱਕਾ ਲਾ ਕੇ ਬਰਾਵੇ ਨੇ ਸਕੋਰ ਨੂੰ 200 ਤੋਂ ਪਾਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੇਨਈ ਸੁਪਰ ਕਿੰਗਜ਼ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ 20 ਓਵਰਾਂ 5 ਵਿਕਟਾਂ ਪਿੱਛੇ 205 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। 206 ਦੌੜਾਂ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸਰ ਕਰਨ ਆਈ ਬੰਗਲੌਰ ਦੀ ਟੀਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਖਰਾਬ ਰਹੀ ਤੇ ਟੀਮ ਦਾ ਸਟਾਰ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਕ੍ਰਿਸ ਗੋਲ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਓਵਰ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹੇ ਅਸ਼ਵਿਨ ਦੀ ਗੇਂਦ 'ਤੇ ਆਊਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਸ਼ਵਿਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਓਵਰ ਵਿਚ ਦੂਸਰੇ ਸਲਾਮੀ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਅਗਰਵਾਲ ਨੂੰ 10 ਦੌੜਾਂ 'ਤੇ ਬੋਲਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਰਾਟ ਕੋਹਲੀ ਤੇ ਏ.ਬੀ. ਡੀਵਿਲੀਅਰਜ਼ ਨੇ ਪਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਪਰ ਕੋਹਲੀ 35 ਤੇ ਡੀਵਿਲੀਅਰਜ਼ 18 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਆਊਟ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੋਮਰਜ਼ਬਾਸ਼, ਵੈਟੋਰੀ ਤੇ ਮਿਥੁਨ ਵੀ ਜਲਦੀ-ਜਲਦੀ ਆਊਟ ਹੋ ਗਏ। ਸੋਰਭ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਜ਼ਹੀਰ

ਖਾਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਚੇਨਈ ਦੀ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਹ ਟੀਮ ਦੀ ਹਾਰ ਨੂੰ ਟਾਲ ਨਾ ਸਕੇ। ਸੋਰਭ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਨਾਬਾਦ ਰਹਿੰਦਿਆਂ 42 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਦਕਿ ਜ਼ਹੀਰ ਖਾਨ 21 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਆਊਟ ਹੋਏ। ਚੇਨਈ ਸੁਪਰ ਕਿੰਗਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਆਰ ਅਸ਼ਵਿਨ ਨੇ ਘਾਤਕ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ 3 ਵਿਕਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਕਾਤੀ ਨੇ 2, ਰੈਨਾ, ਬਰਾਵੇ ਤੇ ਬੋਲਿੰਗਰ 1-1 ਵਿਕਟ ਮਿਲੀ। ਮੁਰਲੀ ਵਿਜੈ ਨੂੰ ਮੈਨ ਆਫ ਦ ਮੈਚ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਇੰਡੀਅਨ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਲੀਗ-4 'ਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਇਲ ਚੈਲੰਜਰਜ਼ ਬੰਗਲੌਰ ਦੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਕ੍ਰਿਸ ਗੋਲ ਨੂੰ 'ਪਲੇਅਰ ਆਫ ਦ ਲੀਗ' ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 608 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 'ਚ ਰਾਇਲ ਚੈਲੰਜਰਜ਼ ਦੇ ਵਿਰਾਟ ਕੋਹਲੀ ਨੇ 557 ਤੇ ਮੁੱਬਈ ਇੰਡੀਅਨਜ਼ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਸਚਿਨ ਤੇਂਦੁਲਕਰ ਨੇ 553 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ।

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿੱਸ ਟਿੱਕੀਏ?

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਅਭੈ ਸਿੰਘ

ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਦੀ ਮੋਰੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 1984 ਦਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਾ ਮੰਨਣਯੋਗ, ਨਾ ਭੁੱਲਣਯੋਗ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਖਸ਼ਣਯੋਗ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ ਜਾਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਆਏ ਸਨ। ਅਖ਼ੀਰ ਇਕ ਲੰਮੀ ਵੀਡੀਓ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦੀ ਵੀ ਲਈ ਤੇ ਸਾਰੀ ਪੜ੍ਹੀ ਵੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲੋਂ ਖਾਸ ਵੱਖਰਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ 1984 ਦਾ ਕਹਿਰ ਭੁੱਲਣਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਠੀਕ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਨਾ ਭੁੱਲਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੀ ਐਲੀ ਵੀਜ਼ਲ ਦੀ ਟੂਕ ਬਿਲਕੁਲ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ ਕਿ "ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਰੋਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਚਿਤਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਚਿੰਤਨ ਲਈ ਚਿਤਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਮੁੜ ਨਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਵੇ।" ਆਖਰੀ ਪੈਰੇ ਵਿਚ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਹਥਲਾ ਕਾਰਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਮੰਦਹੋਣੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ।" ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੰਦਹੋਣੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਰਗ, ਮਜ਼ਹਬ ਜਾਂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਰ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਅੱਗ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਖੇਤ ਨਹੀਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਡਾ ਉਪਰਾਲਾ ਸਾਰੀ ਮਨੁਖਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਕੌਮ ਤੇ ਫ਼ਿਰਕਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਜ਼ੀ ਕਹਿਰ ਵੇਲੇ ਦੀ ਇਕ ਟੂਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਕੋਈ ਬੰਦੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਚੁੱਪ ਸਾਂ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਸੀਂ ਓਦੋਂ ਵੀ ਚੁੱਪ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਰੌਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਸੀ। ਚੁਰਾਸੀ ਵਾਲਾ ਕਹਿਰ ਚੁਰਾਸੀ ਦੀ ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹੋਏ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹਨ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਹਰ ਘਟਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਨਵੰਬਰ ਚੁਰਾਸੀ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਬਾਰੇ ਮੇਰਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਿੰਸਕ ਕਹਿਰ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਅੱਜ ਵੀ ਕੱਚੇ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਮਨੁਖਤਾ ਦੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਲਟਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਤੇ ਕਿਸ ਉਪਰ ਡਿੱਗ ਪਵੇ? ਖੁਦ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਇਸ ਸਾਰੀ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਨੀ ਸੌ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਸਕਰਨ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ।"

ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੇ 1984 ਬਾਰੇ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਐਲੀ ਵੀਜ਼ਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਚਿੰਤਨ ਲਈ ਚਿਤਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਮੁੜ ਤੋਂ ਨਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਵਾਸਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਸੂਝਾਅ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਬਲਕਿ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੇ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਾਕੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਇਤਨਾ ਆਸਾਨ ਜਿਹਾ ਹੀ ਦੱਸਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਹਸਤੀ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ 1947 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1984 ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ 1984 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹੜਾ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਦਸਤਾ ਬੈਠਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮ ਡਰਦੇ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ? ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹਾਨਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਜੇ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮ ਸਿਰਫ਼ ਮਕਬੂਲ ਬਹਾਨੇ

ਇਸ ਮਹਾਂ ਦੁਖਾਂਤ ਤੋਂ ਕਿਹੜੇ ਸਬਕ ਲਏ ਜਾਣ

ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸਨ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 1984 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਨਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਿਸ ਨੇ ਬਖਸ਼ੀ?

ਚਾਰ ਸੌ ਸੌ ਸੌ ਦੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਕਰੀਬ ਸੌ ਜਗ੍ਹਾ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਜਾਤਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਕੌਮ ਦੇ ਤਸੱਵਰ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "1947 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਰਗਾਂ ਉਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਅਣਐਲਾਨੀ ਸ਼ਰਤ ਮੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਇਕੋ ਸਾਂਝੀ ਭਾਰਤੀ ਕੌਮ' ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਅਮਲ ਦੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਅਧੀਨਗੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਚੱਲਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿੱਤੂ-ਪਰੰਤੂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।" ਇਸ ਕਥਨ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਸੱਚਾਈ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਰਗ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸ਼ਰਤ ਲਾਈ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹਰ ਸਿੱਖ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਸ਼ਸਤਰ ਸਜਾ ਕੇ ਆਵੇ। ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬਸਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਸ਼ਸਤਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਿੰਗਾਰ ਹੀ ਹਨ।" ਇਸ ਪੈਰੇ ਦੀ ਅਖ਼ੀਰਲੀ ਸਤਰ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਹਨ, "ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਅਸਲਾ ਨਾ ਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਧੂ ਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਮੰਨਣ ਬਰਾਬਰ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।"

ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਐਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੀ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਇਸੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਉਹ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ 'ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ' ਦਾ ਕੇਂਦਰ' ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਦਰੁਸਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 'ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ' ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਹੋਰਨਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਿੰਨੀ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਤੇ ਕਿਹਾ

ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਅੰਦਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੱਤਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਗਲਬੇ ਤੇ ਰੋਹਬਦਾਬੇ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਿੰਨੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਤੰਤਰ ਰਿਆਸਤ ਹੈ।" ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੰਵਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਲਾਕਾ ਨਾ ਸਮਝੇ।"

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਦਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਥੇ ਚਲਦੀਆਂ ਕੁਝ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਚਰਚਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਲੇਕਿਨ ਜੇ ਕਿਤੇ ਇਥੇ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਹੁਣ ਵਾਲਾ 'ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ' ਦਾ ਕੇਂਦਰ' ਖੁੱਲਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ? ਸੁਕਰ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਹਿੰਸਕ ਸਰਗਰਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਵਾਸਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਹੋਰ ਸਨ। ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹਨ। ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਸੀ ਬਾਕੀ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਆਦਿ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਅਗਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ 'ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ' ਦੇ ਕੇਂਦਰ' ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਅਖਵਾਉਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ। ਆਖਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ? ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ, ਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬੋਲੋਤੀ, ਬੇਸਮਝੀ ਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਭਰੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚੋਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਤਨੀ ਵੱਡੀ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਜੋ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਅਗਵਾ ਹੋਏ ਜਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਵਿਚ ਅਗਵਾਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਫੇਲੂ ਕਰਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜਨ ਜਾਂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਨਾਜ਼ੁਕ ਪਹਿਲੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਗੋਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਅਗਵਾਕਾਰੀ ਮਾਰੇ ਜਾਣਗੇ, ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਕਿ ਯਾਤਰੀ ਵੀ ਮਾਰੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਵੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਬਿਲਕੁਲ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਪਹਿਲੂ ਸੋਚੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ।

ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਲਿਟਰੇਚਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਆਈ ਕਿ ਆਖਰ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਅੰਦਰ ਫਸੇ ਆਮ ਯਾਤਰੀ ਤੇ ਸਿਵਲੀਅਨ ਲੋਕਾਂ, ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ? ਇਹ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ?

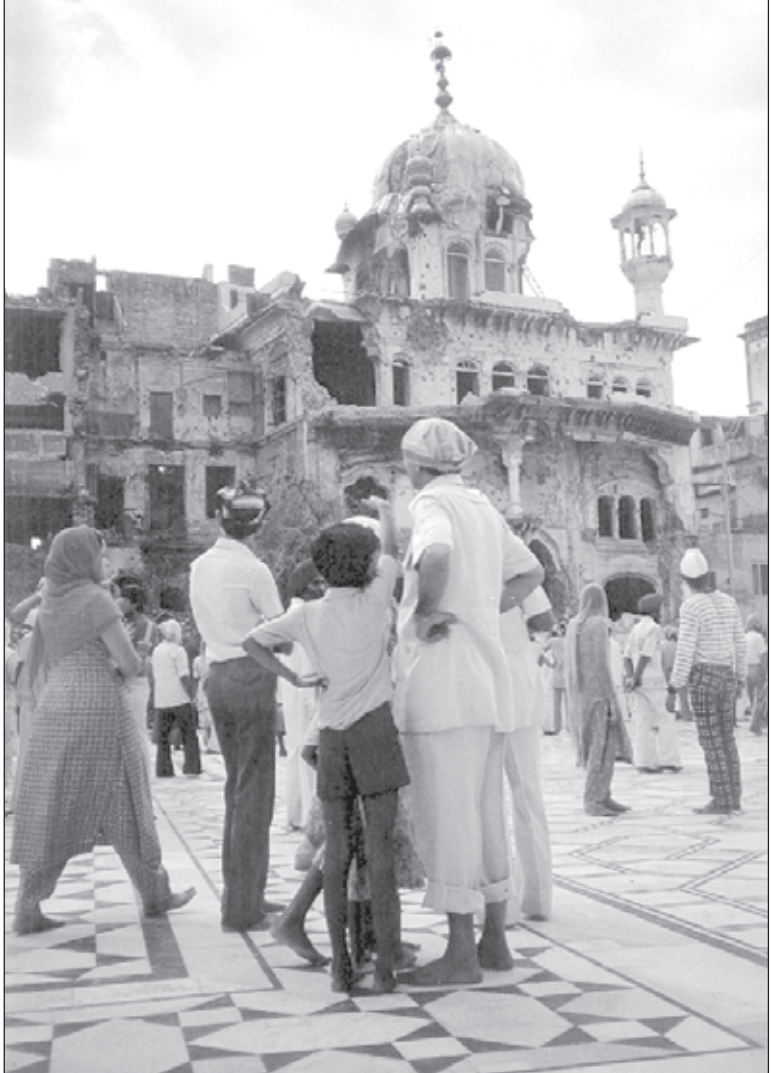
ਮੇਰਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜੀ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲੂ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਐਕਸ਼ਨ ਤਾਂ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬ ਗਿਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯਾਤਰੂ ਜਾਂ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਆਂਚ ਤੱਕ ਨਾ ਆਉਂਦੀ, ਕੋਈ ਫੌਜੀ ਵੀ ਨਾ ਮਰਦਾ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਤੇ

ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਟਫਟ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਪਕੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਓਦੋਂ ਚੌਥੀ ਵੱਡੀ ਫੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਫਸੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਕਈ ਲੋਕ ਤਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੀ ਨਾਅਹਿਲੀਅਤ ਤੇ ਨਿਕੰਮਾਪਣ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਅੰਦਰੋਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦਾ ਸਹੀ ਅਨੁਮਾਨ ਨਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਫੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਗੁਨਾਹਕਾਰ ਨਾਅਹਿਲੀਅਤ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ।

ਮੁਲਕ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਹੈ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਚੱਲਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਤਲਾਸ਼ੀ ਦਾ ਵਰੰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕੋਈ ਐਫ ਆਈ ਆਰ ਵੀ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਲੇਕਿਨ ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ਼ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਗੁਨਾਹ ਭਰੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ '84 ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ। ਤਿੰਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜੇ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖਤ ਮੁਤਾਬਕ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਰਿਆਸਤ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਦਰ-ਏ-ਰਿਆਸਤ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਦਰਅਸਲ ਉਸ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦਾ ਕੰਮ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਭਿਣਕ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਵੀ ਜੇ ਆਪਣੀ ਆਈ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਰੋਕਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ 'ਵੇਖੀ ਜਾਊ' ਸੋਚ ਕੇ ਕਿਧਰੇ ਦੂਰ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ. ਬਾਦਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਲਹਿਰ ਵਰਗਾ ਮੋਰਚਾ ਲਗਾ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੇ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੀ? ਕੀ ਅੱਗੇ ਸਭ ਮੋਰਚੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਲਗਦੇ ਰਹੇ? ਜੇ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਦਰ ਗਲਤ ਕੰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਮੋਰਚਾ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਹਿਨੁਮਾ ਚੁਣਿਆ ਸੀ। ਠੀਕ ਹੈ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਚਲਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਪਰ ਧਾਰਮਿਕ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ, ਆਮ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਤੇ ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਉਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਰੁਚੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੇਲੇ ਨਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਨਾ ਕੈਬਨਿਟ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਗਈ। ਸਾਫ਼ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਇਹ ਕਦਮ ਦੇਸ਼-ਧਰੋਹ ਸੀ।

ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੁਖਾਂਤ ਦੀ ਅਹਿਮ ਕੜੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਡਰਾਵਣੀ ਹੋਰਾਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਅਸਲਾ ਆਦਿ ਜਮਾ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆਂ ਭਲੇ ਹੀ ਸੰਗੀਨ ਜੁਰਮ ਸੀ ਪਰ ਸਿੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦਾ, ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਨਹੀਂ।" ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਬਹੁਤ ਭਿੰਨਕਰ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਸਫ਼ਾ 214 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਹਥਿਆਰ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 'ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਬਾਨੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ

ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਂਬਾ ਜਿਹਾ ਛਿੜਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੰਦੇ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਗੈਰ ਵਾਜਿਬ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਜਿਬ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ 'ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ' ਦਾ ਕੇਂਦਰ' ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਕਿਸੇ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ 'ਹਿੰਦੂ ਮਾਨਸਿਕਤਾ' ਦਾ ਕੋਈ ਰੋਲ ਨਹੀਂ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਚਲਾਉਣ ਨੂੰ ਹੱਕੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਮੁਤਬਰਕ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਿਸ

ਮੈਂ ਸ. ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ‘ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਪੰਨੇ’ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰੋਖੇ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਵਰਸਾਏ ਗਏ ਤਸੀਹੇ ਤੇ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਮੀਂਹ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਸਭ ਕੁਝ ‘ਨਾ ਮੰਨਣਯੋਗ’ ਪਰ ਜੋ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮੰਨਣਾ ਵੀ ਪਵੇਗਾ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਝੂਠ ਜਾਂ ਅਤਿਕਥਨੀ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਕਈ ਕਿੱਸੇ ਯਾਦ ਆਏ ਕਿ ਬੰਦੇ ਅੰਦਰ ਦਰਿਦਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੁਖੀ ਦਿਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੋ-ਦੋ ਦਿਨ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਭੁੱਖੇ-ਤਿਹਾਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਨਿਰੋਖੇ ਲੋਕ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਭੁੰਨੇ ਗਏ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੰਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹਾ ਵਹਿਸੀਪੁਣਾ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਫਿਰ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ, ਬਾਜ਼ਾਬਤਾ ਤੇ ਸਬਰ ਵਾਲੇ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬਰ ਬਿਲਕੁਲ ਗਾਇਬ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਪਰਲੋ ਦਰਜੇ ਦੀ ਨਾਅਹਿਲੀਅਤ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਹੱਲੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਮ ਸਹਿਰੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਉਪਰ ਕੱਢਿਆ।

ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਗਾਜ਼ੀ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਅੰਦਰ ਫੌਜ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਡਰਦੀ ਪਰ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਨਾਅਹਿਲੀਅਤ ਨਾਲ ਪਾਸਾ ਪੁੱਠਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਸਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲਤਾਈ ਇਤਨੀ ਲੰਮੀ ਖਿੱਚੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਤਨਾ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਪਵਿਤਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਹਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਸਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਮਝਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੋਪ ਦਾ ਗੋਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਫੁੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਹਾਈਜੈਕਰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਏ ਹਨ।

ਲੇਕਿਨ ਸੱਤਾ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਘਬਰਾਹਟ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਦਰਬਾਰ ਸਹਿਬ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਵਾਸਤੇ ਤਰਲੇ-ਮੱਛੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬੇਚੈਨੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਈ ਸੀ। ਧਾਰਮਿਕ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸਨ। ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਇਥੇ ਵੀ ਠੀਕ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਰੁਨ ਨਹਿਰੂ ਵਰਗੇ ਲੀਡਰਾਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਜੋ ਸੋਚਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਜ਼ਲਾਲਤ ਭਰੀ ਸਜ਼ਾ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨੇ ਬਚਾ ਲਿਆ।

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੇ ਫੌਰੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਏ। ਜੇ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਸਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਤਾਰ ਕੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਤੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਪ੍ਰਤੀ ਰਾਹਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ। ਕੁਝ ਜਗ੍ਹਾ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਲੱਡੂ ਵੀ ਵੰਡੇ। ਮੌਤ ਉਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਦਰਿਦਰੀ ਦੇ ਅਕਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਗਮਈ ਹਕੀਕਤ ਹੈ।

ਮੈਂ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰ ਹਿੰਦੂ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਅੱਖ ਨਮ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਨਮ ਹੋਈਆਂ ਖੁਦ ਵੇਖੀਆਂ ਸਨ। ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਾਲੌਕਿਕ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਿੱਖ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਹੋਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਾਲੌਕਿਕ ਹੀ ਸੀ, ਭਾਵ ਕਿ ਪਾਠ, ਬੰਦਗੀ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਰੱਬ ਦਾ ਘਰ। ਉਹ ਇਥੇ ਮੰਨਣਾਂ ਮੰਗਦੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸਰਦਲਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ, ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਪੂੰਝਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅੰਗੇ ਵੀ ਹੱਥ ਜੋੜਦੇ

ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਗੁੱਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਥਾ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਤੋੜਨ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸੀ। ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਵਰੁਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਕੂਚ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੈਰਕਾਂ ਛੱਡਣਾ ਸੋਧ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮੀ ਫੌਜੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹੋਰ ਫੌਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੈਰਕਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀਆਂ, ਉਹ ਅਧਰਮੀ ਸਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨਹੀਂ ਖੋਂਦੇ।

ਹਿੰਦੂ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਹੋਏ ਦੀ ਜੋ ਚਰਚਾ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਇਕ ਗੱਲ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਜੋ ਨਾਸਤਿਕ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਤੁਅੱਸਬ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਘਰ ਜ਼ਰੂਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੀ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਤੌਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਮ ਜਾਂ ਗੁੱਸਾ ਸੀ, ਉਹ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਤੌਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਕ ਸਿੱਖ ਵੀਰ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ, “ਉਹ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਕ ਚਿੱਪਰ ਨਹੀਂ ਲੱਥਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।” ਇਹ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮਝ ਸਕੀ ਤੇ ਨਾ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ।

ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਏ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਗ਼ਲਤ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੈਕ ਬੰਡਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਚਿੱਪਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲੱਥੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਬਹੁਤੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾ ਸਕੇ, ਰੱਜਮੱਚਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬੰਦ ਰਹੀ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਸੀ, ਅਵਾਜ਼ਾਰੀ ਵੀ ਸੀ ਪਰ ਗੁੱਸਾ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸਮਝ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੋਕ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਏ ਤਾਂ ‘ਸਭ ਨੇ’ ਰਾਹਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਂ, ਸਭ ਨੇ, ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਸਭਨਾਂ ਨੇ। ਫਿਰ ਜਿਤਨੀ ਦੇਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਖਾਤਕੂਆਂ ਦਾ ਟੱਟੀ ਪਿਸ਼ਾਬ ਸੁੱਟ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਬਾਹਰ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੀ ਰਹੀ।

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਵਿਖੇ ਹਜ਼ਰਤ ਬਲ ਦਰਗਾਹ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦਰਗਾਹ ਅੰਦਰ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਨੇ ਸਬਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਲੈਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਘੇਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਅੰਦਰ ਖਾਣਾ ਵੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੰਦੂਕਧਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ। ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਰਾਹਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਦਾ ਵੀ। ਜੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਤਾਰੀਕਾਕਾਰ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਦਾ ਅਣਐਲਾਨਿਆ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਵਾਗਤ ਕਰਾਂਗਾ।

ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਕਈ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ, “ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਆਰ-ਪਾਰ ਵੀ ਲਤਾਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਦਾਬੇ ਹੇਠ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਨਿਮਾਣੀ ਤੇ ਨਿਤਾਣੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਸਰਦਾਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੀ।” ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਲਤਾਈ ਲੜੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਦੀ ਲਤਾਈ ਲੜਨ ਵਾਸਤੇ ਚੁਣਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਸਰਦਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗਰੁਪਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਤੀਸਰੇ ਨੂੰ ਲਾਗੇ ਵੀ ਲੱਗਣ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ, ਭਾਵ ਕਿ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਕ ਵੀ ਸੀਟ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਨਾ ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਉਹ ਹਾਕਮ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਉਹ ਨੈਤਿਕ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਿਹਾ ਜਾਂ ਆਮ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਚਿਤਵ ਕੇ ਚੱਲਦੇ ਸਨ।” ਹੋਰ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਵੱਖਰੀ

ਜੇ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਾਕੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਸਾਂ ਇਤਨਾ ਆਸਾਨ ਜਿਹਾ ਹੀ ਦੱਸਣਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਹਸਤੀ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ 1947 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1984 ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ 1984 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹੜਾ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਦਸਤਾ ਬੈਠਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮ ਡਰਦੇ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ? ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹਾਨਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਜੇ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮ ਸਿਰਫ਼ ਮਕਬੂਲ ਬਹਾਨੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸਨ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 1984 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਨਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਿਸ ਨੇ ਬਖਸ਼ੀ?

ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਸੰਤ ਹੋਵੇ, ਮਹਾਤਮਾ ਹੋਵੇ, ਲੀਡਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪਦਵੀ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ, ਉਹ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲੋਂ ਆਮ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੁਲਕ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਦ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨੈਤਿਕ ਕਿਰਦਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਹਲੀਮੀ ਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਬੰਦੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁਣ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣੀਆਂ, ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਵਕਤ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਕਰਨੇ, ਇਹ

ਕੋਈ ਸਿਫ਼ਤ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਸੇ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਦੇ ਭਾਈ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਜੋ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਬੋਲ ਲਿਖੇ ਹਨ, “ਜੇ ਮੈਂ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ‘ਤੇ ਗੋਲੀ ਨਾ ਚਲਾਇਓ, ਮੈਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਢਾਲ ਵਾਂਗ ਵਰਤਣਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।” ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ ‘ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਬੀਬੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿੰਦਿਆ ਭਾਵੀ ਵਚਨਾਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭਰਿਆ।’ ਠੀਕ ਹੈ ਉਦੋਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਆਪਾਂ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਨਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਧਿਆਨ ਦੇਵਾਂਗੇ ਕਿ ਬੀਬੀ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਜ਼ਨ ਸੀ।

ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤਵੱਕੋ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਇਤਨਾ ਤਿੱਖਾ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਸਹੀ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਇਆ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸਿੱਖ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ‘ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਵਿਤਰ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮੋਚਰੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਣਗੇ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਦੀ ਲਤਾਈ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਰੋਧੀ ਮੋਚਰਾ ਤੋੜ ਕੇ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਓਧਰ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਯਕੀਨ ਹੋਵੇ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੇ ਡਰੋਂ ਫੌਜ, ਸਿਰਫ਼ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਵੇਹਲੀ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਦਾਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਜੇ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ‘ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਇਮਾਰਤ ਉਪਰ ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਏਗੀ। ਅਤੇ ਚਲਾਉਣੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਫੌਜ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਥਿਆਰ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਘੜੀ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪੌੜਤਾ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਯਾਨਿ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ। ਦੋਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਬਹੁਤ ਗ਼ਲਤ ਤੇ ਮੰਦਭਾਗਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਕਰਨਾ ਹਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਬੰਨ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੈਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਫਾਰਮੂਲਾ ਸੀਨ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਆਂਗਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੀਰੋ ਜਦੋਂ ਹੀ ਖਲਨਾਇਕ ਨੂੰ ਲਤਾਈ ਵਿਚ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ

ਤਾਂ ਖਲਨਾਇਕ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪਿਸਤੌਲ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਹੀਰੋ ਦੀ ਮਹਿਬੂਬਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਇਕ ਬੱਚਾ ਵੀ ਲਾਗੇ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਖਲਨਾਇਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪੁਤਪੁਤੀ ‘ਤੇ ਪਿਸਤੌਲ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਬੂਰਨ ਹੀਰੋ ਦੇ ਦਲ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੱਚੇ ਸਮੇਤ ਖਲਨਾਇਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕਦੇ। ਬਿਲਕੁਲ ਇਹੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਪੁਤਪੁਤੀ ‘ਤੇ ਪਿਸਤੌਲ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਆਪ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜਾ ਖਲੋਤੇ ਸਨ ਤਾਂ ਫੌਜੀ ਅਜਿਹੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚੇ।

ਆਖ਼ਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਕ ਸਤਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਉਭਾਰ ਕੇ ਲਿਖੀ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, “ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।” ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚਾਹੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ, ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਾ ਜਾਂ ਕਾਰਖਾਨਾ ਆਦਿ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਚੱਲੇਗਾ ਜੋ ਉਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਜੋ ਮੁਲਕ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਨੰਗੇ ਪੈਰ ਤੇ ਸਿਰ ਢੱਕ ਕੇ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਅੰਦਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਧਾਰਮਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਬਣਾਉਣੇ ਹਨ। ਜੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਕਿ ਉਥੇ ਕੋਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਫਿਰ ਜੂਨ ‘84 ਦੇ ਵਕਤ ਦਰਬਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ। ਲੇਕਿਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਪਈ ਜੋ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਦੋ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਧਾੜੇ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਸਮਝ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਛਲਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਉਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਚਲਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਪਟਾਕਿਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਕਠਿਰੇ ਹੋਰ ਜਾ ਕੇ ਖੇਡੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬਖ਼ਸ਼ਣਯੋਗ ਨਹੀਂ।

ਨਵੰਬਰ ‘84 ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦੀ ਗੱਲ ਅਗਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕਰਾਂਗਾ। ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਟੁਕ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਇਸ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿਤਾਰੀਏ ਕਿ ਇਹ ਫਿਰ ਨਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਨਾ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਠਿਰੇ ਹੋਰ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ

ਪਿਛਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ‘ਤੇ ਲੇਖ ਫੁੱਫ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਗਦਾ ਹੈ ਆਪ ਜੀ ਇਸ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਨਿਰਮੂਲ ਹੀ ਲਮਕਾ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਕੋਈ ਮੌਲਿਕਤਾ ਹੈ, ਨਾ ਵਿਧੀ ਤੇ ਨਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਧ। ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਦਸਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ਼ਲਤਫ਼ਹਿਮੀ ਹੈ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਲਿਖਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਖੋਜ ਕੇਵਲ ਮਤਲਬ ਦੀ ਝੱਬਝਾਜ਼ੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਲੀ ਵਿਚ ਖਿਲਰੇ ਬੋਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਪੱਕੇ ਪੱਕੇ ਚੁਣ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੱਚੇ ਕੱਚੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਯਥਾਰਥ ਵਿਚ ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਖਿਲਰੇ ਬੋਰਾਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਾਰਨਾਂ-ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਧਾਗੇ ਵਿਚ ਫੁਲਾਂ ਤੇ ਕੰਡਿਆਂ ਦਾ ਲੜੀਬੱਧ ਪਰੋਇਆ ਉਹ ਹਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ

ਸਮੁੱਚਾ ਹੀ ਪਹਿਨਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਹਰ ਘਟਨਾ ਅੰਗਤ-ਪਿੱਛਤ ਦੁਜੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਘਟਨਾ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਪਾਤਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਖੋਜਕਾਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਸਕਦਾ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੁਣ ਤੀਕ ਦੀਆਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਯਥਾਰਥ-ਰਹਿਤ ਭਾਵੁਕ ਦਲੀਲਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਕੇ ਪੁਰਾਣਾ ਹਿੱਸਕ ਪਾਣੀ ਹੀ ਨਵੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਆਪ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਣਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੀ ਧੂਣੀ ਸੇਕਦਾ ਰਿਹਾ, ਹੁਣ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਅੰਗਿਆਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਘਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੱਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਪਕੜ ਸ਼ਿਵਜੀ ਦਾ ਧੂਣਾ ਜਾ ਤਪਾਵੇ। ਉਹ ਲਾੰਬੂ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਸਮੇਂ ਅਗਲੇ ਖੋਮੇ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਰ

ਸੰਘਾਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਹਲਾਈ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਖਬਰਦਾਰ ਰਹੇਗੀ। ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਨੋਤਲੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਮਨੋਰਥ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਅਪਹਰਣ ਕਰਕੇ ਰਾਇਲਟੀਨੁਮਾ ਮੋਟੀ ਫਿਰੋਤੀ ਵਸੂਲ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਪਾਠਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਢੁਕਵਾਂ ਰੱਵਈਆ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਬਹਿਸ ਦਾ ਇਕ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਰਮ ਬਰਸਟ, ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਤੇ ਅਭੈ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਕਈ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਕਰਮ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਤੇ ਗਿਆਨ ਵੀ।

—**ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ**
ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।

ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰ ਲੇਖਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਨ। ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਖੁਦ ਨਿਰਖ-ਪਰਖ ਕਰਨ।

—ਸੰਪਾਦਕ

ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ*

ਨਵੰਬਰ 2010 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਹੋਮੀਓਪੈਥਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਆਰਗੈਨਿਕ ਦੀ 200ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ 'ਚ ਮੇਰਾ ਲੇਖ "ਹੱਥ ਦੀ ਸਵਾਈ" ਛਪਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਲਾਘਾਮਈ ਅਤੇ ਦਰਿਆਫ਼ਤੀ ਸੁਨੇਹੇ ਆਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਈ-ਮੇਲਾਂ ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਹੋਮੀਓਪੈਥਿਕ ਵਿਚ ਬਾਂਝਪਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕੇਵਲ ਬਿਮਾਰਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਘੁੰਡੀ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪਈ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਬਿਮਾਰ ਕਿਵੇਂ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਸਹੀ ਸੀ ਪਰ ਬੀਬੀਆਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਨੂੰ ਐਲੋਪੈਥੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਹੋਮੀਓਪੈਥੀ ਦੇ ਨਵੀਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਗਤ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਬਿਨਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਵਿੱਛੋਂ ਹੋਮੀਓਪੈਥੀ ਦਾ ਉਹ ਭੇਦ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਜਾਦੂਮਈ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਰਾਜ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਮਝ ਬਿਨਾ ਲੱਖਾਂ ਬਿਮਾਰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਿਹਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਵਿਲਕ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੋਮੀਓਪੈਥਿਕ ਅਸਫਲਤਾ ਦੀਆਂ ਘੰਮਣਘੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਮੈਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਇਕ ਸੱਚੀ ਘਟਨਾ ਰਾਹੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਕੇਵਲ ਨਾਂ, ਪਤੇ ਤੇ ਹਵਾਲੇ ਹੀ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸੰਨ 2007-08 ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਮੈਂ ਪਟਿਆਲੇ ਰਿਹਾ। 28 ਜਨਵਰੀ 2007 ਨੂੰ ਬਾਦ ਦੁਪਹਿਰ ਸੌ ਕੇ ਉਠਿਆ ਤਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਮਰੀਜ਼ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੈ। ਤਬੀਅਤ ਜਿਹਾਦਾ ਢਿੱਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਹੈ ਤਾਂ ਖੋਚਲ ਹੀ, ਜੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਦੇਖ ਜਾਓ? ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੈ ਆਵਾਂਗਾ ਤੇ ਡੱਡ ਵੀ ਜਾਵਾਂਗਾ।" ਮੈਂ ਉਤਰ ਦਿਤਾ, "ਸੁਰਜੀਤ ਐਸੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਪੰਜ ਵਜੇ ਨਾਲ ਆਪ ਹੀ ਆ ਕੇ ਤੇਰਾ ਮਰੀਜ਼ ਦੇਖ ਜਾਵਾਂਗਾ।" ਉਸ ਨੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰ ਕੇ ਫੋਨ ਰੱਖ ਦਿਤਾ।

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੇਰਾ ਪੁਰਾਣਾ ਮਰੀਜ਼ ਸੀ। ਉਹ ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ ਲਾਗਲੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਲਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਕ ਦੋਸਤ ਦੀ ਮਾਰਫ਼ਤ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਬਾਦ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਦਵਾਈ ਦਵਾਉਣ ਲਈ ਲਿਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਉਸ ਨੇ ਨਵੀਂ ਕੋਠੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਲੰਘਦੇ ਵੜਦੇ ਵੇਖਣ ਦਾ ਕਈ ਵਾਰ ਸੱਦਾ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਕੰਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਨਸ਼ੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜਨ ਦੀ ਵੀ ਸਲਾਹ ਬਣਾ ਲਈ।

ਹਰੀਆਂ ਕਣਕਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਸੰਗਮਰਮਰ ਨਾਲ ਜੜਿਆ ਕੋਠੀ-ਨੁਮਾ ਨਵਾਂ ਘਰ ਸੀ ਉਸ ਦਾ। ਸਾਹਮਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਲਾਅਨ ਵਿਚ ਹਰੇ ਘਾਹ ਤੇ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਬੂਟੇ ਸੁੰਦਰ ਰੰਗ ਬੰਨ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੇਟ ਉਤੇ ਬੰਨੇ ਕੁੱਤਾ ਭੌਂਕਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਸੁਰਜੀਤ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤੇ ਆਓ-ਭਗਤ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਕਈ ਜਣੇ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਵਧੀਕ ਸਨ। ਇੱਕੱਤਿਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦਿੱਖ ਤੋਂ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਹੀ ਬਿਮਾਰ ਦੀ ਖ਼ਬਰ-ਸਾਰ ਲੈਣ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੁਰਜੀਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਅੰਦਰਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਜੋ ਰੰਗ ਰੋਗਨ ਦੀ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਕਾਰਨ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੈਠਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਤੁਸੀਂ

ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ

ਸਫਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ

ਬੈਠੋ ਮੈਂ ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਭੇਜਦਾ ਹਾਂ।" ਉਸ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਾਫੀ ਢਿੱਲੀ ਲਗਦੀ ਹੈ।" ਉਸ ਕਿਹਾ, "ਬੈਠੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤਾਂ ਇੰਦਾਂ ਈ ਲਗਦਾ ਐ।"

ਸਾਡੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਰਜੀਤ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਆ ਗਈ। ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਗਰਮ ਕਰ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਕੌਣ ਹੈ? ਬੋਤਾ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਬੋਲੀ, "ਗੁਰਜੰਟ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਹਰਦੀਪ ਐ ਜੀ।"

"ਕੀ ਹੋਇਆ?" ਮੈਂ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ।

"ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਕੀ ਦਸੀਏ? ਵੇਲ ਨੂੰ ਫਲ ਪੈਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੂਰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ। ਬੱਸ ਪੰਜਵਾਂ ਮਹੀਨਾ ਨਹੀਂ ਟੱਪਦਾ। ਛੇਵਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਢਿੱਲੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਐ। ਸਿਹਤ ਚੰਗੀ ਭਲੀ ਹੈ। ਇਲਾਜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਵਾਰ ਪੀ ਜੀ ਆਈ ਦਾਖਲ ਕਰਾਇਆ। ਉਥੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਸਭ ਟੈਸਟ ਕਰ ਕੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਲੰਮੀ ਪਾ ਕੇ ਰਖਿਆ। ਪਰ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਫਿਰ ਉਹੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ। ਇਕੋ ਇਕ ਲੜਕਾ ਹੈ ਸਾਡਾ। ਸਭ ਆਸਾਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਕੀ ਕਰੇਪੀ ਹੈ। ਉਲਾਦ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਤਰਸ ਰਹੇ ਹਾਂ," ਉਸ ਨੇ ਉਦਾਸ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਇਕੋ ਸਾਰੇ ਸਮਝਾ ਦਿਤਾ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਹਰਦੀਪ ਨੂੰ ਬੁਲਾਓ।" ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਜੀ, ਉਹ ਉਠ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਅੱਜ ਦੁਪਹਿਰੇ ਹੀ ਪੀ ਜੀ ਆਈ 'ਚੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਲਿਆਏ ਆਂ। ਜਦੋਂ ਦੀ ਆਈ ਐ ਓਦੋਂ ਤੋਂ ਈ ਰੋਈ ਜਾ ਰਹੀ ਐ। ਦਵਾਈਆਂ ਨੇ ਅੱਡ ਉਸ ਦੀ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਹੋਈ ਐ। ਹੁਣ ਸੌ ਨਾ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਠਹਿਰੇ, ਮੈਂ ਵੇਖਦੀ ਆਂ।" ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਅੰਦਰ ਚਲੀ ਗਈ।

ਉਸ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਦੇਖ, ਵਿਚਾਰੀ ਦੀ ਮਮਤਾ ਕਿਵੇਂ ਤੜਫ ਰਹੀ ਹੈ।" ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਉਲਟਾ ਬੋਲੀ, "ਰਹਿਣ ਦਿਓ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਨੀ ਜਾਣਦੇ। ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੋਈ ਐ। ਪਹਿਲਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਰਹੀ, ਹੁਣ ਨੁਕਸ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਰੋਂਦੀ ਐ। ਇਹ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਰੋਂਦੀ ਐ।" ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬਦਬੋਧੀ ਸਹਿਮਤ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੀ ਹੋਵੇ।" ਉਹ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਬੋਲੀ, "ਠੀਕ ਹੀ ਹੋਵੇ ਨਹੀਂ, ਠੀਕ ਹੀ ਹੈ। ਸਭ ਇਵੇਂ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਦੇਖ ਲਓ। ਪੰਜ ਵਿਆਹੀਆਂ ਵਰੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਦੇ ਦੋ-ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਹਨ। ਕੁੜੀ ਇਕ ਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਕਿਥੇ ਗਈਆਂ ਕੁੜੀਆਂ? ਆਹ ਦੀਵਾਲੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਤ ਭੈਣ ਜੀ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਰਹੀ। ਪਿਛੋਂ ਆ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਦਵਾਈ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੋਈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਸੀ? ਉਸ ਦਾ ਅਬਾਰਸਨ ਦਾ ਕੇਸ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗਾਤਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਨਾਲੇ ਤਿੰਨ ਕੁੜੀਆਂ ਕਰਵਾ ਚੁੱਕੀ ਐ। ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ ਜੀ ਕੀ ਨਿਘਾਤ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਐ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਬੰਗਲਾ-ਦੇਸਣਾਂ ਆ ਗਈਆਂ ਨੇ!"

ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿੰਦਾਂ ਦਾ ਖਾਮੋਸ਼ ਕਤਲੇਆਮ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਂ-ਪਿਓ, ਡਾਕਟਰ-ਨਰਸ, ਪੁਲਿਸ-ਕਚਹਿਰੀ, ਤਖਤ-ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਰਕਾਰ-ਦਰਬਾਰ ਸਭ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦੰਗੇ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪੰਥ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਤਰਲੇ-ਮੱਛੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਧੀਆਂ ਦੇ ਘਰੇ ਘਰੀ ਕੁੱਖ-ਕਾਤਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸਭ ਨੇ ਇਕ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਨੀ ਹੁਣ ਕੇਵਲ "ਰਾਜਾਨ" ਨੂੰ ਹੀ ਜਨਮ ਦਿਆ ਕਰੇਗੀ ਤੇ "ਰਾਣੀਆਂ" ਦਾ ਜਨਮ ਕੇਵਲ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗਾ?"

ਮੈਂ ਸੋਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਦੀ ਧੀ ਰਾਣੀ ਦੁੱਧ ਦੇ ਗਿਲਾਸ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਈ। ਦੁੱਧ ਪੀ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕੁਲਵੰਤ ਨਾਲ ਹਰਦੀਪ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਨਾਂਮਾਤਰ ਹੀ

ਚਾਨਣ ਸੀ। ਜੀਰੇ ਵਾਟ ਦੇ ਲਾਟੂ ਦੀ ਮੱਧਮ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਉਹ ਰਜਾਈ ਲਪੇਟੀ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਪਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸੱਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਆਉਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਰਜਾਈ 'ਚੋਂ ਮੂੰਹ ਨੰਗਾ ਕਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਈ। ਸਤਾਈ-ਅਠਾਈ ਸਾਲ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਜਵਾਨ ਲੜਕੀ ਸੀ ਉਹ ਜਿਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਗਹਿਰੀ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸੱਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਠੀ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਹ ਝਿੜਕ ਕੇ ਬੋਲੀ, "ਮੰਮਾ ਮੈਂ ਬਹਾਨੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਨੇ?" ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਕੁਲਵੰਤ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੀ ਗਈ।

ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕੁ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਸੱਸ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਬਾਕੀ ਉਹ ਆਪ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੇ। "ਬੱਸ ਜੀ ਉਹੀ ਕੁੱਛ ਹੈ।" ਉਸ ਨੇ ਗੱਲ ਦਬਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ। ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੁੱਛਣ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਗਲਾ ਭਰ ਆਇਆ। ਮੇਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੂੰਹ ਫਿਰ ਰਜਾਈ ਨਾਲ ਢੱਕ ਲਿਆ ਤੇ ਸਿਸਕਣ ਲੱਗੀ। "ਤੇਰਾ ਕੀ ਦੁਖਦਾ ਹੈ, ਹਰਦੀਪ?" ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਹਾ।

"ਅੱਕਲ ਜੀ ਮੈਂ ਮੁੜ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਹਾਰ ਗਈ ਹਾਂ।" ਉਸ ਨੇ ਰੋ ਕੇ ਕਿਹਾ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕੁੱਖ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਡੁੰਘਾ ਗਮ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦੁਰਦਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ।

ਹੁਨੇਰੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਡੁਸਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਮਗੀਨ ਤੇ ਟੋਕਾ ਟਾਕੀ ਤੋਂ ਖਿਝਣ ਵਾਲੀਆਂ ਭਾਵੁਕ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਮੀਓਪੈਥੀ ਵਿਚ ਇਗਨੇਸੀਆ ਅਮਾਰਾ ਨਾਲ ਤੰਦਰੁਸਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਇਕ ਖ਼ੁਰਾਕ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਝਾੜ ਦਿਤੀ। ਇੰਨੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸੱਸ ਟੈਸਟ-ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਬੱਬਾ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਲਿਫਾਫ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇਖ ਲਵੋ।" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਬੋਸ਼ਕ ਰੱਖ ਆਓ।"

ਸੱਸ ਦੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਹਰਦੀਪ ਬੋਲੀ, "ਅੱਕਲ ਜੀ, ਕੀ ਮੇਰਾ ਇਲਾਜ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?"

"ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਕਿਹੜਾ ਰੱਬ ਦੇ ਮਾਂਹ ਮਾਰੇ ਨੇ?" ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਮਿਜ਼ਾਜ ਵਿਚ ਕਿਹਾ।

"ਤੁਸੀਂ ਕਰ ਦਿਓਗੇ ਠੀਕ ਮੈਨੂੰ?" ਉਸ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਿਚ ਫ਼ਰਿਆਦ ਛਿਪੀ ਸੀ।

ਚਾਰਸ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਜਰੂਰ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ, ਜੇ ਕਹੇਗੀ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ।"

ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕ ਆ ਗਈ ਤੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਭਾਵ ਬਦਲ ਗਏ। ਬੈਠੀ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਪੀ ਜੀ ਆਈ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਐਟੀ-ਬਾਇਓਟਿਕ ਦਾ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਐ। ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਵਾਂਗੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਇਲਾਜ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਵਾਵਾਂਗੀ।"

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਰਖਿਆ ਸੀ ਇਸੇ ਲਈ ਇੰਨਾ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਹਾਂ, ਹਾਂ, ਜਰੂਰ।"

ਕੁਲਵੰਤ ਜਦੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਨਰਮ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਮੰਮਾ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਪਿਲਾਓ।" ਉਸ ਦੀ ਸੱਸ ਦੇ ਕੁਝ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਉਠ ਖਲੋਤੇ ਤੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕਾਹਲ ਦੱਸ ਕੇ ਉਥੋਂ ਨਿਕਲ ਪਏ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਲਗਦਾ ਹੈ ਇਸ 'ਤੇ ਦਵਾਈ ਅਸਰ ਕਰ ਗਈ ਐ।"

ਹਰਦੀਪ 3 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਗੁਰਜੰਟ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਕਲੀਨਿਕ ਆਈ। ਉਸ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਮਸਿਆ ਗਰਭ-ਪਾਤ ਹੀ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਅੱਕਲ ਜੀ, ਪੰਜਵਾਂ ਮਹੀਨਾ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਪੇਟ ਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕੋਈ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਟੈਸਟ ਠੀਕ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਇਹ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੀ ਜੀ ਆਈ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਟੈਸਟਾਂ ਲਈ ਨਿਕਲਿਆ ਬੱਬਾ ਵੀ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਆਸ ਬੰਨਦੀ ਹੈ, ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।" ਉਹ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚੋਂ ਰੋਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਫਿਰ ਦੱਸਣ ਲਗਦੀ। ਮੈਂ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਠੱਸ ਅਲਾਮਤ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਲੈਪ ਟਾਪ ਖੋਲ੍ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਕੁਝ ਪੱਲੇ ਨਾ ਪਿਆ। ਕਈ ਸਵਾਲ ਵੀ ਪੁੱਛ ਪਰ ਪਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੇ ਉਤਰ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਫਿਰ ਉਹੀ ਗੱਲਾਂ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇੰਨਾ ਹੀ ਸਮਝ ਪਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਗਰਭ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਟੱਪਦਾ।

ਮੈਂ ਰੈਪਰਟਰੀ ਫਰੇਲੀ। ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਦਵਾਈ ਏਪਿਸ ਮੈਲਿਫਿਕਾ ਨਿਕਲੀ। ਪਰ ਮੈਂ ਦਿਤੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਲਾਜ "ਅਬਾਰਸਨ" ਦਾ ਨਹੀਂ, ਹਰਦੀਪ ਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਵਿਚੋਂ ਹਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਆਰਗੈਨਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 4 ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਲਾਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ "ਗੱਲ ਗੱਲ 'ਤੇ ਰੋਵੋ" ਦੀ ਅਲਾਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪਲਸਾਟਿਲਾ ਹਾਈ ਦੀ ਇਕ ਖ਼ੁਰਾਕ ਦੇ ਕੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਉਹ 2 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਆਈ। ਇਸ ਵਾਰ ਗੁਰਜੰਟ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਕੰਮ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਵਾਰੀ ਆਉਣ 'ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੇਰੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਕੀ ਲਗਦੀ ਹੈ?" ਉਸ ਨੇ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਅੱਕਲ ਜੀ, ਇਕ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਲਟੀਆਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਖਰ ਤੀਕ ਖਹਿਤਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀਆਂ। ਦੂਜੇ ਮੈਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਫਿਕਰ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।" ਉਸ ਦੀ ਉਲਟੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਕਿਰਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿਤੀ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਸੰਤਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਤਾਂ ਸਭ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਇਸ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ?"

ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਤਲਖੀ ਦੀ ਭਾਅ ਫਿਰ ਗਈ। ਬੋਤਾ ਰੁਕ ਕੇ ਬੋਲੀ, "ਜੀ ਮੈਂ ਔਲਾਦ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਹਾਲੇ ਕਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ ਨੇ। ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਫਿਕਰ ਮੇਰੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੇਰਾ ਨੱਕ ਵਿਚ ਦਮ ਕਰੀ ਰੱਖਦੇ ਨੇ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਸੀ। ਸੱਸ ਸਹੁਰਾ ਵੀ

ਖੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਚੰਗਾ ਕੰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਟਿਆ ਪਰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਭ ਮੁੰਡੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਉਹ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਧਰਦੇ। ਸਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਮੈਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਮੇਰਾ ਕਲੋਜਾ ਸਾੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਸਹਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਫਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਮਰ ਜਾਵਾਂ। ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਵੀ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਈ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਕ ਦੋ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੀਕ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਜੋੜਸੀ ਕੋਲ ਲੈ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਮੰਗਲੀਕ ਹਾਂ ਪਰ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਬਚਦੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਤਰ ਦੱਸੇ, ਨਗ ਪਵਾਏ ਤੇ ਦਾਨ ਕਰਵਾਏ ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਬੇਬੀ ਪੂਰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਭ ਛੱਡਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਸੱਸ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕੋਈ ਆਸ ਨੀਂ, ਮੁੰਡਾ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਵਿਆਹਾਂਗੇ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਵੀ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੱਸ ਇਕ ਅੱਧੀ ਵਾਰ ਹੋਰ ਦੇਖਣਗੇ।" ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਅਬਰੂ ਆ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਚੁੰਨੀ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਢਕ ਲਈਆਂ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਗਾਹੀ-ਨਿਵਾਜੀ ਧਰਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੇ ਘੋਰ ਸੰਤਾਪੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਝਲਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਸੁਭੋਲ ਸੁਨੱਖੇ ਸਰੀਰ, ਲਾਲ ਸੂਹੀ ਰੰਗਤ ਤੇ ਬੇਬਾਕ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮੰਗਲੀਕ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਭਾਰਤੀ ਜੋਤਿਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੁੰਡਲੀ ਵਿਚ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਪਹਿਲੇ, ਦੂਜੇ, ਚੌਥੇ, ਸਤਵੇਂ, ਅੱਠਵੇਂ ਜਾਂ ਬਾਰਹਵੇਂ ਘਰ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਵੇ ਉਹ ਮੰਗਲੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖਾੜਕੂ ਤੇ ਪਹਿਲਵਾਦੀ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੰਗਲੀਕ ਨਾਲ ਅੱਖੀ ਨਿਭਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਕ ਮੰਗਲੀਕ ਤੇ ਗੈਰ ਮੰਗਲੀਕ ਦੰਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਫਿਰ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਤਾਂ ਦੂਰ ਸਥਿਤ ਇਕ ਧਰਤੀ ਦਾ ਗੋਲਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਮੰਤਰਾਂ, ਹਵਨਾਂ ਤੇ ਰਤਨਾਂ ਦਾ ਕੀ ਅਸਰ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਵੈਦਿਕਕਾਲੀਨ ਆਰੀਆ ਹਰ ਸੈ ਤੋਂ ਸਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਮਝ ਕੇ ਪੂਜਣ ਦੇ ਆਦੀ ਸਨ ਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਬਿਨਾ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਮੱਖੀ 'ਤੇ ਮੱਖੀ ਮਾਰਨ ਦੇ ਮਾਹਿਰ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਲਾਲਚੀ ਪਾਂਡੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਉਦਰ-ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁੰਡਲੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵੇਲੇ ਉਹ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਧਰਤ-ਪਿੰਡ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਫਲਾਦੇਸ ਤੇ "ਕਸ਼ਟ-ਨਿਵਾਰਣ" ਵੇਲੇ ਦੋਵੇਂ ਦੱਸ ਕੇ ਪੂਜਾ ਰਾਹੀਂ ਧਨ ਬਟੋਰਦੇ ਹਨ! ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੀ ਹਿੰਦੂ ਕੀ ਸਿੱਖ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਤਰਕ-ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬੇਰ, ਮੁੜ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਹਰਦੀਪ ਨੂੰ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ। ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਚੁੰਨੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਬੁਲ੍ਹ ਹੇਠਾਂ ਵਲ ਨੂੰ ਖਿਚਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮਸੂੜਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਲੀ ਕਾਲਖ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਤੇ ਮੈਂ ਤੜਕ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਹਰਦੀਪ, ਤੇਰੇ ਮਸੂੜੇ ਕਾਲੇ ਨੇ?" ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ ਫਿਰ ਲੱਜਿਆ ਕੇ ਬੋਲੀ, "ਹਾਂ ਜੀ ਇਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਨ।" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਵਿਖਾ ਜਰਾ।" ਮੇਰੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਮਸੂੜਿਆਂ 'ਤੇ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ ਕਾਲੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਧਾਰੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੈਨੂੰ ਕਦੇ ਪੇਟ ਦਰਦ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਰਹੀ ਹੈ?" ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਜੀ ਹਾਂ, ਸਹੁਰੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਢਿੱਡ ਪੀੜ ਦੇ ਦੌਰੇ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਵੀ ਕਦੇ ਕਦੇ ਸੂਲ ਉਠ ਖੜਦਾ ਹੈ।" ਮੈਂ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਬੱਦ ਕਿੱਦਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦਰਦ?" ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪੇਟ ਨੂੰ ਜੌਰ ਨਾਲ ਮਲਾਉਂਦੀ ਆਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਮੰਜੇ ਦੇ ਪਾਵੇ ਜਾਂ ਪੇਟੀ ਦੇ ਕੋਨੇ ਨਾਲ ਢਿੱਡ ਦਬਾਉਂਦੀ ਹਾਂ।" ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਵਿਆਹ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹੜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ?" "ਜੀ, ਇਸੇ ਵਿਚ। ਕਾਫੀ ਬਣ ਚੁਕਾ ਸੀ ਉਦੋਂ, ਬੱਸ ਰੰਗ ਰੋਗਨ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਕਿਉਂ?" ਉਸ ਨੇ ਰੁਕ ਕੇ ਇੰਜ ਪੁੱਛਿਆ ਜਿਵੇਂ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਜਾਹ ਸੱਸ ਨੂੰ ਕਹਿ

ਪੰਘੁੜੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰੋ!

ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਕਈ ਰੰਗ ਆਏ ਪਰ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕੁਝ ਰਹਿ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਚਾਬੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਹੀਰਾ ਲੱਭ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੈਪਰਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਬਹੁਤੇ ਜੌਹਰੀ ਕੰਕਰ ਸਮਝ ਕੇ ਸੁਟ ਦਿੰਦੇ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਆਖਰੀ ਇਕ ਲਾਈਨ ਟਾਈਪ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦਵਾਈ ਦੀ ਇਕ ਪੁਤੀ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਝਾੜ ਦਿਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਦਵਾਈ ਮੰਗੀ ਪਰ ਮੈਂ ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ ਤੋਰ ਦਿਤਾ।

ਹਰਦੀਪ ਫਿਰ 8 ਮਈ ਨੂੰ ਆਈ ਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਨਾਲ ਸਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲੱਗੀ, “ਤੁਹਾਡੀ ਦਵਾਈ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪੀਰੀਅਡ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ।” “ਪ੍ਰੈਗਨੈਂਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ?” ਮੈਂ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਬੋਲੀ “ਜੀ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੈਗਨੈਂਸੀ ਐਨੀ ਸੰਖੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਗੇੜੇ ਮਾਰਦੀਆਂ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਖਾਣੀਆਂ, ਸੁੱਖਾਂ ਸੁਖਦੀਆਂ, ਫਿਰ ਕਿਤੇ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਹਰ ਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਉਲਟੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।” “ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਇਆ?” ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ। “ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਲਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਓ?” ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦਵਾਈ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਕੇ ਫਿਰ ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆ ਗਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰੈਗਨੈਂਸੀ ਨਿਕਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਵਿਸਮਾਦ ਭਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਜਾਹ ਐਫ਼ ਕਰ। ਹੁਣ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀ ਦਾ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਨਾ ਚਲੀ ਜਾਈ!” ਉਹ ਝੋਪ ਗਈ। ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ, “ਅੰਕਲ ਜੀ, ਕੀ ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੁਰੀ ਫਿਰੀ ਜਾਵਾਂ ਜਾਂ ਲੇਟੀ ਰਿਹਾ ਕਰਾਂ?” ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਤੁਰ ਫਿਰ, ਲੇਟੀ ਕਿਉਂ ਰਹੇ?” ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੋਠੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਬੋਝ-ਭਾਰ ਚੁਕਣਾ ਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਆਂ?”

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਉਹ ਕਿਉਂ?” “ਡਰਦੀ ਆਂ ਕਿਤੇ ਫੇਰ ਨਾ ਕੁਝ ਹੋ ਜਾਵੇ।” ਉਹ ਸਹਿਮ ਕੇ ਬੋਲੀ। “ਜੇ ਦੂਜੀਆਂ ਗਰਭਵਤੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੂੰ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ। ਡਰ ਨਾ। ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।” ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ “ਫੀਅਰ ਆਫ ਅਬਾਰਸ਼ਨ” ਲਈ ਦਵਾਈ ਦੀ ਇਕ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਕੇ ਰੁਖ਼ਸਤ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਹਰਦੀਪ ਬੋੜ੍ਹੇ ਬੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਦਸਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਚੈਕ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਠੀਕ ਠੀਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਾਲੀ ਦਵਾਈ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਖੀਰ ਪੰਜਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਭੈ ਭੀਤ ਹੋਈ ਆਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਲੈਡੀ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਟਾਂਕੇ ਲਵਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਬੱਚਾ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉੱਜ ਹੀ ਠੀਕ ਰਹੇਗੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ ਪਰ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਮਨ ਬਦਲ ਲਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਟਾਂਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਗੇੜੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ। ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਰੋ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਹਰਦੀਪ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰਦੀਪ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵੀ ਉਥੇ ਸੱਦ ਲਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਨੁਕਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਟਾਂਕਿਆਂ ਲਈ ਦੋ-ਟੁਕ ਹਾਂ ਕਰ ਦੇਵਾਂ ਜਾਂ ਹਰਦੀਪ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਟਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਾ ਕਰੇ। ਮੈਂ ਹਰਦੀਪ ਨਾਲ ਇਕੱਲਿਆਂ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਇਲਾਜ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੀ ਪਰ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਕੋਈ ਉਨੀ ਇੱਕੀ ਗੱਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਦੱਸਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਅਪਣੀ ਸੋਚ ਸੁਧਾਰ ਲੈਣ। ਮੈਂ ਦੋਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ, “ਸਾਰੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋ। ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਾਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰਦੀਪ ਦੀ ਸਮਸਿਆ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਰੋਨਿਕ ਲੈਡ (ਸਿੱਕਾ) ਪੋਆਇਜ਼ਨਿੰਗ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਨਵੇਂ ਘਰ ਦੇ ਪਾਈਪਿੰਗ, ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਤੋਂ ਰੰਗ ਰੋਗਨ ਤੋਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਮਸੂੜੇ ਨੀਲੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਦਰ-ਸੂਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਇਸ ਦੀ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਤੇ ਪੈਟ ਦੀਆਂ ਮਾਸ-ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਏਨੀਆਂ ਸਖ਼ਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰੋਨਰੀ ਕਾਰਨ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਵਧਣ ਫੁਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਕੁਝ ਚਿਰ ਤਾਂ ਵਧਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗਰਭ ਸਹੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਲੱਛਣ ਉਲਟੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਟਾਂਕਾ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਘੁਟ ਕੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਜੋਰ ਜ਼ਬਰ ਕਰਕੇ ਰਖੇਗਾ ਤਾਂ ਮਾਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਮੰਗਲੀਕ ਅਸਰ ਸਮਝਦੇ ਹੋ।

“ਹੁਣ ਹੋਮੀਓਪੈਥਿਕ ਦਵਾਈ ਨੇ ਲੈਡ ਦਾ ਇਹ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੈਟ ਦੇ ਸਭ ਮੱਸਲ ਨਰਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੈਟ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੁੱਖ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਭਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਉਲਟੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਮੈਂ ਰੱਬ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਫਿਰ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਤਸੱਲੀ ਟਾਂਕੇ ਲਵਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਟਾਉਣ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਖਰਚਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਹਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਫੇੜਫਾੜ ਨਾਲ ਨੁਕਸਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਜੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਰੱਬ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਅਸੀਂ ਉਦਾ ਹੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਸਾਡੀਆਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਘਰ ਬੈਠੇ ਹੀ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣ, ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਹਸਪਤਾਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਗੇ ਕਿਹੜਾ ਸਾਡੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਬਦੀਨੀ ਕਟਦਿਆਂ ਨੂੰ।”

ਦਸ ਕੁ ਦਿਨ ਬਾਦ ਹਰਦੀਪ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਟਾਂਕੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਵਾਏਗੀ ਪਰ ਬਾਕੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਲੰਮੀ ਜਰੂਰ ਪਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਨੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਉਨ ਕੇ ਬੋੜ੍ਹਾ ਘੁੱਮਣ ਫਿਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ। ਫਿਰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ‘ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਚੈਕ-ਅੱਪ ਰਾਹੀਂ ਠੀਕ ਠੀਕ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੋਨ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਹ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਹੱਥ ਦਵਾਈ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਮੰਗਵਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਸਿੱਧੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਈ ਤੇ 23 ਦਸੰਬਰ 2008 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਨਾਰਮਲ ਡਿਲਿਵਰੀ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮਾਂ ਬਣ ਗਈ।

ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵੇਖਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਸਹੁਰੇ ਦੋਵੇਂ ਪਰਿਵਾਰ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੇ ਅਨੋਖਾ ਚਾਅ ਤੇ ਖੇਡਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਆਓ-ਭਗਤ ਕੀਤਾ। ਹਰਦੀਪ ਨੇ ਬੈਡ ਤੇ ਲੇਟਿਆਂ ਹੀ ਚੁੰਨੀ ਲਾਹ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਵਲ ਛੁਹਾਈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਬੋਲੀ, “ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਔਕਲ ਜੀ। ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਰਖੋ।” ਮੈਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਮੰਗਲੀਕ ਮਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਯੋਧਾ ਹੈ, “ਯ” ਅੱਖਰ ਤੇ ਨਾਂ ਰੱਖ ਦਿਓ।” ਉਹ ਸ਼ਰਮਾ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਈ ਜਿਵੇਂ ਪੁੱਛ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, “ਕੀ ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਮੰਗਲੀਕ ਹਾਂ?”

ਬਾਦ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜੀ ਟੀ.ਵੀ. ‘ਤੇ ਚਲ ਰਹੇ ਇਕ ਸੀਰੀਅਲ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੱਖ-

ਪਾਤਰ ਦੇ “ਯ” ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਰਖਿਆ।

ਮੈਂ 20 ਅਗਸਤ 2008 ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਦੀਪ ਅਗਾਹਾਂ ਬਾਰੇ ਦਵਾਈ ਪਤਾ ਕਰਨ ਆਈ। ਮੈਂ ਰਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਲਿਆ। ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਜੀ ਬਿਲਕੁਲ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਟੀ ਟੁੱਕ ਮੈਂ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਮਾਤਾ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਬੈਠੀ ਹੁਕਮ ਝਾੜਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਹ ਆਪ ਕਰਦੀ ਐ, ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ “ਪੋਤਾ” ਸੰਭਾਲਣ ‘ਤੇ ਲਾਈ ਹੋਈ ਐ। ਹੁਣ ਚੰਗਾ

ਮਾਤਾ ਵੀ ਨੀ ਬੋਲਦੀ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਪੋਤੀ ਮੰਗਣ ਲੱਗ ਪਈ ਐ।” ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਕ ਸਿੱਖੀ-ਜਿਊਤੋ ਨੂੰ ਤਾਂ “ਜੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ” ਤੁਕ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਕ ਧੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁਕਾਰੇਗੀ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਡਾ. ਹੈਨੀਮੈਨ ਦੀ ਇਹ ਚਿਤਾਵਨੀ ਚੇਤੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, “ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਉਲਝੋ, ਇਹ ਨਿਕੰਮਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਕੰਮ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਸ਼ੀਘਰ, ਸਹਿਲ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਵੰਗ ਨਾਲ ਸਿਹਤਯਾਬ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮਰਜ਼ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਜਾਓ, ਇਹ ਛਲਾਵਾ ਹੈ। ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਦੇਖੋ ਜੋ ਤਕਲੀਫ਼ ਕਾਰਨ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਚਲ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਕਾਹਲ ਨਾ ਕਰੋ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖੋ, ਵੇਖੋ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਹਤ ਵਿਚ ਕੀ ਵਿਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕੀ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਰ ਸਕੋਗੇ, ਓਨੇ ਹੀ ਵੱਡੇ ਸਿਹਤਦਾਤਾ ਤੁਸੀਂ ਹੋਵੋਗੇ।”

ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿਚ “ਪ੍ਰੀ-ਮਿਚਿਓਰ ਅਬਾਰਸ਼ਨ” ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਜਾ ਕੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵਿਚ ਪਿਆ “ਦਰੁਸਤ ਕਰਨਯੋਗ” ਵਿਕਾਰ ਲੱਭ ਸਕਿਆ ਸਾਂ।

*ਫੋਨ: 408-634-2310

ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ*

ਪੂਰੇ 16 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਲੁਕਣ-ਮੀਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 26 ਮਈ 2011 ਨੂੰ ਪਿੰਡਾ ਦੀ ਮੂਰਤ, ਜਨਰਲ ਰਾਤਕੋ ਮਲਾਇੰਚ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਮਨ ਦੇ ਚਹੇਤਿਆਂ ਨੇ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਬੋਸਨੀਆ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਫ਼ਰਤ ਭਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੌਲਨਾਕ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਹਿਟਲਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਕਿਤੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਮੱਚੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੀ, ਬੋਸਨੀਆ! ਅਪਰੈਲ 1992 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੁਲਾਈ 1995 ਤੱਕ

ਰਾਤਕੋ ਮਲਾਇੰਚ

ਉਥੇ ਜੋ ਤਾਡਵ-ਨਾਚ ਨੱਚਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਸੁਨਾਮੀ ਵਰਗੀਆਂ ਕੁਲਹਿਣੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਆ ਕੇ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਨਸਾਨ ਰੱਬ ਨੂੰ ਉਲਾਭਾ ਦੇ ਕੇ ‘ਸਬਰ’ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਨਸਾਨ ਹੀ ‘ਰੱਬ’ ਬਣ ਤੁਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪੈਣ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਤਾਹਨਾ ਦੇਵੇ? ਦੁਸ਼ਟ ਦਿਮਾਗ ਰਾਤਕੋ ਮਲਾਇੰਚ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਇਕ ਦਿਲ-ਹਿਲਾਉ ਸਾਕਾ ਅਤੇ ਘਿਨਾਉਣਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਬੋਸਨੀਆ ਵਿਚ ਜੁਲਾਈ 1995 ਵਿਚ

ਬਾਲਕਾਨ ਦੇ ਜੰਗਲੀ ਯੁੱਗ ਦਾ ਅੰਤ

ਕਰੀਬ 8000 ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਨੰਗੇ-ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ ਰਾਤਕੋ ਮਲਾਇੰਚ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ‘ਤੇ ਹੋਇਆ! ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ ਸਾਹ-ਰਗ ਕੱਟ ਕੇ ਝਟਕਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਏ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿੰਡਾ ਦੀ ਸਿਖਰ ਦੀ ‘ਹੱਦ’ ਸੀ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੋਸਨੀਆ-ਸਰਬੀਆ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਦੋਵਾਨ ਕਾਰਾਓਵਿਚ ਦੇ ਬਾਪ ਤੇ ਨਾਲ ਜਰਨੈਲ ਰਾਤਕੋ ਮਲਾਇੰਚ ਨੇ ‘ਜ਼ਾਤੀ ਸੋਧ’ ਦੀ ‘ਨੀਤੀ’ ਹੇਠ ਜੋ ਨਰਸੰਘਾ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਸਨੀਆ ਵਾਸੀ ਤਾਂ ਕੀ, ਸਾਰਾ ਜੱਗ ਲੰਮਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ‘ਹੁਕਮ’ ਦੇ ਰੱਖੇ ਸਨ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸਾੜ ਦਿਓ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਰੋ, ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਂਗ ਝਟਕਾਓ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ-ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਖੂਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟੋ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰੋ! ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ‘ਹੁਕਮ’ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਤੱਕ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਾ ਬਚੇ! ਪਰ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਬਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ ਸਾਕੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਥਰ-ਥਰ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਬਚਿਆ ਬੰਦਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਮਲਾਇੰਚ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਇਕ ਫੌਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਪਰ ਮਾਂ ਦੇ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਡਰਿਆ ਬੱਚਾ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦ ਬੱਚਾ ਨਾ ਹੀ ਚੁੱਪ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਫੌਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੱਚਾ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਰਮੀ ਵਾਲਾ ਚਾਕੂ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਮਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਘੁੱਟੇ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੇ ਦੀ ਘੰਡੀ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਵਹਿਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਕਰ ਗਿਆ ਨਾ ਚੁੱਪ?” ਭੂਤਰੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਾਂਗ ਜੁਆਨ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਘੜੀਸ-ਘੜੀਸ ਕੇ ਸਮੂਹਿਕ

ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੜਨ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੇ ਮਰਦਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ ਖੱਡਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਇਕ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਦਸ ਸਾਲ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੱਗਰੇ ਹੇਠ ਛੁਪਾਈ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਪਤਾ ਲੱਗਣ ‘ਤੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾਂ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਵੱਢਿਆ-ਟੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੀ ਬੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਉਸ ਮਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ‘ਤੇ..? ਪੀੜ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਕੋਈ ਔਖਾ ਨਹੀਂ! ਉਥੇ ਹੀ ਇੱਕ ਨੌ ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਕੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਚਸਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਭਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਇਸ

ਜਨਰਲ ਰਾਤਕੋ ਮਲਾਇੰਚ ਵਲੋਂ ਕਰਾਏ ਕਤਲਿਆਮ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਢੇਰ

ਸਾਕੇ ਦਾ ਬੋਝ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਤਕੋ ਮਲਾਇੰਚ ਕੋਲ ਇਕ ਦੁਖਿਆਰੀ ਮਾਂ ਫਰਿਆਦ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਬੜੀ ਸ਼ਾਂਤ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ

ਮਲਾਇੰਚ ਨੇ ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਮਾਂ ਦੇ ਦੱਸਣ ‘ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਕੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਫਰਿਆਦੀ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਜਨਰਲ ਸੀ, ਰਾਤਕੋ ਮਲਾਇੰਚ! ਅਣਗਿਣਤ ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਗ਼ੈਰ ਦਫਨਾਇਆਂ ਹੀ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਗਲਦੀਆਂ-ਸੜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਧਰਤੀ ਸਹਿਕਦੀ ਰਹੀ। ਮਾਹੌਲ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਤੜਫਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਖੀਰ 6557 ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਟੈਸਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਹੋ ਸਕੀ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਫਨਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਾਇਦ ਕੋਈ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ 8000 ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਸਿਆਣੇ ਆਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਹੂ ਲੱਗਿਆ ਮਾਤਾ ਹੀ ਮਾਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਰੋਬਿਨੀਸਾ ‘ਚ ਪਰਲੋ ਮਚਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਤਕੋ ਦੀਆਂ ਲਹੂ ਪੀਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾਜੇਵੇ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਰ ਲਈ। 1992 ਅਤੇ 1996 ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਇੱਥੇ 12000 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਲੋਕ

ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਯੂਗੋਸਲਾਵੀਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬੋਸਨੀਆ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਾਲੀਨੋਵਿਕ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਰਾਤਕੋ ਦਾ ਬਚਪਨ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਸੁਖਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਨ ਵਾਲਾ ਸੈਨਿਕ ਸੀ, ਜੋ ਦੂਸਰਾ ਵਿਸ਼ਵ-ਯੁੱਧ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਕੈਦੀਆਂ ‘ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਤੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ 23 ਸਾਲਾ ਧੀ ‘ਅੰਨਾ’ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਦਮੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਰਾਤਕੋ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਵੇ! ਪਰ ਜਦ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੇ ਵਰਤਾਏ ਸਾਕੇ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ, ਦੋਖਿਆ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਲਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਭੈਭੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਦਮੇ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬਾਪ ਇਤਨਾ ਨਿਰਦਈ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਹੁਣ 16 ਸਾਲ ਦੇ ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ ਰਾਤਕੋ ਮਲਾਇੰਚ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਲੈਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ‘ਹਿਊਗੋ’ ਵਿਚ “ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵਾਰ ਕਰਾਈਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ” ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਉਪਰ 15 ਗੰਭੀਰ ਚਾਰਜ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਗੁਜ਼ਾਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਨਾਲ ਹਰ ਯੁੱਧ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੱਥ ਬਹੁਤ ਲੰਬੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹੱਥ ਤੁਹਾਡੀ ਘੰਡੀ ਤੱਕ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹੁੰਚੇਗਾ। ਰਾਤਕੋ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਦੇਵੇਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਨੇ ਇਸ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿਆਂ ਕਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਲੋਕ ਹੁਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਤੱਕ ਰਹੇ ਹਨ।

*jagdikussa65@gmail.com

‘ਅੱਜ ਆਖਾਂ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਵਰਗੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਔਰਤ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਅੰਬਰ ਤੱਕ ਫੈਲਾਅ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬਹੁ-ਵਿਧੀ ਲੇਖਿਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੇ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਜੁਬਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਦ ਇੰਨੇ ਲੁਕਵੇਂ, ਪਰ ਮਾਰ-ਖੋਰੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚਾ ਵਜੂਦ ਕੰਝ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਾਰ ਔਰਤ ਕੋਲ ਕੋਈ ਬਦਲ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ ਅਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਉਹ ਬੇ-ਜੁਬਾਨ ਢੱਗੇ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਲੀ ਹੇਠ ਆਪਣੀ ਕੰਨੂ (ਗਰਦਨ) ਦੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਔਰਤ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਕੋਈ ਬਲਦ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਭਾਰ ਸਾਂਭਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ

ਵੀਰਾਂ ਦਾ ਪਿਓ, ਕਰਮ ਚੰਦ ਹਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਕਾਮਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ; ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੋਇਆ, ਵੀਰਾਂ ਮਸੇਂ ਕੱਛੜੇਂ ਲੱਥ ਕੇ ਰਿੜ੍ਹਨ ਜੋਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਵੀਰਾਂ ਦਾ ਪਿਓ ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਮੋੜ ਮੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਦਿਲ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜਵਾਨ-ਜਹਾਨ ਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਪੰਘਰ ਉਠਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੱਪੜਾ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਾਣੇ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਪਾਹ ਢੇਅ-ਢੇਅ ਕੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਉਦੇ ਸਿਆਲ ਦਾ ਬਾਨਣੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਕੋਈ ਆਂਹਦਾ, ਵੀਰਾਂ ਦਾ ਪਿਓ ਛੀਬਿਆਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਤੇ ਕੋਈ ਆਂਹਦਾ ਸੀ ਜੁਲਾਹਿਆਂ ਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਤਾਉਨ ਪਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਜਿਵੇਂ ਹੁੰਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਸੀਬਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦੀ ‘ਕੱਲੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਜੀਵਿਆ, ਕਰਮ ਚੰਦ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਾ ਬਣ ਕੇ ਰਿਹਾ। ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਚੌਕੇ-ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੱਸਦੀਆਂ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਮ ਚੰਦ ਹਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਤੇ ਹੋਰ ਉਰ੍ਹਾਂ-ਪਰ੍ਹਾਂ ਦਾਣੇ ਛੁੜਨ ਦਾ ਚੋਖਾ ਕੰਮ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਰਮ ਚੰਦ ਦੀ ਤੀਵੀਂ, ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੱਪੜਾ ਲੱਤਾ ਧੁਆ ਲੈਂਦੀ, ਚਰਖਾ ਕਤਵਾ ਲੈਂਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਨਿੱਕੇ-ਮੋਟੇ ਕੰਮ ਦੱਸ ਦਿੰਦੀ। ਕਰਮ ਚੰਦ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਹੱਥ ਦੀ ਘੁੱਟਵੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਦੁੱਧ ਦਾ ਘੁੱਟ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਕਦੇ ਕੱਪੜੇ-ਲੱਤੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸੋਝੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ।

ਕਰਮ ਚੰਦ ਨੇ ਮੰਨਤਾਂ ਮੰਨ-ਮੰਨ ਕੇ ਰੱਬ ਕੋਲੋਂ ਪਿਛਲੀ ਉਮਰ ਪੁੱਤਰ ਲੱਤਾ ਸੀ। ਡਾਢੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਰੂਪ ਚੰਦ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਰੂਪ ਚੰਦ ਦੀ ਨਾ ਕੋਈ ਭੈਣ ਸੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਭਰਾ। ਰੂਪ ਚੰਦ ਦੀ ਮਾਂ ਰੂਪ ਨੂੰ ਲਛੀਆਂ ਦੀ ਆਂਹਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ‘‘ਇਹੋ ਮੇਰਾ ਪਲੇਠੀ ਤੇ ਇਹੋ ਪੇਟ ਘਰੋੜਾ’’

ਵੀਰਾਂ ਰੂਪ ਚੰਦ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਵਰ੍ਹੇ ਛੋਟੀ ਸੀ। ਉਹ ਖੇਡਣ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਹਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ‘ਕੱਲੇ-ਕਾਰੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਖਿਡੌਣਾ ਲੱਭ ਪਈ ਸੀ। ਰੂਪ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਲਗਦਾ, ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਲੈਂਦਾ। ਕਦੇ ਸੇਵੀਆਂ ਦਾ ਬੁੱਕ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਉਤੇ ਪਾ ਦਿੰਦਾ, ਕਦੇ ਖੀਰ ਉਸ ਦੀ ਰੋਟੀ ਉਤੇ ਲੱਦ ਦਿੰਦਾ। ਤੇ ਰਾਤੀ ਮਾਂ ਜਦੋਂ ਕਾੜੂਨੀ ਦਾ ਦੁੱਧ ਮਲਾਈ ਭਰ ਕੇ ਰੂਪ ਦੇ ਅੱਗੇ ਧਰਦੀ, ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਇਕਲੌਤੇ ਪੀਆਂ-ਪੁੱਤਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਭੁਆ ਲੈਂਦਾ। ਮਾਂ ਫੇਰ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਦੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਕਟੋਰੀ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ, ‘‘ਵੇਖੋ ਭਲਾ ਕਿਹੜਾ ਡੀਕ ਲਾ ਕੇ ਪੀਂਦਾ ਏ। ਅੱਖੀਂ ਮੀਟੀ ਕੌਣ ਪੀਵੇਗਾ।’’ ਸੌ-ਸੌ ਪੱਜ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਮਸਾਂ ਕੀਤੇ ਕੁਝ ਰੂਪ ਦੇ ਸੰਘੋਂ ਲਹਿੰਦਾ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰੀਕਣੀਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਂਦੀਆਂ, ‘‘ਤੂੰ ਏਸ ਕਮੀਣ ਕੁੜੀ ਨੂੰ

ਕਿਹਾ ਹਿਲਾ ਛੱਡਿਆ ਏ। ਜੇ ਵੀ ਤੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਖਾਵੇ, ਬਰਾਬਰ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਖਾਂਦੀ ਏ। ਲੋਕ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਖੁਆਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇੰਜ ਖਾਧਾ-ਪੀਤਾ ਨਸ਼ਰ ਕਰਦੇ ਨੇ?’’

‘‘ਨੀ ਉਹ ਜਾਣੇ...ਸੇਂ ਏਸ ਮੂੰਹ ਜੋਗੀ ਕਿੱਥੇ ਸਾਂ...ਇਸੇ ਪੱਜ ਗਰਾਹੀ ਖਾਂਦਾ ਤੇ ਹੈ ਨਾ।’’ ਮਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰੀਕਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਾ ਚੜ੍ਹਨ ਦੇਂਦੀ।

ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਵਾਂ ਵਰ੍ਹਾ ਚੜ੍ਹ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਮਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਹੱਥ ਵਟਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਘਰ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਜੇ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਤੰਦੂਰ ਦੀ ਗਰਮ ਸੁਆਹ ਵਿਚ ਟਾਕੀ ਲਬੇੜ ਕੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਕਰਦੀ ਜਾਂਦੀ। ਤੇ ਜੇ ਸਾਹਣੀ ਦੇ ਘਰ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਕੱਪੜੇ ਧੋਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿੱਕੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਛੁੱਡ-ਛੁੱਡ ਕੇ ਸੁੱਕਣੇ ਪਾਉਂਦੀ ਤੇ ਸੁੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਭਦੀ, ਅੰਦਰ ਸਾਹਣੀ ਦੀ ਮੰਜੀ ਉਤੇ ਤਹਿਮਾਂ ਲਾ ਆਉਂਦੀ। ਸਾਹਣੀ ਦੇ ਟਰੰਕਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਧਰ ਆਉਂਦੀ, ਤੇ ਪੋਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਗ-ਪੱਤਰ ਤੋੜ ਲਿਆਉਂਦੀ।

ਪੂਰੇ ਚਾਲੀ ਕਿੱਲੇ ਕਰਮ ਚੰਦ ਦੀ ਜਮੀਨ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਨਿੱਕੀਆਂ ਇੰਟਾਂ ਦੀ ਕਿੱਲੇ ਜਿੰਡੀ ਹਵੇਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬੂਹੇ ਉਤੇ ਤੂੰ ਲਵੇਰੇ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੋਲ੍ਹਾਂ-ਸਤਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੁਤਮਾਈਆਂ ਢੁੱਕ-ਢੁੱਕ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ।

‘‘ਸੇਂ ਨਹੀਂ ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਫੇਰੇ ਪਵਾਣੇ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਏਸ ਮੂੰਹ ਜੋਗੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਮੇਰੀਆਂ ਦਲੀਜ਼ਾਂ ’ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ। ਮਰ-ਮਰ ਕੇ ਮੈਂ ਪੁੱਤਰ ਲੱਭਾ ਏ। ਇੰਜ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਆ ਜਾਈਦਾ ਏ, ਲੋਕ ਆਂਹਦੇ ਨੇ ਇਹ ਫਿੱਟ ਗਏ ਨੇ...।’’ ਇੰਜ ਕਰਮ ਚੰਦ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਕਰਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਆਂਹਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਆਖਰ ਕਰਮ ਚੰਦ ਨੇ ਨਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਦੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਘਰੋਂ ਗੁੜ ਦੀ ਰੋੜੀ ਤੇ ਪੰਜ ਰੁਪਈਏ ਲੈ ਲਏ।

ਅਜੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਈ, ਜਦੋਂ ਕਰਮ ਚੰਦ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਵਰਤ ਗਈ। ਰੂਪ ਦੀ ਮਾਂ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਤਾਪ ਨਾਲ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਟੁਰ ਗਈ। ਤੇ ਆਪ ਕਰਮ ਚੰਦ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ।

ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅੰਗ ਪਾਲਿਆ ਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਂਭਦੀ-ਸਿਕਰਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਬੁੱਢੇ ਤੇ ਮੁਬਾਜ਼ ਕਰਮ ਚੰਦ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਦਿਹਾੜੀ ਵਿਚ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ, ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸੌਣ-ਸੌਣ ਅਸੀਸਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ। ਰੋਟੀ-ਟੁੱਕਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਹਿਰੀ ਨੂੰ ਲਾ ਲਿਆ ਸੀ।

‘‘ਵੀਰਾਂ ਧੀਏ! ਮੇਰੀ ਸੋਟੀ ਤੇ ਫੜਾ ਜਾਈ। ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਜੇ ਅੱਜ ਵੀਰਾਂ ਧੀਏ। ਅੱਜ ਲੱਸੀ ਵਿਚ ਲੂਣ ਨਹੀਂ ਜੇ ਖੋਰਿਆ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜੇ ਦੁੱਧ ਪੀਣਾ, ਜਾਗ ਲਾ ਛੱਡੋ।’’ ਇਹ ਕੰਮ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਮਹਿਰੀ ਨੇ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਪਲੇ-ਪਲੇ ਕਰਮ ਚੰਦ, ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਹ ਕਰਮ ਚੰਦ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਸਾਰ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦੀ, ਤੇ ਜੇ ਉਥੇ ਪਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮੰਜੀ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ। ਇੰਜ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ ਬੀੜ ਜਾਂਦੀ।

ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਂਹਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਕਰਮ ਚੰਦ ਆਪ ਵੀ ਆਂਹਦਾ ਸੀ, ‘‘ਹੁਣ ਜਿਵੇਂ-ਕਿਵੇਂ ਰੂਪ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਛੱਡੀਏ। ਸ਼ਰੀਕੇ ਵਿਚੋਂ ਰੂਪ ਚੰਦ ਦੀ ਤਾਈ ਸੱਤਾਂ ’ਹਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਆਈ ਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰੂਪ ਦਾ ਵਿਆਹ ਰਚਿਆ ਗਿਆ।

ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਗਾੜ੍ਹ ਪੈ ਗਿਆ। ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਪਲੇ-ਪਲੇ ਸਾਹਣੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਲੈਂਦੀ। ਵੀਰਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਉਡਦੀ ਫਿਰਦੀ ਸੀ।

ਜੰਝ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਤੀਵੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਵੀਰਾਂ ਤੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਮੌਲੀ-ਮਹਿੰਦੀ ਤੇ ਸ਼ਗਨ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈ ਕੇ ਗਈਆਂ।

ਸਿੱਥੇ, ਰੂਪ ਦੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਹੁਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ। ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਸਹੇਲੀਆਂ ਵਾਕੁਰ ਸਿੱਥੇ ਨੂੰ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਈ। ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਿੱਥੇ ਦੀਆਂ ਪੋਕੀਆਂ ਸਿੱਥੇ ਨੂੰ ਵਟਣਾ ਮਲ-ਮਲ ਨੁਹਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਵੀਰਾਂ ਬਰਾਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਤੇ ਫੇਰ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸੂਹਾ ਲਾਲ ਪਰਾਂਦਾ ਗੁੰਦਿਆ।

ਸਿੱਥੇ ਦਾ ਬੁੱਕ ਭਾਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਮਾਮਾ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਤੇਲ ਲਾ-ਲਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੂੜਾ ਚਾੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਿੱਡੀਆਂ ਹੀ ਚੀਸਾਂ ਸਿੱਥੇ ਨੇ ਜਾਹਿਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਹੁਣ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਚੂੜੀਆਂ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਜਿਓਂ-ਜਿਓਂ ਉਸ ਦਾ ਮਾਮਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਂਦਾ, ਸਿੱਥੇ ਦੇ ਹੱਥ ਉਤੇ ਲਾਸ ਡੂੰਘੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ, ਤੇ ਮਾਸ ਉਭਰਦਾ ਆਉਂਦਾ।

ਕਮੀਣ

ਸਿੱਥੇ ਦੀ ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਚੂੜਾ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਤੇ ਵੀਰਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸੇ ਨਾਲ ਅੱਟੀ ਹੋਈ ਉਸ ਦੀ ਚੂੜੇ ਵਾਲੀ ਬਾਂਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਥੇ ਦੇ ਵੱਲ ਇੱਜ ਤੱਕਦੀ ਪਈ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਸਿੱਥੇ ਦੀ ਝਾਲ ਨਾ ਝੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ।

ਸਿੱਥੇ ਦਾ ਮਾਮਾ ਬੱਕ ਲੱਥਾ ਸੀ ਪਰ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਦੋ ਚੂੜੀਆਂ ਅਜੇ ਵੀ ਸਿੱਥੇ ਦੇ ਬੁੱਕ ਤੋਂ ਲੰਘੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਤੇ ਸਿੱਥੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਗਲੇੜੂ ਭਰ ਆਏ ਸਨ। ਆਖਰ ਚੂੜੀਆਂ ਨੇ ਮਾਸ ਦੇ ਉਭਰੇ ਵੱਟਾਂ ਨੂੰ ਪੀਚਿਆ, ਤੇ ਬਾਂਹ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤਿਲਕੀਆਂ, ‘‘ਉਈ’’ ਸਿੱਥੇ ਕੋਲੋਂ ਪੀੜ ਨਾ ਜਰੀ ਗਈ ਪਰ ਜਿਓਂ ਹੀ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਥੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਛੁਣਕਾਇਆ, ਸਿੱਥੇ ਨੂੰ ਮੱਲੋ-ਮੱਲੀ ਹਾਸਾ ਆ ਗਿਆ।

ਸਿੱਥੇ ਦੀਆਂ ਬਾਂਹਾਂ ਨਾਲ ਗਰੀਆਂ ਤੇ ਕੋਡੀਆਂ ਨਾਲ ਪਰਚੇ ਹੋਏ ਕਲੀਰੇ ਬੱਝ ਗਏ। ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਚਿੱਟੀਆਂ ਤੇ ਗੁੱਟਕਣੀਆਂ ਕੋਡੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਛੁਣਕਾ ਕੇ ਤੱਕਿਆ।

‘‘ਆਹ ਲੈ ਖੋਪਾ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਮਾਰਨੀ ਆਂ, ਤੇਰਾ ਵਿਆਹ ਬੱਸ ਬੱਟ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੇ ਫੇਰ ਤੂੰ ਇਹੋ-ਜਿਹਾ ਚੂੜਾ ਪਾਵੇਗੀ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਲੀਰੇ ਬੰਨੇਗੀ।’’ ਸਿੱਥੇ ਨੇ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹੋਰ ਕੰਵਾਰੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ’ਤੇ ਵਾਰੇ-ਵਾਰ ਕਲੀਰੇ ਦਾ ਖੋਪਾ ਮਾਰਿਆ, ਉਥੇ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਦੋ ਵਾਰ ਖੋਪਾ ਧਰਿਆ।

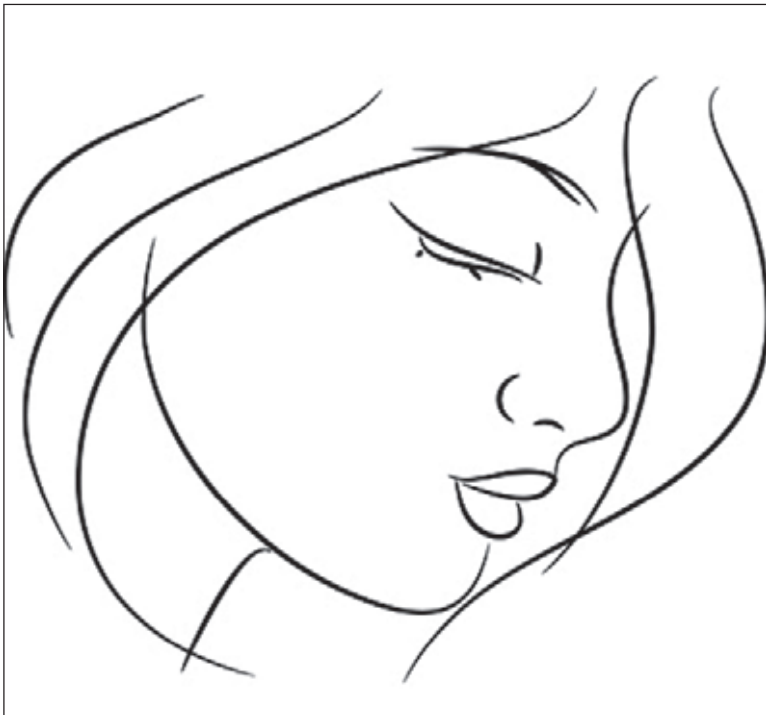
ਵੀਰਾਂ ਰੱਜ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਥੇ ਦੇ

ਕੋ ਤੱਕਿਆ, ਤੇ ਨਾ ਗੋਟੇ ਨਾਲ ਜੜੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਹੰਢਾ ਕੇ ਵੇਖੇ। ਪੇਕੇ ਵੀ ਕਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਸਿੱਥੇ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਤਲਾ ਕੰਮ ਭਾਵੇਂ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੀ ਕਰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਰੋਟੀ-ਟੁੱਕਰ ਹੁਣ ਸਿੱਥੇ ਆਪ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਮਹਿਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਹ ਛੱਡੀ ਸੀ। ਚਾਟੀਆਂ ਕੂਚਦੀ, ਦੁੱਧ ਜਮਾਉਂਦੀ ਤੇ ਲੱਸੀ ਰਿੜਕਦੀ ਸਿੱਥੇ ਦੀ ਦਿਹਾੜ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ। ਦੋ ਵੇਲੇ ਰੋਟੀ ਵੀ ਕਰਦੀ। ਫੇਰ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਵੇਲੇ ਚਰਖਾ ਚੋਪੜਦੀ, ਮਾਹਲ ਵੱਟਦੀ, ਨਵਾਂ ਬੀੜਾ ਪਾਦੀ, ਤੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਮੁਹਤਾ ਜਾਂ ਪੱਛੀ ਉਣਦੀ; ਸਿੱਥੇ ਨੂੰ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ।

ਕਰਮ ਚੰਦ ਗੱਲੋ-ਗੱਲੋ ਸਿੱਥੇ ਨੂੰ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਵਰ੍ਹੇ ਉਤੇ ਵਰ੍ਹਾ ਪੈ ਚੱਲਿਆ ਸੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਿੱਥੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਸੀਸ ਲੱਗਦੀ ਕਿਓਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੋਕ ਆਂਹਦੇ ਸਨ, ‘‘ਬੁੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲੇ ਘਰ ਮਾਲੂਮ ਕਿਓਂ ਹੋਣ।’’

ਵਾਹ ਲੱਗਦੇ ਵੀਰਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਥੇ ਦਾ ਹੱਥ ਵਟਾਉਂਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਘਰ ਦੀ ਸੱਸ-ਮਾਂ ਵਾਕੁਰ ਸਿੱਥੇ ਦਾ ਦਰਦ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜੁਆਨੀ ਹਾੜ੍ਹ ਕੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਪਈ ਸੀ। ਵੇਲਣਿਆਂ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਗੁੰਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਸਿੱਥੇ ਦੇ ਕੋਲ ਬਹਿੰਦੀ ਤੇ ਆਂਹਦੀ, ‘‘ਪੱਲੇ ਚਾਰ ਕੋਡਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਵੀਰਾਂ ਛੱੜ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਏ।’’

‘‘ਤੂੰ ਕਾਹਨੂੰ ਝੁਰਨੀ ਏਂ ਮਾਂ! ਸਿੱਥੇ ਉਹਦੇ ਸੰਜੋਗ ਹੋਣਗੇ...’’ ਸਿੱਥੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਰੱਖ ਲੈਂਦੀ।

ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਦੋਣੀ ਬੱਝੀ, ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਡੀਆਂ ਭੋਭੋਂ ’ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗਦੀਆਂ। ਉਹ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋ-ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਥੇ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵੱਲ ਵੱਚਦੀ ਰਹੀ। ਆਖਰ ਡੋਲੀ ਤੁਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੋ ਪਿਆ। ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਖਾਣ ਦੀ ਸੁੱਧ ਸੀ, ਨਾ ਪੀਣ ਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਕੁਝ ਲੱਭ ਪਿਆ ਸੀ।

ਪੋਕੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਸਿੱਥੇ ਦੇ ਗਲ ਮਿਲਦੀਆਂ। ਹੁਣ ਉਹ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੀ ਦੌਲਤ ਸੀ, ਤੇ ਪੋਕੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣੀ ਸੀ। ਨਿੱਕੀਆਂ ਅੰਜਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਵਹੁਟੀ ਬਣੀ ਸਿੱਥੇ ਦੇ ਕੋਲ ਢੁਕ-ਢੁਕ ਕੇ ਬਹਿਣ ਦਾ ਚਾਅ ਸੀ ਪਰ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਹੁਣ ਸਿੱਥੇ ਉਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਹੱਕ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਿੱਥੇ ਦੇ ਪਾਸੇ ਨਾਲ ਅੱਟੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸਿੱਥੇ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ-ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਦੋ ਮਿੱਟ ਇੱਕਲੀਆਂ ਸਿੱਥੇ ਕੋਲ ਬਹਿਣਾ। ਆਖਰ ਇਕ ਸਹੇਲੀ ਨੇ ਡਾਢੇ ਰੋਹ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, ‘‘ਇਕ ’ਤੇ ਅਹਿ ਕਮੀਣ ਕੁੜੀ ਨਹੀਂ ਇਹਦੇ ਪਾਸੇ ਨਾਲੋਂ ਲਹਿੰਦੀ।’’

ਵੀਰਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਲਹਿ ਗਿਆ, ਤੇ ਉਹ ਚੁੱਪ-ਚਪੀਤੀ ਸਿੱਥੇ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਹਟ ਗਈ। ਨਾ ਸਿੱਥੇ ਨੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਪੀਹੜੇ ਉਤੇ ਬਹਿ

ਸਿੱਥੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਛੇਵਾਂ ਵਰ੍ਹਾ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਅਸੀਸਾਂ ਦੇ ਦੋ ਕੇ ਵਿਚਾਰੇ ਕਰਮ ਚੰਦ ਦੀ ਜੀਭ ਸੁੱਕ ਗਈ ਸੀ, ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਗਿਣਦਾ ਪਿਆ ਸੀ।

‘‘ਅੱਛਾ ਮੇਰੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ...’’ ਵਿਚਾਰਾ ਕਰਮ ਚੰਦ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਘਰ ਵਿਚ ਸਿੱਥੇ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮਰਦ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਸ਼ਰੀਕੇ ਵਾਲੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਮੂੰਹ ਜੋੜਨ ਲੱਗ ਪਏ, ‘‘ਜੀਵੇ ਰੂਪ ਚੰਦ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕਰਮ ਚੰਦ ਦਾ ਨਾਂ ਏਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਹਨੇ ਲੈਣਾ ਏ... ਛੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਨੇ... ਰੱਬ ਨੇ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨੋਂ ਹੀ ਨਾ ਦੇ ਦੇਂਦਾ! ਐਡੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਐਡੀਆਂ ਹਵੇਲੀਆਂ...।’’

ਸਿੱਥੇ ਜਿਓਂ-ਜਿਓਂ ਘਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੀ, ਸੰਵਾਰਦੀ; ਭਾਂਡਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਲਿਸ-ਲਿਸ ਕਰਦੇ ਪਰ ਸਿੱਥੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮੈਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰੂਪ ਚੰਦ ਨੇ ਕਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਖਿਆ। ਕਦੇ ਕੋਈ ਸੁਨੱਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁੱਟੀ ਪਰ ਉਹ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸੋਚਦੀ, ‘‘ਆਖਰ ਉਹ ਉਹਦਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਲਿਹਾਜ਼ ਕਰੇਗਾ?’’

ਇਕ ਦਿਹਾੜੇ ਸਿੱਥੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਆਟੇ ਵਾਂਗ ਪੀਹ ਲਿਆ, ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਰਦ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਰੂਪ ਚੰਦ ਜਿਓਂ-ਜਿਓਂ ਗੱਲ ਨੂੰ ਟਾਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਸਿੱਥੇ ਹੋਰ

ਵੀ ਖਹਿੜੇ ਪੈਂਦੀ ਰਹੀ।

‘‘ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਲੈਨੀ ਏ!’’
‘‘ਸੈਂਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਪੁਆ ਲਵੇ, ਜੇ ਮੈਂ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਆਂਹਦੀ ਹੋਵਾਂ।’’
‘‘ਸੈਂਨੂੰ ’ਤੇ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।’’
‘‘ਸਾਰੀ ਉਮਰ?’’
‘‘ਸਾਰੀ ਉਮਰ।’’

ਤੇ ਰੂਪ ਚੰਦ ਬਾਹਰ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਿਹਾੜੇ ਸਿੱਥੇ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਮਰਦ ਦਾ ਦਿਲ ਟੋਂਹਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਾਂਹ ਸੁਣ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਟੋਂਹਣੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ।

ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰ ਜੁਆਨੀ ਚੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੜਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਵੀਰਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਕਣਕ-ਭਿੰਨਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਸੱਚ ਸੀ ਕਿ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉਤੋਂ ਅੱਖ ਤਿਲਕ ਪੈਂਦੀ ਸੀ।

ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਸਿੱਥੇ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਂਦੀ, ‘‘ਜਿਹਦੇ ਬੂਹੇ ਏਡੀ ਜਵਾਨ ਧੀ ਹੋਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਰਾਤੀ ਨੀਦਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਧੀਏ! ਤੂੰਏ ਇਹਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ।’’

ਇਕ ਰਾਤ ਸਿੱਥੇ ਨੇ ਰੂਪ ਚੰਦ ਅੱਗੇ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇੜੀ, ਤੇ ਆਪਣੀ ਵਲੋਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਈ। ਫੇਰ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ-ਲੈਣ ਵਲੋਂ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਰਾਤ ਕਿੱਡੀ ਹੋ ਚੱਲੀ ਸੀ ਪਰ ਰੂਪ ਚੰਦ ਨਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਨਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸੁੱਤਾ ਸੀ।

‘‘ਸਿੱਥੇ?’’ ਰੂਪ ਚੰਦ ਨੇ ਤੜਕ ਕੇ ਆਖਿਆ।
‘‘ਦੱਸੋ।’’
‘‘ਇਕ ਵਾਰ ਤੂੰ...।’’ ਤੇ ਰੂਪ ਚੰਦ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਿਹਾ।

‘‘ਕੀ ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ...।’’ ਸਿੱਥੇ ਪੁੱਛਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਪਰ ਰੂਪ ਚੰਦ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ।

‘‘ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਜਾਤਾਂ ਕੌਣ ਵੇਂਹਦਾ ਏ ਸਿੱਥੇ, ਜੇ ਵੀਰਾਂ...।’’ ਰੂਪ ਚੰਦ ਤੋਂ ਮਸਾਂ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਹਿਣ ਹੋਇਆ। ਸਿੱਥੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੁਝ ਨਾ ਪਈ।
‘‘ਵੀਰਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤੋਰੀ ਟਹਿਲ ਕਰੇਗੀ।’’ ਫੇਰ ਜਿਵੇਂ ਅੱਭੜ-ਵਾਰੇ ਰੂਪ ਚੰਦ ਨੇ ਆਖਿਆ।

ਹੁਣ ਸਿੱਥੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਪੈ ਗਈ, ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਰਦ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਤੱਕਦੀ ਦੀ ਤੱਕਦੀ ਰਹਿ ਗਈ।

‘‘ਵੀਰਾਂ...।’’ ਸਿੱਥੇ ਕੋਲੋਂ ਫੇਰ ਇੰਨਾ ਹੀ ਆਖ ਹੋਇਆ, ਤੇ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਚੂੜੇ ਨਾਲ ਖੇਡਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਲਤੀ ਜਿਹੀ ਵੀਰਾਂ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ। ਤੇ ਫੇਰ ਸਿੱਥੇ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਖੋਪਾ ਮਾਰ ਕੇ ਆਖਿਆ ਸੀ, ‘‘ਆਹ ਲੈ ਤੇਰਾ ਵਿਆਹ ਬੱਟ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।’’

ਫੇਰ ਸਿੱਥੇ ਦੇ ਜੀਅ ਵਿਚ ਵਲੋਂ ਜਿਹਾ ਪਿਆ, ‘‘ਵੀਰਾਂ ਤੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਚੂੜਾ ਚਾੜ੍ਹ ਲਿਆ...ਤੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਹ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾ ਲਈ...ਤੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਹ ਕਲੀਰੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਏ?’’

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੋਂ ਦੇ ਪੱਥਰ ਸਿੱਥੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਅ ਉਤੇ ਧਰ ਲਏ। ਉਂਜ ਵੀ ਉਹ ਸੋਚਦੀ ਸੀ, ਜੇ ਮਰਦ ਆਪਣੀ ਆਈ ਉਤੇ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਭਲਾ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਵੀਰਾਂ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਸ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੀ, ਜੁ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ? ਜੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਆਉਣਾ ਏ ਤਾਂ ਵੀਰਾਂ ਹੀ ਸਹੀ। ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿਚ ਪੈ-ਪੈ ਕੇ ਸਿੱਥੇ ਨੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੀਰਾਂ ਮੰਗ ਲਈ।

‘‘ਹਾਏ ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਂ...ਭਲਾ ਕਦੀ ਇੰਜ ਵੀ ਹੋਇਆ ਏ...ਜਹੀ ਉਹ...।’’ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਅੱਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁੱਕਦੀ ਪਰ ਸਿੱਥੇ ਆਂਹਦੀ ਸੀ, ‘‘ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਏ...।’’ ਦੂਜੇ ਕੰਨ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਖਬਰ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਵੀਰਾਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਇੰਟਾਂ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਵਹੁਟੀ ਬਣ ਕੇ ਆ ਗਈ।

ਰੂਪ ਚੰਦ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉਤੇ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕੁਝ ਨਾ ਆਖਿਆ, ਸਿਰਫ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਵੱਡਿਆਂ ਨੇ ਉਲਝੇ ਜਿਹੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ‘‘ਰੂਪ ਚੰਦ! ਭਲਾ ਤੂੰ ਉਗਲੀ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਉਚੇ ਘਰ ਦੀ ਧੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਣੀ? ਤੂੰ ਕਮੀਣਾਂ ਦੀ ਧੀ ਵਿਆਹ ਲਈ।’’

‘‘ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਚਾਚਾ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਜਾਤਾਂ ਕੌਣ ਵੇਂਹਦਾ ਏ?’’ ਰੂਪ ਚੰਦ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਹੱਸ ਕੇ ਟਾਲ ਛੱਡਿਆ।

ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਭਾਸਰ ਕੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕਿਹਾ ਪਰ ਆਲੇ-ਟੌਲੇ ਕਰ ਕੇ ਰੂਪ ਚੰਦ ਦੇ ਘਰ ਦਾ

ਲੰਮੀ-ਪਾਣੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।
ਜਿਉ-ਜਿਉ ਸਿੱਧੇ ਦਾ ਮਨ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਕਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਤਿਉ-ਤਿਉ ਵੀਰਾਂ ਪੈਸੇ-ਪੈਲੇ ਤੇ ਗਹਿਣੇ-ਗੱਟੇ ਦਾ ਸਾਭ-ਸਿੱਕਰ ਜ਼ੋਰੀ ਸਿੱਧੇ ਉਤੇ ਪਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਕੋਲੋਂ ਖੇਚਲ ਵਾਲਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਮੇ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਮੂੰਹ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਜਾਗਦੀ, ਖੁਰਚ-ਖੁਰਚ ਕੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਪੈਂਦੀ, ਤੇ ਨਿੱਕੇ-ਮੋਟੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਲਾਹ ਛੱਡਦੀ।

ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਅਜੇ ਚੂੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੈਲਾ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ 1947 ਚੜ੍ਹ ਪਿਆ, ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਫਸਦਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਲੱਗ ਪਈ। ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਛੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਣ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਦੇਖਦੇ। ਲੋਕ ਛਵੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਂਜ-ਮਾਂਜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਧਰਦੇ। ਛੋਟੇ ਚਾਕੂ ਅਤੇ ਲੰਮੀਆਂ ਕਰਦਾਂ, ਗਾਜਰਾਂ ਤੇ ਮੂਲੀਆਂ ਵਾਕੂਰ ਵਿਕਦੀਆਂ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਟੁੱਟੇ-ਭੱਜੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੰਕਰਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ, ਤੇ ਸਾਬਣ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੋਢਾ ਘੋਲ-ਘੋਲ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਂਡੇ ਭਰ ਲਏ। ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ, ਤੇ ਕਿਤੇ ਅੱਗ ਬੁਝਾਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਰੋੜ ਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ ਧਰਦਾ। ਤੀਵੀਆਂ ਨੇ ਤੋਲਾ-ਤੋਲਾ ਅਫੀਮ ਦਾ ਕੰਨੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਛੱਡਿਆ ਸੀ।

ਅੱਗ ਅੰਦਰੇ-ਅੰਦਰ ਧੁਖਦੀ ਰਹੀ। ਫੇਰ ਹੁੰਦੇ ਉਠੇ ਹੁੰਦੇ ਗਏ, ਤੇ ਫੇਰ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਾਟਾਂ ਬਲਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਟੁੱਟ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਹੈ ਸੀ, ਹੈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਦੀ ਸੂਰਤ ਲੈਣ ਜੋਗਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅੱਠ ਦਿਨ ਪਿਛੋਂ ਦੂਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਸਬੰਧੀ ਕੋਲ ਟੁਰ ਗਈ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿਣਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਤੇ ਵੀਰਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਸਨ।

ਸਰੀਕੇ ਦੇ ਦੋ ਘਰਾਂ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਧ ਕਰਮ ਚੰਦ ਦੇ ਘਰ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਪੱਕੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਠਾਹਰ ਲੈ ਲਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ

ਇਕ ਰੂਪ ਚੰਦ ਦਾ ਸਰੀਕੇ ਵਿਚ ਭਰਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਭਤੀਜਾ। ਭਰਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰੇ ਬਾਲ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਕੋਲ ਲੁਧਿਆਣੇ ਘੱਲ ਛੱਡੇ ਸਨ, ਤੇ ਆਪ ਦੋਵੇਂ ਜੀਅ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ-ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਭਤੀਜੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਮਸਾਂ ਮਹੀਨਾ ਅੱਗੇ ਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵੀ ਅਜੇ ਦੰਦ-ਖੰਡ ਦਾ ਚੂੜਾ ਉਜੇ ਦਾ ਉਜੇ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮੁਸੀਬਤ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪਕਾਉਂਦੀਆਂ ਤੇ ਅੱਪੋ-ਆਪਣਾ ਖਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਵੀਰਾਂ ਆਪ ਵੀ ਵੱਸ ਲੱਗਦੇ ਚੌਕੇ ਵਲ ਨਾ ਜਾਂਦੀ। ਉਂਜ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਕਿਆਮਤ ਦਾ ਦਿਨ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣਾ, ਰੂਪ ਚੰਦ ਦਾ ਸਰੀਕੇ ਭਰਾ ਬਾਹਰ ਪੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੱਢ ਛੱਡਿਆ, ਤੇ ਆਪ ਰੂਪ ਚੰਦ ਉਸ ਰਾਤ ਹਵੇਲੀ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਬੰਦ ਬੂਹੇ ਭੱਜਦੇ ਰਹੇ, ਤੇ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਵੱਜ-ਵੱਜ ਕੇ ਟੁੱਟਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚੂੜਾ ਭੰਨ-ਭੰਨ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਘਾਇਲ ਕਰ ਛੱਡੀਆਂ ਸਨ।

ਘਰ ਵਿਚ ਹੁਣ ਇਕੋ ਮਰਦ ਰੂਪ ਚੰਦ ਦਾ ਸਰੀਕੇ ਭਤੀਜਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬੂਹੇ ਵੱਲ ਬੰਦੂਕ ਤਾਣ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬਾਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵਾਹ ਲੱਗਦੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਬੂਹੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣ ਦਿੰਦਾ।

ਸਵੇਰ ਅਜੇ ਚੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਬੰਦ ਬੂਹਿਆਂ ਉਤੇ ਤੇਲ ਛਿੜਕਿਆ ਗਿਆ, ਤੇ ਅੱਗ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੰਬ ਆਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਉੱਠੀ।

ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਹਵੇਲੀ ਦੀ ਉੱਚੀ ਤੇ ਪੱਥਰ ਵਰਗੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਨੀਵੇਂ-ਉਚੇ ਕੋਠੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਪੰਜਵੇਂ, ਚੌਥੇ, ਤੀਸਰੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਰੱਸੀਆਂ, ਅਤਾਂਦਾ ਤੇ ਛੱਤਾਂ, ਟੱਪਦਾ ਨਜ਼ੀਰ ਅਖੀਰ ਹਵੇਲੀ ਦੀ ਛੱਤ

ਉਤੇ ਪਹੁੰਚ ਪਿਆ ਸੀ।
ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮਕਾਨ ਸਤ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਛੱਤ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੌੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਛੱਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਿਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਫੇਰ ਕੰਧਾਂ, ਤੇ ਫੇਰ ਪੌੜੀਆਂ। ਸਿੱਧੇ, ਵੀਰਾਂ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਤੀਵੀਆਂ ਹਵੇਲੀ ਦੀਆਂ ਉਤਲੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੀਆਂ ਕੰਬ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਬਾਹਰ ਆਖਰਾਂ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਸੀ, ਤੇ ਵਿਚ-ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਰਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੱਤ ਉਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀ ਪਰ ਧੂੰਏਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਦਿਸਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਉ-ਜਿਉ ਅੱਗ ਉਚੀ ਹੁੰਦੀ ਪਈ ਸੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਕੁਝ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ।

“ਵੀਰਾਂ” ਵੀਰਾਂ ਤ੍ਰਹਿ ਗਈ। ਨਜ਼ੀਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮੋਢੇ ਉਤੇ ਹੱਥ ਧਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।
“ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਵੀਰਾਂ। ਹੁਣ ਅਜਾਈ ਮੌਤੋ ਮਰਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣਾ।” ਨਜ਼ੀਰ ਨੇ ਡਾਢੀ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਆਖਿਆ।
ਵੀਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੀ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਨਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ, ਤੇ ਨਾ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸਮਝੀ।
“ਸੱਚਾ ਰੱਬ ਗਵਾਹ ਏ ਵੀਰਾਂ, ਵਾਰਿਓ ਉਤੇ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਏ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਰੱਜ ਕੇ ਸੁੱਤਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੀ-ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਸੁਪਨੇ ਪਿਆ ਘੜਦਾ ਰਹਿਨਾਂ ਵਾਂ...”
“ਤੂੰ ਕੌਣ ਏ?” ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਮਸਾਂ ਏਨਾ ਹੀ ਨਿਕਲਿਆ।
“ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਗੁਆਂਢੀ ਨਜ਼ੀਰ ਹਾਂ ਵੀਰਾਂ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਪਛਾਣਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਜਿੰਨੀ ਵਾਰ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਏ, ਮੈਂ ਉਨੀ ਵਾਰ ਹੀ ਖੂਹ ਉਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਟੱਪੇ ਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਉਤੇ ਰਹਿਮ ਕਰ ਵੀਰਾਂ। ਜੇ ਤੂੰ ਜਿਉਂਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗ ਗਈਓਂ ਤਾਂ ਵੀ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਬਚਣਾ। ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤੇਨੂੰ ਅਜਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿਆਂਗਾ। ਐਸ ਰਾਹੋਂ...ਪਿਛਲੇ

ਰਾਹੋਂ ਮੈਂ ਤੇਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਉਤਾਰ ਲਵਾਂਗਾ...ਛੇਤੀ ਕਰ ਵੀਰਾਂ। ਹੁਣ ਇਹ ਹਵੇਲੀ ਸਭ ਕੇ ਸਵਾਹ ਹੋ ਜਾਣੀ ਏ...”

ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਲਿਸ਼ਕੀਆਂ, ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਨਜ਼ਰ ਭਰ ਕੇ ਨਜ਼ੀਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ।
“ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਮੰਨੇਗਾ?”
“ਮੈਂ ਤੇਰੀਆਂ ਸੱਭੋਂ ਮੰਨਾਂਗਾ ਵੀਰਾਂ! ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮੰਨਾਂਗਾ।”
“ਦੱਸ ਵੀਰਾਂ...”
“ਤੂੰ ਸਿੱਧੇ ਨੂੰ, ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਏਥੋਂ ਅਮਨ-ਅਮਾਨ ਨਾਲ ਕੱਢ ਦੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਹ ਨਾ ਪਵੇ।”
“ਏਹ ਮੈਂ ਕਿੰਨ ਕਰਾਂਗਾ ਵੀਰਾਂ! ਲੋਕ ਤੇ ਅੱਗੇ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਲੱਭ ਪੈਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗ ਲਾਈ ਏ।”
“ਏਹ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੇ ਤੂੰ ਇੰਜ ਕਰ ਦਏ...ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤੇਰੀ ਹੱਥ-ਬੱਧੀ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਏਸ ਅੱਗ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ।”
“ਚੰਗਾ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਵਾਹ ਲਾ ਦੇਨਾਂ ਵਾਂ।”
“ਸੱਚ ਆਹਨਾਂ ਏ?”
“ਰੱਬ ਗਵਾਹ ਏ।”
“ਮੈਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਏ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਫੇਰ ਕਿਨ੍ਹੇ ਮਰਨੋਂ ਡੱਕ ਲੈਣਾ ਏ।”

ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਹੁਣ ਸੂਰੀਆਂ-ਘੁੱਟ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ‘ਵਾਜ਼ਾਂ ਹੋਰ ਦੂਰ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।
ਇਕ-ਇਕ ਤ੍ਰੀਮਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ੀਰ ਨੇ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਾਲ ਦੇ ਘਰ ਉਤਾਰਿਆ। ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛੇ ਨੂੰ ਚੀਰ ਕੇ ਹਵੇਲੀ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰੀਆਂ, ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਬੰਦੂਕ ਫੜ ਰੂਪ ਚੰਦ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਆਂਦੀ। ਕੜੀ ਜਿਹਾ ਜਵਾਨ ਮੁੰਡਾ ਜਿਵੇਂ ਅੱਪਿਓਂ ਬਹੁਤਾ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਬੇ-ਸੁਰਤ ਦਾ ਬੇਸੁਰਤ। ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਦਾ, ਰੱਸੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਦਾ, ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਲਮਕਦਾ ਉਹ ਨਾਲ ਦੇ ਘਰ ਉਤਰਿਆ ਤੇ ਫੇਰ

ਉਸ ਤੋਂ ਨਾਲ ਦੇ, ਹੋਰ ਨਾਲ ਦੇ, ਹੋਰ ਨੀਵੇਂ ਨਜ਼ੀਰ ਦੇ ਘਰ ਲੱਭਾ। ਸੁਕਰ ਏਹ ਸੀ, ਜੁ ਲੋਕ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਤੇ ਦੂਜੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਖਲੋਤੇ, ਸਭਦੀ ਹਵੇਲੀ ਨੂੰ ਤੱਕ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅੱਗ ਦੇ ਲਾਂਬੂ ਅਸਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹਣ ਲੱਗੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਲੋਕ ਅੱਗ ਬੁਝਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾਲ ਦਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਨਾਲ ਦਾ, ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਘਰ ਸਭ ਜਾਣੇ ਸਨ।

ਨਾਲ ਦੇ ਖਾਲੀ ਘਰ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ-ਚੁਆਤੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਅੱਗ ਨੂੰ ਡੱਕ ਪਿਆ ਲਾਂਬੂ ਹੇਠਾਂ ਲਹਿ ਗਏ ਪਰ ਪੁੱਛਾਂ ਤੇ ਸੇਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣ ਦਿੰਦਾ। ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਹਵੇਲੀ ਦਾ ਅੰਦਰ ਧੁਖਦਾ ਰਿਹਾ, ਤੇ ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਵੇਲੀ ਦੀ ਸਵਾਹ ਫਰੋਲੀ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਸਨ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਮੰਨੁਖ ਦੀ ਹੱਡੀ ਲੱਭਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਨਾ ਪੰਘਰੇ ਹੋਏ ਸੋਨੇ ਦੀ ਝਲਕ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਫੇਰ ਆਪੇ ਹੀ ਲੋਕ ਆਖਦੇ, “ਅੱਗ ਵੀ ਤੇ ਆਖਰਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਹੱਡੀਆਂ ਵੀ ਸਭ ਕੇ ਸਵਾਹ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।”

ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਢੋਆ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲਗੂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਬੂੰਦ ਵੀ ਢੋਆ ਕੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਹੋਇਆ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਿਰਫ ਅਜੇ ਹਵੇਲੀ ਦੀ ਸਵਾਹ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਰਾਤ ਅੱਧੀਉਂ ਬਹੁਤੀ ਲੰਘ ਗਈ ਸੀ। ਮਾਤੀ-ਮਾਤੀ ਹਵਾ ਵਗਦੀ ਪਈ ਸੀ। ਹਵੇਲੀ ਦੀ ਸਵਾਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੱਲੀ, ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਹਿੱਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਪਾਰ ਕਮਾਦ ਵਿਚੋਂ ਅੱਗ-ਪਿੱਛਤ ਤਿੰਨ ਘੋੜੀਆਂ ਲੰਘ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚਲੀ, ਸਿੱਧੇ ਦੀ ਘੋੜੀ ਕੋਲ ਖਲੋ ਕੇ, ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਪੋਟਲੀ ਸਿੱਧੇ ਦੇ ਲੱਕ ਨਾਲ ਬੱਧੀ, ਤੇ ਫੇਰ ਉਠੇ-ਉਠੇ ਕਮਾਦ ਵਿਚ ਪਰਛਾਵਾਂ ਬਣ ਗਈ।

ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਇਹੋ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੂਪ ਚੰਦ ਨੇ ਕਮੀਣਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਧੀ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਕੁੜੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਨਜ਼ੀਰ ਨੇ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚੋਂ ਜਿਉਂਦੀ ਕੱਢ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਾ ਲਈ ਹੈ।

ਹੁਣ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਉੜਨ ਲਈ ਅੰਬਰ ਦਿਓ...

ਅਜੋਕੀ ਗੱਲ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਦੁਸਾਂਝ

ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ, ਭੇੜ ਜਾਂ ਰਹੱਸ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਨ ਕੁੜੀਆਂ, ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਧੇਰੇ ਪੜ੍ਹੀਆਂ-ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ 1996 ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਨ ਕੁੜੀਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ‘ਚ ਬੈਚੁਲਰ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਲ 2010 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ‘ਚ 10.6 ਮਿਲੀਅਨ ਬੀਬੀਆਂ ਕੋਲ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 10.5 ਮਿਲੀਅਨ ਹੈ। 2010 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਤੇ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਗਰੈਜੂਏਟ ਸਕੂਲਜ਼ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ 2008-09 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੜੀਆਂ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਵੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ ਲੋਕਾਂ ‘ਚੋਂ 50.4% ਔਰਤਾਂ ਸਨ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਦੁਖਦਾਈ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹਾਈ ‘ਚ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘੱਟ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਵਸੂਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਅਟ-ਸਟੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜੇਕਰ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਡਾਲਰ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ 77 ਸੈਂਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ‘ਚ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਵੇਤਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਸਲਨ, ਫਾਇਨਾਂਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਰਦ ਜੇਕਰ ਇਕ ਡਾਲਰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ 65 ਸੈਂਟ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਔਰਤਾਂ ਜਿੱਥੇ ਤਾਲੀਮ ਦੇ ਖੇਤਰ ‘ਚ ਮਰਦਾਂ ਤੋਂ ਕਮ ਮਾਤਰੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੁਖੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਬਦਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਤੱਥ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾੜੇ ਦੇ ਦੌਰ ‘ਚ ਵੀ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਔਰਤਾਂ ਘੱਟ

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਅਪਰੈਲ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 7.9% ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 8.8% ਸੀ। ਔਰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ‘ਚ ਔਰਤਾਂ ਅਮਰੀਕਨ ਘਰ ਚਲਾਉਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਮਰਦ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਕਰਨਗੇ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਔਰਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਬੇ-ਔਲਾਦ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਸ਼ਾਦੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਚ ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਫਰੀਕਨ ਮੂਲ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ‘ਚ ਨਾ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨ ਤੇ ਨਾ ਮਾਂ ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫ਼ੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ‘ਚ ਵੀ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਬਾਰੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਰਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਸਭ ਇਕੱਠੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਖਰੇਵਾਂ ਹੋਏਗਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਰੁਝਾਨ ਪਨਪਣ ਦੇ ਅਕਸਰ ਆਸਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਨ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗੜਨ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਕੋਲ ਵਧੇਰੇ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਦੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਲੈਣ ‘ਚ ਔਰਤਾਂ ਫਾਡੀ ਹਨ। ਕੇਵਲ 23% ਔਰਤਾਂ ਕਾਲਜ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਹਨ। ਪੰਜ ਸੌ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਖੀ ਔਰਤਾਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ‘ਚ ਔਰਤਾਂ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੌਸ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਅਜੇ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਪਬਲਿਕ ਆਫਿਸ

ਵਿਚ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ ‘ਚ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹਿਚਕਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਮਾਜ ਕਾਫ਼ੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਤੇ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਉਪਰ ਥੱਲੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੱਥ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਕਾਲਜਾਂ ‘ਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਨਵੀਂ ਪੌਧ ਵਿਚ 57%

ਇੰਦਰਾ ਨੂਈ

ਕੁੜੀਆਂ ਅਤੇ 43% ਮੁੰਡੇ ਹਨ।
ਕੋਈ ਵਕਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ‘ਚ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਨ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੰਡੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ‘ਚ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਫੌਰੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਾਲਜੀਏਟ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਵੇਂ ਹੀ ਘਟਦੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਗਰੈਜੂਏਟ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਰੱਕੀਯਾਫ਼ਤਾ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਤਰੱਕੀ

ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਤੇ ਨਵੇਂ ਰਸਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਔਖਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਜੇਕਰ ਕੌਮੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਮੂਲ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਵਿਦਿਅਕ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੱਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਵੀ ਕੌਮੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ, ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੀ ਹਨ। ਮੁਸਲਿਮ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰੈਜੂਏਟ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਗੱਲ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬਣਾਂ ਵੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਾਕਤਵਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਹੁਦਿਆਂ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੁਲਾੜ ‘ਚ ਵੀਰਾਂਗਣਾ ਬਣੀ ਕਲਪਨਾ ਚੌਧਰੀ ਅਜੇ ਚੇਤਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਵਿਸਰੀ ਨਹੀਂ, ਪੈਪਸੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਣ ‘ਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੀ ਇੰਦਰਾ ਨੂਈ ‘ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ। ਮੋਟਰੋਲਾ ਦੀ ਕਮਾਨ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਮੁਟਿਆਰ ਹੱਥ ਰਹੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੀਬੀ ਦੇ ਜੇਕਰ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਨਸਲੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਖ਼ਤ ਰਵੱਈਆ ਰੱਖਦਾ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸੂਬੇ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਦੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੀ ਧੀ ਨਿੱਕੀ ਹੈਲੀ ਦੇ ਹੱਥ ਹੋਣਾ ਵੀ ਵੱਡੇ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਮਾਣਮੱਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਨਿਮੋਸ਼ੀ ਵਾਲੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਨ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਪੜ੍ਹੀਆਂ-ਲਿਖੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ‘ਚ ਸ਼ਾਦੀ ਨਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮਾਂ ਨਾ ਬਣਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਾ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਤੋਂ

ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੁਕਰਮ, ਅਮਰੀਕਾ ‘ਚ ਵਸਦੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ‘ਚ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਕਰਮ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਸਰਵੇਖਣਾਂ ‘ਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਵੀਆਂ ‘ਚ ਇਹ ਕੁਕਰਮ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ‘ਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਵੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਲਿੰਗ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਚੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ‘ਚ ਉਹ ਕੋਈ ਗਲਤ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰ ਬੈਠਣ।

ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ, ਜੇਕਰ ਭਾਰਤੀ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀਆਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਧੇਰੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵਿਆਹ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਮਜ਼ਹਬ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣਾ ਕੋਈ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਇਖਲਾਕੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ‘ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਗੰਭੀਰ ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਸਰਵੇਖਣਾਂ ‘ਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵਿਲੱਖਣ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਪੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਮੌਕੇ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ‘ਚ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਪੜ੍ਹਾਈ ‘ਚ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਸਕੂਲਾਂ ‘ਚ ਮੋਹਰੇ ਨਿਕਲਣਾ ਬੇ-ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਕੌੜੇ ਤੇ ਪਤੌੜੇ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਵਿਚ 'ਬਰੇਕਫਾਸਟ' ਦੌਰਾਨ ਪਕੌੜੇ ਖਾਣਿਆਂ ਕੁਝ ਦੋਸਤ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਯਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਤੇ ਬਿਨਾ ਪਿਆਜ਼, ਆਲੂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਬਜ਼ੀ ਦੇ ਫਿਕਾ ਜਿਹਾ ਸਾਦਾ ਪਕਵਾਨ ਬਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਕ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ (ਭਾਜੀ) ਵਜੋਂ ਵੀ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਕੌੜੇ ਆਖਦੇ ਸਾਂ। ਆਹ ਜੋ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਵਗੈਰਾ ਪਾ ਕੇ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਪਕੌੜੇ ਪਕਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖਾਂਦੇ ਸਾਂ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਤੌੜੇ ਆਖਦੇ ਸਾਂ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਇਹ ਪਤੌੜੇ ਪਕੌੜੇ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਏ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖ।"

ਨਿਪਟ ਪਕੌੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਹੱਸ-ਉਦਘਾਟਨ ਹੋਣੇ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪਤੌੜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਪਿਛੇ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਵਾਰਿਸ ਸਾਹ ਨੇ ਯਾਰਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹੀਰ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ, ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਪਕੌੜੇ ਨਾਲ ਪਤੌੜੇ ਹੀ ਜੋੜਨਾ ਹੈ।

1997 ਵਿਚ ਮੈਂ ਯੂ ਕੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਗਲਾਸਗੋ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਮੇਰਾ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਦੋਸਤ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਉਥੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੇ ਆਰਡਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੀਜ਼ੇ ਦੀ ਤਰਾਂ ਧੜਾ ਧੜਾ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਯੂ ਕੇ ਵਿਚ ਪਕੌੜੇ ਗੋਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਪਰਾਹੁਣੇ ਬਣ ਕੇ ਜਾਉ ਤਾਂ ਉਥੇ ਤੁਹਾਡੀ ਆਉਭਗਤ ਵਜੋਂ ਚਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਗਰਮ ਗਰਮ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੇ ਪਲੇਟੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਉੱਗਲੀ ਵਰਗੇ ਮਾਮੂਲੀ ਲੂਣ ਵਾਲੇ ਸਾਦਾ ਜਿਹੇ ਪਕੌੜੇ ਹੀ ਖਾਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਆਲੂ, ਪਿਆਜ਼, ਵਤਾਊ, ਗੋਭੀ, ਪਾਲਕ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਲੇਰਾ ਵਿਕਾਸ ਪਾ ਗਏ ਪਨੀਰ-ਪਕੌੜੇ, ਬਰੈਡ-ਪਕੌੜੇ, ਐਗ-ਪਕੌੜੇ ਤੇ ਕੀਮਾ-ਪਕੌੜੇ ਛਕਾ ਵਾਕਈ ਇਕ ਅਲੋਕਾਰ ਅਤੇ ਐਸ ਵਾਲਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ। ਸਬਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਪਕੌੜੇ ਅਨਘੜਤ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਲਈ ਬੋਡਲ ਨੱਕ ਨੂੰ ਪਕੌੜੇ ਵਰਗਾ ਨੱਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਕੌੜੇ ਦੀ ਕੁਝ ਤਾਂ ਵੁਕਤ ਹੈ, ਤਦੇ ਪਕੌੜਾ ਰਾਮ, ਪਕੌੜੀ ਮੱਲ ਜਿਹੇ ਨਾਂ ਵੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਕੌੜਾ ਭਾਰਤੀ ਉਪਮਹਾਦੀਪ ਦਾ ਪਕਵਾਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਏਥੇ ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ

ਸੱਚਾਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਦੇ ਵੇਸਣ ਵਾਲੇ ਪਕੌੜੇ ਹੀ ਪਕਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਕੌੜੇ ਗਿਜੇ ਗਿਜੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਰੱਖੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਬਜ਼ੀ ਖਾਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨਾਲ ਹੀ ਆਇਆ ਪਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਦੇ ਜਾਂ

ਪਤੌੜੇ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਘਟਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮਲਕੌਤੇ ਜਿਹੇ ਭਾਂਤ-ਸੁਭਾਂਤੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਪਕੌੜੇ ਦਾ ਹੀ ਇਸਤਰੀ ਲਿੰਗ ਹੈ ਪਕੌੜੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੁੰਦੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਕੌੜੀਆਂ ਸਾਦੇ

ਹੋਰ ਨਿਕਸ਼ਕ ਵਾਲੇ ਪਕੌੜੇ ਇਕ ਹੀ ਚੀਜ਼ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੇਸਣ ਦਾ ਘੋਲ ਹੈ। ਉੱਜ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਸਬਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਪਕਵਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਪਕੌੜਾ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਪਤੌੜੇ ਚਲਦੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪਕੌੜੇ ਹੀ ਹਨ। ਪਾਣੀ 'ਚ ਮਧਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਇਕ ਮੁਹਾਵਰਾ 'ਐਵੇਂ' ਪਾਣੀ 'ਚ ਪਤੌੜੇ ਤਲੀ ਜਾਣਾ' ਵੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਤੌੜੇ ਕਿਸੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਪੱਤੇ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਬੀ ਜਾਂ ਪਾਲਕ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪੱਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤੀ ਕਈ ਤਹਿਆਂ ਵਿਚ ਵੇਸਣ ਦਾ ਗਾੜ੍ਹਾ ਘੋਲ ਲੇਪ ਕੇ ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਪੇਟ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਫ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਤੇਲ ਵਿਚ ਤਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਤੌੜੇ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਪਕੌੜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ

ਪਕੌੜੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰੇ ਵੇਸਣ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੇਸਣ ਦੇ ਘੋਲ ਨੂੰ ਝਰਨੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਝਟਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਕੌੜੀਆਂ ਖੱਟੇ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਈ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਸਰਸਬਜ਼ ਪਕੌੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਕੌੜੀਆਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਈ ਲੋਕ ਪਰਾਉਣੇ ਨੂੰ ਪਰਾਉਣੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। 'ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ' ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 'ਪਕੌੜਾ' ਤੇ 'ਪਕੌੜੀ' ਵਜੋਂ ਆਏ ਹਨ:

ਸੂਖਮ ਓਦਨ ਬਰੇ ਪਕੌੜੇ।
ਮਰਚ ਧਨਿਯ ਸੋਣ ਦਧਿ ਮਹਿਣ ਬੋਰੇ।

ਰਾਇਯ ਸੋ ਪਕੌੜੀ ਬਰੇ ਜੀਰਕ ਮਰਚ ਪਾਇ।
ਪਕੌੜਾ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪਕਵ+ਵਟਾ ਤੋਂ। ਏਥੇ ਪਕਵ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪਕਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਅਤੇ ਵਟਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਰੂਪ ਵਤਾ ਹੈ। ਵਤੀ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਸ

'ਵਟ' ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਵਟਣਾ ਜਾਂ ਘੇਰਨਾ ਹੈ। ਵੱਟੀ (ਗੋਲੀ), ਵੱਟਾ, ਬੱਟੀ, ਬਾਟੀ, ਸਿਲਵੱਟਾ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਬਦ ਇਸੇ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਤੌੜੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਇਸੇ ਵਤੋ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਤਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਪੱਤੇ ਵਾਲਾ ਵਤਾ। ਬੋਝੀ ਗੱਲ ਪਕੌੜੇ ਵਿਚਲੇ ਧਾਤੂ 'ਪਕਵ' ਦੀ ਕਰ ਲਈਏ। ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਖਾਣ ਜਾਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਕਲਾ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਲਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮ ਵੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: ਸਿੰਧਾ ਅੱਗ 'ਤੇ ਸੋਕਣਾ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰਿੰਨ੍ਹਣਾ, ਉਬਾਲਣਾ, ਭਾਫ ਦੇਣਾ, ਧੁੱਪ ਲਾਉਣੀ ਆਦਿ ਆਦਿ। ਪੱਕਣਾ ਲੱਗਭਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਤਦੇ 'ਤੇ ਰੋਟੀ ਪਕਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਭੱਠੇ ਜਾਂ ਆਵੇ 'ਤੇ ਇੱਟਾਂ ਪਕਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਪਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਰੰਗ ਪੱਕਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉੱਜ ਵੀ ਕੁਝ ਸਾਂਵਲਾ ਰੰਗ ਪੱਕਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੱਚੀ ਸੜਕ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬੱਚਾ ਕੱਚੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਪੱਕੀ ਜਮਾਤੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ; ਫਲ ਜਾਂ ਫਸਲਾਂ ਪੱਕਦੀਆਂ ਹਨ; ਕਸ਼ੀਦ ਕੀਤੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੱਕੀ ਸ਼ਰਾਬ ਕਹਾਉਣੀ ਹੈ; ਤੇਲ ਵੀ ਕੱਚੇ ਪੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸੇਰ ਕੱਚਾ ਤੇ ਸੇਰ ਪੱਕਾ; ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਉਡੀਕ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਪੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੱਕਾ ਰਾਗ, ਪੱਕੇ ਕਾਗਜ਼, ਪੱਕਾ ਚੋਰ, ਪੱਕੀ ਨੌਕਰੀ, ਪੱਕਾ ਰੰਗ-ਗੱਲ ਕੀ ਪੱਕੇ ਨੇ ਰੰਗ ਲਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ ਹਨ: ਪਕਵਾਨ, ਪਾਕਾ, ਪੱਕੀ-ਠੱਕੀ, ਪੱਕਤ, ਪਕੌੜ...ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਏਨੇ ਕੁ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਗਿਣਾਵਾਂ ਜਿੰਨੇ ਤੁਸੀਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਚਾ ਸਕੋ। ਹਾਂ ਸੱਚ 'ਪਚਣਾ' ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਸੇ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਾਚਨ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਗੜਨ ਕਾਰਨ ਜੀਅ ਕੱਚਾ ਕੱਚਾ ਹੋਣ ਤੇ ਪਚਨੋਲ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਕਿਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਖਾਧੀਆਂ।

ਪਕੌੜੇ ਭਾਵੇਂ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਉਪਮਹਾਦੀਪ ਦਾ ਤੁਹਫਾ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਵਤਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੂਲ ਹੈ ਪੈਕਵ (pekw) ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪੱਕਣਾ, ਪਕਾਉਣਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯੂਰਪੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਇਸ ਮੂਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਪ' ਦੀ ਧੁਨੀ ਅਲੱਖ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਫਾਰਸੀ, ਗਰੀਕ ਤੇ ਸਲੋਵਾਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ 'ਪੱਕਣ' ਦਾ ਸਕਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ 'ਪੁਖਤਨ' ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਰਿੰਨ੍ਹਣਾ, ਪਕਾਉਣਾ, ਉਬਾਲਣਾ ਆਦਿ ਹਨ। ਪੁਖਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਪੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਹ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਤ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਚਲਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੁਖਤਾ ਦਲੀਲ। ਇਸੇ ਤੋਂ

**ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ**

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ
ਫੋਨ: 734-454-4958

ਬਣਿਆ 'ਪੁਸ਼ਤਾ' ਕੰਗਰੇਜ਼ ਜਾਂ ਢੋਅ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਤੀਮਾਨ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਢੇ ਰੁਖ ਲਾਇਆ ਲੱਕੜ ਦਾ ਫੱਟਾ ਹੈ। ਗਰੀਕ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਪੈਪਸਿਨ (pepsin), ਡਿਸਪੈਪਸੀਆ (dyspepsia = ਬਦਹਜ਼ਮੀ), ਤੇ ਪੈਪਟਿਕ (peptic=ਪਾਚਨ ਸਬੰਧੀ) ਕਈ ਯੂਰਪੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੈਕਵ ਮੂਲ ਦੀ 'ਕਵ' ਧੁਨੀ 'ਪ' ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਗਈ ਇਸ ਲਈ 'ਪ' ਦੀ ਥਾਂ ਵੀ 'ਕ' ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਕਵ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਲਾਤੀਨੀ ਵਿਚ ਕੋਕਸ ਬਣਿਆ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕੁੱਕ (cook). ਇਸ ਮੂਲ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਕਿਚਨ। ਪਰ ਪਕੌੜੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਬਿਸਕੁਟ (biscuit). ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੈ 'ਦੋ ਵਾਰ ਪਕਾਇਆ' (bi = ਦੋ, cuit = ਪਕਾਇਆ)। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ 'ਬਿ' ਜਿਹੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਬਾਰਾਂ, ਬੀਹ, ਬਾਈ ਦਰ ਨਾਹੀ ਕੈ ਦਰ ਜਾਉ' ਅਰਥਾਤ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਜਾ ਸਕਾਂ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੀ ਤੁਕ 'ਇਕੁ ਛਿਜਿਓ ਬਿਆ ਲਤਾੜੀਅਹਿ' ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਇਹੋ ਅਰਥ ਹਨ। 'ਕੁਟ' ਲਾਤੀਨੀ ਵਲੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਪਕਾਇਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਾਤੀਨੀ ਤੇ ਫਿਰ ਇਤਾਲਵੀ ਵਲੋਂ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ cuisine ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਰਸੋਈ ਕਲਾ ਹੈ। ਇਤਾਲਵੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕਿਚਨ ਹੀ ਹੈ।

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਾਰੇ ਮਾਤਰ ਭੇਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ, ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਭੁਜੀਆ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਭਜੀ ਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦਾ ਬਜੀ ਵੀ ਉਨੀ-ਇੱਕੀ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਪਕੌੜੇ ਹੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੈ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਧਾਤੂ 'ਭਿਜ' ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਭੁੰਨਣਾ, ਪਕਾਉਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਤੂ ਨੇ ਕੀ ਕੁਝ ਭੁੰਨਿਆ, ਇਸ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਿਸੇ ਅਗਲੇ ਲੇਖ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਸਮੁੰਦਰ ਵੱਲ ਦੀ ਖਿੜਕੀ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਂ ਇਹ ਹਾਦਸੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਭਾਗ ਜਾਂ ਦੁਰਭਾਗ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਹਾਰਾਂ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵਾਂਗ ਮਹਿਕ ਉਠਦੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੀਰਾਨੀਆਂ ਦਾ ਬੀਆਬਾਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਦਸੇ ਕਰੂਪ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਵੀ। ਕਰੂਪ ਅਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਜੋੜ ਮੇਲ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਚੁਣਨਾ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ।
ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਸਮੁੰਦਰ ਵੱਲ ਦੀ ਖਿੜਕੀ' ਇਕ ਤੰਦ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਤਾਣਾ ਬੁਣ ਕੇ ਪਾਠਕ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚੱਕਲੇ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਬਿਹਤਰੀਨ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੁਹੱਬਤ ਰੁੱਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੰਨਤ ਦੀ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਘਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਹਵਾ ਨਾਲ ਫੜਫੜਾ ਕੇ ਉਡ ਕੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੁਰ ਗਈ ਮਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਕਲਮ ਵਿਚ ਦਰਦ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਲਾ ਹੈ। ਜਸਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਔਰਤ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰਲੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਣਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਛੇਰਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ

ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਛਾਪ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਪੁੱਨ ਖੱਟਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਖਬਰਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਸਗੋਂ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਗਲ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹਰ ਹਫਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬੜੇ ਮੋਹ ਨਾਲ,
**ਪਰਸਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ
ਫੋਨ: 469-335-2263**

ਕਾਵਿ ਨਗਰੀ

ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ
ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆਇਆ, ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ।
ਖੂਨ ਪੀਣੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ 'ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ।

ਇਹਦੇ ਤੱਤੇ ਤੱਤੇ ਬੁੱਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਖੂਨ ਸਾੜਦੇ, ਕਦੇ ਭੁੱਲਣੇ ਨਹੀਂ ਮਹੀਨੇ ਜੇਠ-ਹਾੜ ਦੇ। ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤਾਈਂ, ਚੋਵੇ ਜਦੋਂ ਗਰਮ ਪਸੀਨਾ।
ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆਇਆ, ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ।
ਖੂਨ ਪੀਣੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ 'ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ।

ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਣੇ 'ਚ ਆਉਂਦੇ, ਮੱਖੀ-ਮੱਛਰ ਹੈ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਬੋਲੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ। ਟੀਂ ਟੀਂ ਤੇ ਭੀ ਭੀ ਵਾਲੀ ਹੈ ਟਿਊਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ, ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆਇਆ, ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ।
ਖੂਨ ਪੀਣੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ 'ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ।

ਚੰਦੂ ਇਸੇ ਹੀ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸੀ ਹੰਕਾਰਿਆ,

ਉਨ੍ਹੇ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਆਣ ਲਲਕਾਰਿਆ। ਸ਼ਹੀਦ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰਾ ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਸੀ ਕਮੀਨਾ। ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆਇਆ, ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ। ਖੂਨ ਪੀਣੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ 'ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ।

ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋਇਆ ਸਾਡਾ ਬੜਾ ਅਪਮਾਨ, ਖੂਨ ਨਾਲ ਭਿੰਜੀ ਜਾਪੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ। ਇਹਦੇ ਲਾਏ ਫੱਟ ਤੁਸੀਂ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਸੀਣਾ। ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆਇਆ, ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ। ਖੂਨ ਪੀਣੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ 'ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ।

ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਧਾਮਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਲਮਾਂ ਚੜ੍ਹਾਈ, ਇਸ ਚੰਦਰੇ ਮਹੀਨੇ ਨੇ ਕੰਨੀ ਉੱਗਲੀ ਅੜਾਈ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਹੀਰਾ, ਇੰਨੇ ਖੋਹ ਲਿਆ ਨਗੀਨਾ। ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆਇਆ, ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ। ਖੂਨ ਪੀਣੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ 'ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ।

ਹਰਿਮੰਦਰ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਤਾੜ ਤਾੜ ਚੱਲੀ, ਤਖਤ ਅਕਾਲ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਜਾਂਦੀ ਨਹੀਂ ਝੱਲੀ। ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਮੈਂ ਆਖਾਂ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ। ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆਇਆ, ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ। ਖੂਨ ਪੀਣੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ 'ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ।

ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਲਿਆਤੀ ਦਾਖੇ ਦੀ ਅਕਲ ਟਿਕਾਣੇ, ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਦੇ ਲੱਗੇ ਫੱਟ ਹੋਣੇ ਨਹੀਂ ਪੁਰਾਣੇ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਿਨਾ ਕਿੰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜੀਣਾ। ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆਇਆ, ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ। ਖੂਨ ਪੀਣੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ 'ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ।

**-ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਦਾਖਾ
ਫੋਨ:510-774-5909**

ਐਸੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿਉ ਲਾਗੀ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਗੁਉਤੀ ਮਹਲਾ 5
ਐਸੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿਉ ਲਾਗੀ
ਮੇਲਿ ਲਏ ਪੂਰਨ ਵਡਭਾਗੀ॥ਰਹਾਉ॥
ਭਰਤਾ ਪੇਖਿ ਬਿਗਮੈ ਜਿਉ ਨਾਰੀ॥
ਤਿਉ ਹਰਿ ਜਨੁ ਜੀਵੈ ਨਾਮੁ ਚਿਤਾਰੀ॥
ਪ੍ਰਤ ਪੇਖਿ ਜਿਉ ਜੀਵਤ ਮਾਤਾ॥
ਉਤਿ ਪੇਖਿ ਜਨੁ ਹਰਿ ਸਿਉ ਰਾਤਾ॥
ਲੋਭੀ ਅਨਦੁ ਕਰੈ ਪੇਖਿ ਧਨਾ॥
ਜਨ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਉ ਲਾਗੋ ਮਨਾ॥
ਬਿਸਰੁ ਨਾਹੀ ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਦਾਤਾਰ॥
ਨਾਨਕ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਨ ਆਧਾਰ॥
ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰ ਗੁਰ ਦੇਵ ਪਿਤਾ ਅਗੰਮੀ ਵਿਸਮਾਦ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਇਹੋ ਜਹੀ ਸੋਹਣੀ ਪ੍ਰੀਤ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਲ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਵੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਇਹ ਜੀਵ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਸਾਗਰ ਪ੍ਰਭੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ!

ਜਿਵੇਂ ਪਤੀ-ਬ੍ਰਤਾ ਇਸਤਰੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਇਵੇਂ ਹੀ ਉਸ ਹਰੇ ਦੇ ਜਨ, ਭਾਵ ਭਗਤ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋ ਭਾਈ! ਜਿਵੇਂ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਕੇ ਜਿਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਈ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਫਿਰਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਭਗਤ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਲੋਭੀ ਅਨਦੁ ਕਰੈ ਪੇਖਿ ਧਨਾ॥
ਜਨ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਉ ਲਾਗੋ ਮਨਾ॥
ਬਿਸਰੁ ਨਾਹੀ ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਦਾਤਾਰ॥
ਨਾਨਕ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਨ ਆਧਾਰ॥
ਹੇ ਭਾਈ! ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਲਾਲਚ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਲੋਭੀ ਬੰਦਾ ਧਨ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਗਤ ਜਨ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹਰੀ ਮਾਲਕ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਦਾਤਾਰ! ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ!! ਇਸ ਨਾਨਕ 'ਤੇ ਸਦਾ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰੱਖਣਾ, ਤੇ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਕਦੀ ਨਾ ਭੁੱਲਣਾ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਮੈਂ ਸਦਾ ਹੀ ਆਪਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
**-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536**

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲਤਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਗੁਣਗਾਨ, ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਮੁਖਾਲਫਤ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਰਹਿਣੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੁਹਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਪੰਜ ਕਕਾਰਾਂ-ਕੇਸ, ਕੰਘਾ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ, ਕੜਾ ਅਤੇ ਕਛਿਹਰਾ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਸਾ ਬਤ-ਸੂਰਤ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨੀ ਸਿੱਖ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਜੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਪਤਿਤ' ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 'ਅਰਿਹੰਤ ਦੇਵ ਅਵਤਾਰ ਕਥਨ' ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਾਨਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਅਰਿਹੰਤ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿਆ ਅਤੇ ਸਰਵੇਤਿਆਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਧਰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਮੋਚਨੇ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਾਲ ਉਤਾਰ ਕੇ ਬਿਨਾ ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਹੋ ਜਾਣ ਕਿਉਂਕਿ 'ਸਿੱਖਾਹੀਣ' (ਬੇਦੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ) ਯੱਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੂਰ ਭਾਵ ਦੈਤ ਯੱਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਵਧਣ-ਫੁੱਲਣਗੇ ਨਹੀਂ:

ਬਿਸਨੁ ਦੇਵ ਆਗਿਆ ਜਬ ਪਾਈ।
ਕਾਲਪੁਰਖ ਕੀ ਕਰੀ ਬਝਾਈ।
ਭੂਅ ਅਰਹੰਤ ਦੇਵ ਬਨਿ ਆਯੋ।
ਆਨਿ ਅਉਰ ਹੀ ਪੰਥ ਚਲਾਯੋ।।੮।
ਜਬ ਅਸੁਰਨ ਕੇ ਭਯੋ ਗੁਰੁ ਆਈ।
ਬਹੁਤਿ ਭਾਂਤਿ ਨਿਜ ਮਤਹਿ ਚਲਾਈ।
ਸ੍ਰਾਵਗਮਤ ਉਪਰਾਜਨ ਕੀਆ।
ਸੰਤ ਸਬੁਹਨ ਕੇ ਸੁਖ ਦੀਆ।।੯।
ਸਬੁਠੁ ਹਾਥਿ ਮੋਚਨਾ ਈਏ।
ਸਿਖਾਂ-ਹੀਣ ਦਾਨਣ ਬਹੁ ਕੀਏ।
ਸਿਖਾ ਹੀਣ ਕੋਈ ਮੰਤੁ ਨ ਫੁਰੈ।
ਜੇ ਕੋਈ ਜਪੈ ਉਲਟ ਤਿਹ ਪਰੈ।।੧੦।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਬੰਦਾ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਣੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੈ। ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦਾ ਬੰਦਾ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦੇ ਬੰਦੇ! ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਚੰਗੇ-ਮੰਦੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਆਪਣੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਇਸਤਰੀ ਬਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰੰਗ-ਤਮਾਸ਼ੇ ਮਾਣਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਰੱਬੀ-ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਰੰਗ-ਤਮਾਸ਼ੇ ਮਾਣਿਆ ਕਰ। ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਨਾਲ ਲਿਬੜ ਰਹੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪਾਕ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰ ਅਤੇ ਇਹੀ ਰੱਬ ਨਾਲ ਮੇਲ ਵਾਲੀ ਸ਼ਰਹ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਰੱਖ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਜ਼ਤ-ਆਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਇਥੇ ਸੁੰਨਤ ਤੇ ਲਬਾਂ ਕਟਾਉਣ ਆਦਿ ਤੋਂ ਹੋਤਿਆ ਹੈ)। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇਥੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ-ਵਰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੈ ਪਰ ਸੁਨੇਹਾ ਸਰਬ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਹੈ:

ਕਾਇਆ ਕਿਰਦਾਰ ਅਉਰਤ ਯਕੀਨਾ।।
ਰੰਗ ਤਮਾਸੇ ਮਾਣਿ ਹਕੀਨਾ।।
ਨਾਪਾਕ ਪਾਕੁ ਕਰਿ ਹਦੁਰਿ ਹਦੀਸਾ
ਸਾਬਤ ਸੂਰਤਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿਰਾ।।੧੨।।
ਇਸ ਤੋਂ ਇਹੀ ਸਥਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਸਾਬਤ-ਸੂਰਤ ਹੋਣ ਭਾਵ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸਿਧਾਂਤ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਉਪਰ 'ਅਰਿਹੰਤ ਅਵਤਾਰ' ਵਿਚੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਵੱਲੋਂ ਮੋਚਨੇ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਵਰਗੀ ਕਥਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਿਉਂ ਦੁਹਰਾਉਣਗੇ? ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲਿਖਤ ਕਹਿਣਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਾਜ ਕੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਤਰਕ-ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਇੱਕ ਲੁਕਵੀਂ ਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ

ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸਾਂ ਭਾਵ ਸਿੱਖ (ਬੇਦੀ) ਬਿਨਾ ਯੱਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਯੱਗ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਫੁਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਵਾਏ 'ਸਤਿਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ' ਦੇ।

'ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ' ਬਾਰੇ ਤਾਜਬ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੂਰਬਲੇ ਜਨਮ ਦੀ ਕਥਾ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਿਰਫ਼ ਸਰਧਾਲੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਖੀਆਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ) ਪਰ ਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦੀ ਕਥਾ ਹੀ ਲਿਖਣੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਵਰਤਮਾਨ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਦੇ ਜਿਸ ਦੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਲਈ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਦੂਸਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹਨ। ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼, ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹਾਰਿਆ, ਸਿੱਖੀ ਕੇਸਾਂ ਸਵਾਸਾਂ ਸੰਗ ਨਿਬਾਰੀ' ਭਾਵ ਜਿਹੜੇ ਧਰਮ ਲਈ ਪੂਰਨ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੁਹਰ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ, ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਰਹੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ। ਫਿਰ, 'ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ' ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਆਪਣੀ ਮੁਹਰ, ਆਪਣੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਭੱਚੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਵਿਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਬਾਧੇ ਹੋਏ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੇ 'ਮੂੜ੍ਹ' ਪਾ ਕੇ ਸਿਰ ਮੁੰਨ ਦਿੱਤੇ। ਸਿਰ ਮੁੰਨ ਮੁੰਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਫਿਰਾਇਆ। ਮਿਰਜ਼ਾਬੇਗ (ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰ) ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਇਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਾਹ ਦਿੱਤੇ:

ਮਿਰਜਾ ਬੇਗ ਹੁਤੇ ਤਿਹ ਨਾਮੰ।
ਜਿਨਿ ਵਾਹੇ ਬੇਮੁਖ ਕੇ ਧਾਮੰ...।
ਜੇ ਤਜਿ ਭਜੇ ਹੁਤੇ ਗੁਰ ਆਨਾ।
ਤਿਨ ਪੁਨਿ ਗੁਰੁ ਅਹਿਦੀਅਹਿ ਜਾਨਾ।
ਮੂੜ੍ਹ ਭਾਰ ਤਿਨਿ ਸੀਸ ਮੂੰਭਾਏ।
ਪਾਹੁਰਿ ਜਾਨਿ ਗ੍ਰਿਹਹਿ ਲੈ ਆਏ।।੧੮।
ਜੇ ਜੇ ਭਾਜਿ ਹੁਤੇ ਬਿਨੁ ਆਇਸੁ।
ਕਹੇ ਅਹਦੀਅਹਿ ਕਿਨੈ ਬਤਾਇਸੁ।
ਮੂੰਭ ਮੂੰਭਿ ਕਰਿ ਸਹਿਰਿ ਫਿਰਾਏ।
ਕਾਰਭੇਟ ਜਨੁ ਲੈਨ ਸਿਧਾਏ।

ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਨੁਕਤੇ ਹਨ ਪਰ ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੱਝ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਿਰ ਮੁੰਨਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਹੜਾ ਦੂਸਰਾ ਨੁਕਤਾ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮਿਰਜ਼ਾ ਬੇਗ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵੱਲੋਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਭੇਜਿਆ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਮੂੜ੍ਹ ਪਾ ਕੇ ਕੇਸ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਮੰਨਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਰਾਜਕਾਲ ਵਿਚ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਕਿਉਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵੇਗਾ? ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਮੌਤ ਮਰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਸਰਾਪ ਦੇਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਰਿਸ਼ੀ-ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਪੁਰਾਣਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਿਥੇ ਦੁਰਭਾਸ਼ਾ ਰਿਸ਼ੀ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਾਪ ਦਿੰਦੇ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੀਸਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮੁਤ ਕੇ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਹੈ। ਚਾਲੀ ਮੁਕਤਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਸਾਰਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ

ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਏ ਅਤੇ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ (ਮੁਕਤਸਰ) ਵਿਖੇ ਮੁਗ਼ਲ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹਿਦ ਹੋ ਗਏ। ਜ਼ਖਮੀ ਪਏ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਆਖਰੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਬੇਦਾਵਾ ਪਾਤ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਥੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਜੇ ਅਪਨੇ ਗੁਰ ਤੋਂ ਮੁਖ ਫਿਰ ਹੈ।
ਈਹਾਂ ਉਹਾਂ ਤਿਨ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹਿ ਗਿਰਿ ਹੈ।
ਇਹਾ ਉਹਾਸ ਨ ਸੁਰਪੁਰਿ ਬਾਸਾ।
ਸਭ ਬਾਤਨ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਰਾਸਾਪ।
ਪੁੜ੍ਹ ਪਉੜ੍ਹ ਤਿਨ ਕੇ ਨਹੀਂ ਫਰੇ।
ਦੁਖ ਦੈ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਕੇ ਮਰੈ।

ਗੁਰਮਤਿ ਚਿੰਤਨ

ਗੁਰ-ਦੋਖੀ ਸਗ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਵੈ।
ਨਰਕ ਕੁੰਭ ਡਾਰੇ ਪਛੁਤਾਵੈ।।੮।
ਜਬ ਹੁਇ ਹੈ ਤਿਨ ਦਰਬ ਬਿਨਾਸਾ।
ਤਬ ਪਰਿ ਹੈ ਨਿਜਿ ਗੁਰ ਕੀ ਆਸਾ।
ਸਬ ਤੇ ਗੁਰਦਰਸਨ ਕੇ ਐ ਹੈ।
ਤਬ ਤਿਨ ਕੇ ਗੁਰੁ ਮੁਖਿ ਨ ਲਗੈ ਹੈ।।੧੨।
ਗੁਰੁ ਤਾਂ ਦਿਆਲੁ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਆਏ ਲੋੜਵੰਦ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦੁਰਕਾਰੇਗਾ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਨੁਕਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਛਾਣਬੀਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ' ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰੁਕਮੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੀਰ ਨਾਲ ਬੇਰੋਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਕੜਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਮੁੰਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮਨਚਾਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਖਿੱਲੀ ਉਤਾਰੀ। (੨੦੦੨)। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਤਰਜੀਤ ਦੀ ਪੱਗ ਉਤਾਰ ਲਈ ਗਈ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ-ਬਾਹਾਂ ਨੁਤ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। (੨੦੦੬)।

ਦਵਾਪਰ ਯੁੱਗ ਭਾਵ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਜਾਏ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਜੁੱਧਾਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਵਿਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਸਦਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੋਫਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲੜਾਈਆਂ ਸਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸਬਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਲ ਪਕੜ ਲਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਪਟਕਾ ਮਾਰਿਆ। (੧੨੨੬)। ਅਜਬ ਸਿੰਘ, ਅਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਅਗਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। (੧੨੨੬, ੧੨੦੧, ੧੨੦੪, ੧੨੦੬)।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਆਮ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਲਿਖਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਸਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ?

ਇਸ ਮੌਤੇ ਜਿਹੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ 'ਚਰਿਤ੍ਰਪ੍ਰਥਿਅਾਨ' ਤੇ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਰ ਇਸ ਰਚਨਾ 'ਤੇ ਪੋਤਲੀ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਮਝ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬਹੁਤ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੁਕਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ

ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਬੇਹੱਦ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸੰਗਤੀ ਮਾਡਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਜਾਚ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖਣੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਐਸਾ ਅਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਮੰਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਕੱਲਿਆਂ ਜਾਂ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਤ ਬਾਬੇ ਕਰਦੇ ਹਨ)। 'ਚਰਿਤ੍ਰਪ੍ਰਥਿਅਾਨ' ਵਾਹਦ ਐਸੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੀ, ਆਪਣੇ ਇਕੱਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹਾਉਂਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, "ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ", ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਠੋਕਾ ਸਿਰਫ ਉਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕੋਲ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣਾ ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ, ਭੈਣ ਜਾਂ ਧੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ? ਕੀ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਭਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਕਰਨਗੇ?

ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਾਠ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਵੇਦ ਰਚੇ, ਰਾਮ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਵਣ ਦਾ ਵਧ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਬਦੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, "ਮਾਤਾ! ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰ। ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਅਤੇ ਮਨ-ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਹੈ।" ਇਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫਤਿਹ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਫਤਿਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ "ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ" ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ "ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ", ਦੇਵੀ ਕੋਲੋਂ ਵਰ ਮੰਗਣਗੇ? ਇਥੇ ਕਵੀ ਨੇ 'ਭਗਉਤੀ' ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਚਿਤਵੇ ਹਨ ਜੋ ਗੁਣ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਵਸਤ੍ਰਹੀਣ ਭਾਵ ਕਪੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਨੰਗੀ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹੀ ਭਾਵਨਾ ਉਪਜਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਿਸੇ ਦਿਗੰਬਰ ਤਾੜ੍ਹਕ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇਵੀ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਉਹ ਮਲੇਛਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਨਿਹਕਲੀਕੀ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰ ਕੇ ਕਰੇ ਜਦ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰਵਾਦ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਦਾ ਸੇਵਕ ਕਹਿਣਗੇ? (੫-੬) ਇਥੇ ਵੀ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਰਾਮ ਭਵੈ ਅਤਿ ਹੀ ਰਸ ਸੋ ਜਗ ਨਾਇਕ
ਸੋ ਰਨ ਠਾਟ ਠਠੀਲੇ।
ਤੇ ਝਟ ਦੈ ਪਟਕੇ ਚਿਤ ਪੈ ਰਵ ਕੌਰ ਪਰੇ
ਰਣ ਸਿੰਘ ਰਜੀਲੇ।।੨੨।

ਦੇਵੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਚਿਤਰਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕਵੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਵੈ-ਵਿਰੋਧੀ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਥਾਂ ਕਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਔਖਾਂ ਭਿਆਨਕ, ਲਾਲ ਅਤੇ ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ, "ਲੋਚਨ ਲਾਲ ਕਰਾਲ ਦਿਪਾਏ" (੧੭)। ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨੈਣ ਕੰਵਲ ਫੁੱਲ ਵਰਗੇ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹਨ, 'ਰਾਜਿਨ ਲੋਚਨ' (੨੩)। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਇਸ਼ਟ-ਦੇਵ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬੀ ਕਿਵੇਂ ਚਿਤਵ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਚਿਤਵਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? (੩੦)। ਚੰਡੀਕਾ ਨੂੰ ਉਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਕਰਦੀ (੪੨-੪੩) ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰਫ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ।

(ਅਗਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਚਿਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਾਂਗੇ।)

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ

(1) ਦੌਲਤ ਵਿਚ ਰਮਿਆ ਰੰਗ, ਰੂਪ ਅਤੇ ਨਸਾ ਹੀ ਅਨੋਖਾ ਹੈ। ਦੌਲਤ ਵਿਚ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸਰੂਰ ਤੇ ਨਸਾ ਵੀ ਚੋਖਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੌਲਤ ਦਾ ਰੰਗ ਤੇ ਰੂਪ, ਸਰੂਰ ਅਤੇ ਨਸਾ ਕੇਵਲ ਧੋਖਾ ਹੀ ਧੋਖਾ ਹੈ।

(2) ਔਰਤ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੈ ਜਾਂ ਬੀਮਾਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਂਸੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬੁਖਾਰ, ਮਨ ਵਿਚ ਰੋਸਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪਿਆਰ, ਚੰਗੀ ਮੰਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਰਦ ਦੇ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਖਾਣ ਲਈ ਲਾਚਾਰ ਹੈ। ਐਸੇ ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ ਲਾਅਨਤ ਹਜ਼ਾਰ ਹੈ।

(3) ਹਰ ਚਮਕਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਸੋਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਝੂਠ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੀ ਨੀਤੀ ਹੈ। ਆਲਸ ਸਭ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਜਤ ਹੈ। ਅਮੀਰੀ ਮਿੱਤਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ।

(4) ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਇਜ਼ਤ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(5) ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

(6) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ, ਉਚ-ਨੀਚ ਦੇ ਭੁਲੇਖਿਆਂ, ਕਰਮ ਕਾਡਾਂ, ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਵਰਨਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਲਾਮ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਿਮ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀਨਾ ਤਾਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਡੱਟ ਕੇ ਜੰਗ ਲੜਨ ਦਾ ਢੰਗ ਸਿਖਲਾਇਆ।

(7) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਰੋਗਾਂ ਲਈ ਇਕਸੀਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਮਨ ਦੇ ਹਰੇਕ ਰੋਗ, ਹਉਮੈ, ਵੈਰ, ਵਿਰੋਧ, ਈਰਖਾ, ਦਵੈਤ, ਉਚ, ਨੀਚ, ਭਰਮ, ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਵਰਨ, ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰ, ਭਰਮਣ ਤੇ ਭਟਕਣ ਦਾ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾਉਣਾ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਹੈ।

(8) ਬਹਾਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਹਰ ਦੁਖ-ਤਕਲੀਫ ਨਾਲ ਲੜੇਗਾ ਅਤੇ ਫਤਿਹ ਹਾਸਲ ਕਰੇਗਾ।

(9) ਭੱਠ ਪਿਆ ਸੋਨਾ ਜੋ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਵੇ, ਭੱਠ ਪਿਆ ਕੰਮ ਜੋ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਵੇ।

(10) ਅਸੀਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿਪਾਹੀ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਪਿਤਾ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਬੀ ਦਾਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰਕੇ ਹਰ ਹੀਲੇ ਰੱਖਿਆ ਕਰਾਂਗੇ।

(11) ਜਲਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ, ਜੂਨ 84 ਅਤੇ ਨਵੰਬਰ 84 ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖੂਨੀ ਸਾਕੇ ਦਾ ਸਦਮਾ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪਰਬਤ ਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਿਗਰਾ ਹੀ ਝੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਬੇਪਨਾਹ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਮਾਰੂ ਤੁਫਾਨ ਆਪਣੇ ਫੋਲਾਦੀ ਸੀਨਿਆਂ ਦੀ ਵਾਲ 'ਤੇ ਠੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(12) ਚੋਰ, ਚੋਰੀਆਂ ਤਾਂ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੀਨਾ ਜੋਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ।

(13) ਕਈ ਵਾਰ ਗੱਲ ਅੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਸੂਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਲ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਗੱਲ ਦਿਲ ਤੋਂ ਸੂਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਖੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ।

(14) ਜਿਸਮਾਨੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤਾਂ ਢਲਦੀ ਸ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੂੜੇ ਦਾ ਢੇਰ ਹੈ ਪਰ ਰੁਹਾਨੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤਾਂ ਅਮਿਟ ਤੇ ਅਮੁਕ ਸੱਜਰ ਸਵੇਰ ਹੈ।

(15) ਸਿੱਖੀ ਅਥਵਾ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਦਾਤ ਇੱਕ ਐਸੀ ਸ਼ਰਧਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਠੋਸ ਦੀਵਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨਮਤਿ ਦੀ ਹਰ ਲਹਿਰ ਟਕਰਾ ਕੇ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਠਿਠਰ ਕੇ ਜਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(16) ਜਦ ਕੁਦਰਤ ਮਿਹਰਬਾਨ ਤਾਂ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਸਾਨ।

(17) ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਜਾਮ ਦਾ ਨਸਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਨਾਮ ਦਾ ਨਸਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਨਸੇ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿੰਹ ਲਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਅਤੱਲੇ ਦਮਾਂ ਤਕ ਨਿਭਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।

(18) ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰਣ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਸਕਦਾ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕਦੀ ਮੁੱਖ ਮੋਤ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਅੱਜ ਹਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਖਲੋ ਕੇ, ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ, ਦਾ ਦੋਹਰਾ ਪੜ ਕੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿੰਨੇ ਪੂਰੇ ਸਿੱਖ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਦੋਹਰਾ ਪੜ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ-ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ
ISBN # 978-0-9781624-9-8

ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸੋਗ 'ਅਕਾਲੀ ਦਲ' ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਵੋਟਰਾਂ, ਲੀਡਰਾਂ, ਚੇਅਰਮੈਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਆਸਾਨੀ

ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਚਿੰਤਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਨਾਮੁਰਦ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਘੇਰਿਆ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਇਲਾਜ

ਦਰਦ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ-ਛੁਪਿਆ ਨਹੀਂ।

ਸਾਨੂੰ ਬਾਪੂ ਬਾਦਲ ਤੇ ਨਿੱਕੇ ਬਾਦਲ ਦੇ ਅੱਥਰੂਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪੜ੍ਹੇ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲੀ ਬੈਠੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਬੀਬੀਆਂ' ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੋਚਣ ਜਿਹੜੀਆਂ 73 ਸਾਲ ਦਾ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਭੋਗਦੀਆਂ ਹੀ ਜਹਾਨੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਬਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦੀ ਦੇ ਨਿੱਘ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਹੋਏ ਤੇ ਹੁਣ ਖੁਦ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਹੰਢ ਰਹੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਦੌੜਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਨੇ ਕਿ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਵੱਸ 'ਚ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ-ਵੱਟ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਸਾਲ-ਦੋ ਸਾਲ ਵੱਧ ਜਿਉਣ ਨਾਲੋਂ ਮਰਨਾ ਬਿਤਰਹ ਹੈ।

ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦਾ ਪਿੰਡ ਦਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹੋਲੀ-ਹੋਲੀ ਕੈਂਸਰ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਣ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਅੰਦਰ 13 ਮੌਤਾਂ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਦਰਜਨ ਭਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਠਿੰਡੇ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਜਿੱਥੇ ਔਰਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਤੋਂ

ਡਰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਦੁੱਭਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਲੋਕ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਵਿਲਕ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਥਾਂ ਬੱਚੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਅਪੰਗ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਔਰਤਾਂ ਬੱਚੇ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਹੀ ਤ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਤੇ ਦਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਹਾਲ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਹੋਣਲਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਰ.ਓ. ਸਿਸਟਮ ਲਵਾਉਣ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ। ਪਿੰਡੇ ਜਿਹੇ ਬਾਦਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚਲੇ ਨਲਕਿਆਂ 'ਚੋਂ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਆਰ.ਓ. ਸਿਸਟਮ ਲਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨਲਕਿਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਵਾਲਾ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਹੱਲ ਇਹ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਨਲਕੇ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।

ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਗਰਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਿੱਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵੱਲ ਤੱਕ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਆਉਣ ਤੇ ਕੈਂਸਰ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਵਾਉਣ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡੇ

ਕੀ ਮੈਂ
ਬੂਠ
ਬੋਲਿਆ...

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ
ਟਹਿਣਾ*

*ਫੋਨ: 91-98141-78883

ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਕੈਂਸਰ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਯੂਨਿਟ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਮਰੀਜ਼ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੀ ਕੱਲ੍ਹ ਮਰਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅੱਜ ਮਾਰਨਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣ ਜਾਵੇਗਾ ਕੌਣ?

'ਕੈਂਸਰ ਪੱਟੀ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਮਾਲਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਫੋਕੇ ਧਰਵਾਸਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਕੱਢਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੁੱਧ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਜੋੜ ਘਰ ਵਿਚ ਆਰ.ਓ. ਸਿਸਟਮ ਲਵਾਉਣਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਕੱਚੇ ਘਰ 'ਨਰੇਗਾ ਸਕੀਮ' ਤਹਿਤ ਦੋ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਸੁੱਧ ਪਾਣੀ ਵੀ ਸੁਪਨਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਲਵੇ 'ਚ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੈਂਸਰ ਮਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਰਿਸਤੇ ਕਰਨੇ-ਕਰਾਉਣੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਕੈਂਸਰ ਪੀੜਤ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣੀ ਹੀ ਬੀਬੀ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇ ਸੁਨੀਲ ਦੱਤ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਰਗਿਸ ਦੱਤ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਵਾ ਸਕਦੇ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਗਾਇਕ ਅਬਰਾਰ ਉਲ ਹੱਕ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਵਾ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ 'ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਾਂ' ਬੀਬੀ ਬਾਦਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਵਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਫਾਈਲ ਫੋਟੋ-ਇਕ ਜਲਸੇ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ

ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਸੋਗ ਕੁਦਰਤੀ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਮਾਂ, ਨੰਨ੍ਹੀ ਛਾਂ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਜਨਮਦਾਤੀ ਦੀ ਸੱਸ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਤਾਈ ਜੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਈ ਹੋਰ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਨੇਤਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ ਸਨ।

ਇਸ ਜਗ 'ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਸਦਾ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ ਪਰ ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਨਾ ਵੱਡਾ ਦਾਇਰਾ ਹੁੰਦੇ ਉਸ ਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦੁੱਖ ਓਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਅੱਠ-ਦਸ ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਫ਼ਪਣੀ ਸੀ 'ਮਾਲਵੇ 'ਚ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਕਹਿਰ ਜਾਰੀ-ਇੱਕ ਹੋਰ ਜਾਨ ਗਈ।' ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 'ਬੀਬੀ ਜੀ' ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ। ਬੀਬੀ ਬਾਦਲ 'ਅਕਾਲੀ ਦਲ' ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਵਧਾਉਣ 'ਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ 'ਆਪਣਿਆਂ' ਦੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਘਾਟਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਪੂਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਬੰਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਅੱਪੜ ਜਾਵੇ ਮਾਂ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਅਸਹਿ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਰਦੇ ਹੰਝੂ ਉਸ ਦੀ ਅਸਹਿ ਪੀੜ ਬਿਆਨ ਰਹੇ ਨੇ। ਪਰ ਬੀਬੀ ਬਾਦਲ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਜਿਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੋਗ ਪ੍ਰਗਟ

'ਤੇ ਖਰਚਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਨਾ ਸਕੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਵੇ 'ਚ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਨਾਗ ਕਿਸ ਕਦਰ ਫੁੱਕਾਰੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਦੋ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੇਪਛਾਣ ਲੋਕ ਕਿਵੇਂ ਤਿਲ-ਤਿਲ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬੀਬੀ ਬਾਦਲ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਦੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਘਰੋਂ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਬੜੇ ਯਤਨ ਹੋਏ। ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਦਾ ਕੁ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਲੇ ਇਲਾਜ ਮੌਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਖਰਚਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਿਆ ਹੋਰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਖਰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਵਾ ਜਿੱਥੇ ਘਰ-ਘਰ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਹਨ ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਬੀਕਾਨੇਰ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਬਾਦਲ ਦਾ ਪੇਕਾ ਪਿੰਡ ਚੱਕ ਫ਼ਤਿਹ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ (ਬਠਿੰਡਾ) ਵੀ ਮਾਲਵੇ 'ਚ ਹੈ ਤੇ ਸਹੁਰਾ ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ (ਮੁਕਤਸਰ) ਵੀ ਮਾਲਵੇ 'ਚ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਸਮੇਤ ਪੂਰੇ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੈਂਕੜੇ ਮੌਤਾਂ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਨੇ। ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਲਾ ਪੀਲੀਆ, ਅਪੰਗਤਾ, ਚਮੜੀ ਦੇ ਰੋਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਲਵਈਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ? ਇਹ

ਚੱਲਦੇ ਚੱਲਦੇ

ਨੀਲੇ ਖ਼ਾਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣਿਐ ਕਿ ਉਹ ਗੀਤ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲਿਖਦੇ। ਉਹਦੇ ਜਿੰਨੇ ਕੁ ਗੀਤ ਸੁਣੇ, ਜਾਪੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ। ਸੁਰਜੀਤ ਭੁੱਲਰ ਕੋਲੋਂ ਅਕਸਰ ਉਸ ਦੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੁਣਦੇ ਰਹੀਦਾ ਸੀ।

ਨੀਲੇ ਖ਼ਾਨ

ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਨੀਲੇ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਕਰੰਟ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਕਾਲਜੇ ਦਾ ਰੁੱਗ ਭਰਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਨਾ ਹੋਈਏ ਤੇ ਜੀਹਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਬਾਰੇ ਤਸਵੀਰ ਬਣਾਈ ਬੈਠੇ ਹੋਈਏ ਉਸ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਸੁੰਨ ਹੋਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ।

ਨੀਲੇ ਖ਼ਾਨ 28 ਮਈ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ ਨੇੜਲੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਰਈਆ ਧੀਗੜ ਵਿਚ ਘਰ 'ਚ ਕੂਲਰ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਰੰਟ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ

'ਮੇਰੇ ਨੈਣ ਤਰਸਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਨਨਕਾਣਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ', 'ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਚੰਨ ਮੇਰਿਆ ਵੈ ਤੂੰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਕੀ ਕਰਕੇ', 'ਕਾਹਦੀ ਬੱਸ 'ਚੋਂ ਉਤਰ ਗਈ ਤੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਬੀਕਾਨੇਰ ਹੋ ਗਿਆ' (ਸੁਰਜੀਤ ਭੁੱਲਰ) ਅਤੇ 'ਦੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀਏ ਬਹਿਜਾ' (ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘੂ) ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਨਾਮਣੇ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਗਾਏ।

ਇਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘੂ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਪਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਨੀਲੇ ਖ਼ਾਨ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਅਸਹਿ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਗੀਤਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨੀਲੇ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਸੀਮਤ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ ਸੁਣ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਮੱਲੋਜ਼ੋਰੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ 'ਨੀਲੇ ਖ਼ਾਨ ਕਮਾਲ ਦੇ ਗੀਤ ਲਿਖਦੇ ਪੜਾ ਨਹੀਂ ਅਵੱਲੇ ਜਿਹੇ ਆਈਡੀਏ ਕਿੱਥੋਂ ਕੱਚ-ਕੱਚ ਲਿਆਉਂਦੇ...'

ਧੀਆਂ-ਧਿਆਣੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਇਹ ਮਰ ਜਾਣੀਆਂ

ਨਿਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲਾ*
ਸਾਡੇ, ਖਾਸ ਕਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮਾਦਾ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਯਾਨੀ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬੁਰਿਆਈ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਉਭਰ ਕੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਵਜ੍ਹਾ ਤਾਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬੋਝ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬਾਲ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੱਧ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਧੀਆਂ ਦਾ ਕੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲਾਅਨਤ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਆਪਣੀ ਇਹ ਬੁਰਾਈ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਕੁਝ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗਰਭ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚੇ ਦੇ ਲੜਕਾ ਜਾਂ ਲੜਕੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਟੈਸਟ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਇਸੇ ਸੋਚ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਟਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਇਹ ਅਸੰਤੁਲਨ ਸਾਨੂੰ ਕਿਥੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇਗਾ?

ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਕਿਥੋਂ ਹੁੰਦੀ? ਅਤੇ ਜੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਥੇ ਜੱਗ ਵੇਖਣਾ ਸੀ?

ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲਾਅਨਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਜ੍ਹਾ ਧੀਆਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਨਸੀਬ

ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਪੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਧੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਦੀ ਧੀ ਦੁਖੀ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੱਗ ਦੁਖੀ। ਦਾਜ ਵੀ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਜੇ ਧੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਦਾਜ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਜ ਦੇਣ ਦੀ ਰੀਤ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਛੱਡ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਲੋਹੜੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਘੋੜੀਆਂ ਗਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ, ਸਗੋਂ ਧੀਆਂ ਜੰਮਣ ਲਈ ਅਰਦਾਸਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ।

ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਪਾਉਣ ਤੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਚੁਣਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੁੰਡੇ ਅਤੇ ਕੁੜੀ ਲਈ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਪੈਮਾਨੇ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਧੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਲਈ ਇਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਜੇ ਪੁੱਤਰ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੀ ਪੀਘ ਝੂਟੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਧੀ ਪਿਆਰ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਇੱਜ਼ਤ, ਸਾਡੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਦਾਗ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਾਡੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੋਚ ਵਿਚ ਕੁਝ ਫਰਕ ਪਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਤਿ ਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਧੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸੋਚ ਦਾ ਕਾਰਨ

ਉਹ ਖੁਦ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਧੀਆਂ ਵੀਰ ਦੀ ਰੱਖਤੀ ਅਤੇ ਪਿਓ ਦੀ ਪਗੜੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਈ ਧੀਆਂ ਪਿਓ ਦੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਦਾਗ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਹੋਰ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਅਣਜੰਮੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸੋਚ ਵੱਲ ਤੌਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਆਦਤ ਬਣ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਸਿਰ ਉਚਾ ਕਰਕੇ ਜਿਉਣ ਦੀ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਧੀ-ਭੈਣ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰੁਲ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਧੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਖਿਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਾਪ ਦੀ ਧੀ ਉਸ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਜੰਮਦੀ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਖਿਆਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਦਾਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕਿ ਧੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ:

ਕੋਈ ਐਸੀ ਰੀਤ ਚਲਾ ਰੱਬਾ,
ਕੋਈ ਐਸੀ ਹਵਾ ਚਲਾ ਰੱਬਾ।
ਨਾ ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਰੋਣ ਧੀਆਂ,
ਨਾ ਕਤਲ ਕੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਧੀਆਂ।

*ਫੋਨ: 513-432-9754

ਤੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਕੀ ਹੈ?

ਫੇਸਬੁੱਕ ਖੋਲ੍ਹੋ ਤਾਂ ਪੁੱਛਦੀ ਐ, ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ?
What is on your mind?
ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਾਜਿਸ਼ੀ ਜਿਹਾ ਲਗਦੈ ਮਾਂ ਵੀ ਆਖਦੀ ਏ, ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸਭ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸਿਆ ਕਰ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਫਰੋਲ ਦਿੰਨੇ, ਬਿਨਾ ਪੁੱਛਿਆ ਈ। ਪਤਨੀ ਵੀ ਖਿਝਦੀ ਐ ਕੁਝ ਕੋਲ ਵੀ ਰਖ ਲਿਆ ਕਰੋ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ 'ਚ ਕੁਝ ਟਿਕਦਾ ਈ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੱਸ ਦਿੰਨਾਂ ਤੇ ਜਿੰਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਫੇਸਬੁੱਕ ਪੁੱਛਦੀ ਐ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦੈ ਕੋਈ ਅੱਲਤ ਮਾਸੂਮ ਚਿਹਰਾ ਕੂਲੇ ਕੂਲੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਲੈ ਪੁੱਛਦੈ ਅਤਿਆ ਦੱਸਦਾ ਨੀ... ਤੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਕੀ ਐ? ਤੇ ਮੈਂ ਸੰਭਲਦਾ ਸੰਭਲਦਾ ਸੰਕੋਚ ਕਰ ਜਾਨਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਜੋ ਦੱਸਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋ ਸਕਦੈ ਤਰਬੱਲ ਮੱਚ ਸਕਦੀ ਐ ਹੇਠਲੀ ਉਤੇ ਆ ਸਕਦੀ ਐ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ, ਪਤਨੀ ਦੇ ਨਿਹੋਰੇ ਬੜੇ ਕੰਮ ਆਏ ਨੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ , ਹੁਣ ਨੀ ਦੱਸਦਾ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਲੱਖ ਪੁੱਛੇ ਤੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਕੀ ਹੈ?
-ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਮ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ

ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਗ੍ਰੰਥ ਬਣਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਭੇਤ ਅਜੇ ਵੀ ਛਾਣਨੀ ਨਾਲ ਛਾਣਣੇ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤੀ ਤਸਵੀਰ ਭਾਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਸ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਚਰਖੀ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ, ਧਰਮ ਤੇ ਜਾਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਵੱਟ ਬੈਕ ਦੀ ਜੋ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗੀ, ਛਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੱਧਵਰਗੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਮਰਾਠੀ ਮਾਨੂਸ਼ ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਫਿਕਰ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ੇਅਰ ਭਲੀਭਾਂਤ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਮਸਲਤ-ਏ-ਆਮੇਜ਼ ਹੋਤੇ ਹੈ
ਯੇ ਸਿਆਸਤ ਕੇ ਕਦਮ,
ਤੂੰ ਅਭੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੋਗਾ
ਤੂੰ ਅਭੀ ਇਨਸਾਨ ਹੈ।

ਸਿਆਸਤ ਆਧਾਰਤ ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਾਹੀਆਂ ਵੀ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਆਖਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਪਿੱਛੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਕੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਮਿਤਾਬ ਬੱਚਨ ਨੇ 'ਐਂਗਰੀ ਯੰਗਮੈਨ' ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਸਿਆਸਤ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਰੋਸ, ਬੇਰੁਖੀ, ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨਾਇਕ ਦੇ ਮਾਰਫਤ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਜੋਂ ਅਮਿਤਾਬ ਬੱਚਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਠੰਢਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਨੌਬਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰੋ. ਅਮ੍ਰਿਤਯਾ ਸੇਨ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਇਸ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ, ਸੰਵਾਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਮ੍ਰਿਤਯਾ ਸੇਨ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤੀ ਸਰਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਪਹਿਲੂ ਵੱਧ ਰੂਪਮਾਨ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੋਵਿੰਦ ਨਹਿਰਾਨੀ, ਸ਼ਿਆਮ ਬੈਨੇਗਲ, ਖਾਲਿਦ ਮਹਿਮੂਦ, ਅਨੁਰਾਗ ਕਸ਼ਾਪ, ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਵਰਮਾ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਮ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਤਾਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। 'ਮ੍ਰਿਤਯੂਦੰਡ', 1984 ਵਿਚ ਆਈ ਦੀਪਤੀ ਨਵਲ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਦਾਮੁਲ', ਭਾਗਲਪੁਰ ਤੇਜ਼ਾਬ ਕਾਂਡ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ 'ਗੰਗਾਜਲ', ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਗੁੰਡਾਰਾਜ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਦੀ 'ਅਪਹਰਣ', ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬਣਾਈ ਫਿਲਮ 'ਰਾਜਨੀਤੀ' ਤੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਮ ਇਸ ਸਿਆਸਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਆਂਧੀ' (1975) ਕੀ ਸਿਰਫ ਗੀਤਾਂ ਕਾਰਨ ਯਾਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਯਕੀਨਨ ਹਾਂ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਗੀਤ ਵੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀ ਕਲਮੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦਾ ਜਾਦੂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਫਿਲਮ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਆਧਾਰਤ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਬੰਮੂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਕਲਾ ਪੱਖ ਵੀ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਮ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਕਲਾ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਜੁਗਲਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਖ਼ਸਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਉੱਤੇ ਡਾਢਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਮ

ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਢਲੀ ਕਤਾਰ ਦੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ, ਸੁਚਿੱਤਰਾ ਸੇਨ (ਦੇਵਦਾਸ, 1955 ਫੇਮ) ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਸਜੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਨ ਤਤਕਾਲੀਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ (1917-1984)। 1977 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਨਾ ਰਹੀ, ਤੇ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਰਾਜ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਸਬੰਧ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਔਰਤ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਦੇ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਈ ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ 'ਤਾਰਾਕੇਸ਼ਵਰੀ ਸਿਨਹਾ' ਨਾਲ ਸੀ। ਸਿਆਸੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲਦੀ/ਵਿਚਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਬਾਖੂਬੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਿੰਘ) ਤੇ ਵਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵੀਰਾਂ (ਤੱਬੂ) ਫਿਲਮ ਦੇ ਉਹ ਪਾਤਰ ਸਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਦੋਗਲੀ ਨਜ਼ਰ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਰਫ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਫੈਲੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਘਾਣ ਨੂੰ ਭਲੀਭਾਂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਦਿਲ ਦਰਦ ਕਾ ਟੁਕੜਾ ਹੈ,
ਪੱਥਰ ਕੀ ਡਲੀ ਸੀ ਹੈ,
ਇਕ ਅੰਧਾ ਕੂਆਂ ਹੈ
ਜਾਂ ਇਕ ਬੰਦ ਗਲੀ ਸੀ ਹੈ,
ਇਕ ਛੋਟਾ ਸਾ ਲਮਹਾ ਹੈ
ਜੋ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ,
ਮੈਂ ਲਾਖ ਜਲਾਤਾ ਹੂੰ

'ਮਾਚਿਸ' (1996) ਫਿਲਮ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਨਾਰਾਜ਼ ਲੋਕ, ਬਗਾਵਤੀ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸਮੇਟਣ ਦੀ ਚੰਗੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

'ਮਾਚਿਸ' (1996) ਫਿਲਮ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਨਾਰਾਜ਼ ਲੋਕ, ਬਗਾਵਤੀ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸਮੇਟਣ ਦੀ ਚੰਗੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ 'ਤੇ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਿਹਾ

ਯੇ ਭਸਮ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ।
'ਹੂ-ਤੂ-ਤੂ' (1999) ਫਿਲਮ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਅਸਫਲ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾਤਮਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਅਸਫਲ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਸਨਅਤ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰੀਘੋਲ ਆਖਰ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਕਿੰਜ ਨਿਜੀ ਟਾਇਦਿਆਂ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਦਲਿਤ ਆਗੂ (ਨਾਨਾ ਪਾਟੇਕਰ) ਜੋ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਹੈ, ਦਾ ਇਕ ਸੰਵਾਦ ਪੂਰੇ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਸੀ, "ਹਮ ਲੋਗ ਤੋ ਗੋਬਰ ਕੇ ਉਪਲੇ ਹੈ, ਇਤਿਹਾਸ ਕੇ ਢੇਰ ਕੇ ਨੀਚੇ ਦਬ ਕਰ ਰਹਿ ਜਾਤੇ ਹੈ, ਏਕ ਬਾਰ ਕੋਈ ਆਗ ਲਗਾ ਕਰ ਤੋ ਦੇਖੇ, ਫਿਰ ਬਤਾਏਗੇ ਕਿ ਗੋਬਰ ਕੇ ਉਪਲੇ ਕਿਆ ਹੋਤੇ ਹੈ।" ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬਣਾਈ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦੇਖਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਮ ਅਜਿਹਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇ ਨਾਲ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਚੱਪੇ-ਚੱਪੇ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਮ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਰੱਖਿਆ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਬਿਹਾਰ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਵਖਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਅੱਜ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਚੀਨ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਬਿਹਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੌਰੀਆ ਸਮਰਾਜ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਹਾਰ ਜੋ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਅਸ਼ੋਕ ਰਾਜ ਸੀ ਤਾਂ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਿਹਾਰ ਤਕਸ਼ਿਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਜਿਹੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਬੰਮੂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦੀ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਬਿਹਾਰ ਹੀ ਸੀ, ਤੇ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦੇ ਮਠ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਹੀ ਬਿਹਾਰ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਖ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਐਸੇ ਅਮੀਰ

ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਵਿਰਾਸਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਲੇ ਤੇ ਗਰੀਬ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਕਰਕੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਮ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਮ ਨੇ ਕਲਾ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਵਿੱਥ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਸੰਗਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਜੁਗਲਬੰਦੀ 'ਚੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਮ ਦੀਆਂ 'ਮ੍ਰਿਤਯੂਦੰਡ', 'ਗੰਗਾਜਲ', 'ਅਪਹਰਣ' ਤੇ 'ਰਾਜਨੀਤੀ' ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣੀਆਂ। ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਮ ਦਾ ਹੀ ਕਮਾਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਸਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਾਂਗ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚੋਂ ਸਿਆਸਤ ਆਧਾਰਤ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ

ਨਾਮ ਫਿਲਮ 'ਦਾਮੁਲ' ਦਾ ਹੈ।
'ਦਾਮੁਲ' (1984) ਭਾਵ ਮੌਤ ਤੱਕ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਗੁਲਾਮ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਦੀਪਤੀ ਨਵਲ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਮ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪਤਨੀ) ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਸਜੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਸਾਹੀਵਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਬੰਧੂਆ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੇ ਜਾਤੀ ਆਧਾਰਤ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਰਾਹੀਂ ਬਾਖੂਬੀ ਉਭਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਸ ਪੱਖ ਵੱਲ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿੰਜ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਪਰਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।

'ਗੰਗਾਜਲ' (2003) ਫਿਲਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਫਿਲਮ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਬੰਈ ਵਿਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਭੂਤ ਸਵਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ 'ਗੰਗਾਜਲ' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ', 'ਆਨ' 'ਦੇਵ', 'ਖਾਕੀ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਇੱਕੋਠੀਆਂ ਆਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 'ਗੰਗਾਜਲ' ਸਾਰਥਕ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਫਿਲਮ ਸੀ। ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਉਲਝਵੇਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਬਣੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੀ 'ਦੇਵ' (ਅਮਿਤਾਬ ਬੱਚਨ) ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵੱਲ ਬੇਈਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਣਿਆ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਭਾਗਲਪੁਰ ਤੇਜ਼ਾਬ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪਹਰਣ (2005) ਆਈ ਅਜਿਹੀ ਫਿਲਮ ਸੀ ਜਿਹਨੇ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਕੀਤੀ। 'ਰਾਜਨੀਤੀ' (2010) ਦਾ ਇਹ ਸੰਵਾਦ 'ਕਰਾਰਾ ਜਵਾਬ ਮਿਲੇਗਾ' ਪੂਰੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪਛਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣ ਗਿਆ। ਮਨੋਜ ਬਾਜਪਾਈ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਾਨਾ ਪਾਟੇਕਰ, ਅਜੇ ਦੇਵਗਨ, ਅਰਜੁਨ ਰਾਮਪਾਲ ਤੇ ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ, ਹਰ ਅਦਾਕਾਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿਦਤ ਨਾਲ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। 2010 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਦੋ ਖਾਸ ਫਿਲਮਾਂ ਆਈਆਂ ਸਨ। 'ਰਾਜਨੀਤੀ' ਜੋ ਮਹਾਰਿਸ਼ੀ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਦੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀ ਤਾਂ ਰਮਾਇਣ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀ ਮਨੀ ਰਤਨਮ ਦੀ 'ਰਾਵਣ'। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਝਾਮ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਸਾਰਥਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਫੜਦਾ ਹੈ।

ਫਿਲਮ 'ਮਾਚਿਸ' ਵਿਚ ਤੱਬੂ ਅਤੇ ਚੰਦਰਚੂੜ ਸਿੰਘ

ਸੀ, ਬੱਸ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਉਸ ਨਾਜ਼ੁਕ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ 1947 ਅਤੇ 84 ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾੜਾ ਦੌਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਤਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅੱਧ-ਜਲੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੀ ਦੇਖੀਆਂ ਸਨ, ਤੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖੁਰਚਣੇ ਨਾਲ ਸੜਕਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕਠੇ ਕਰਦੇ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਚੰਦਰਚੂੜ

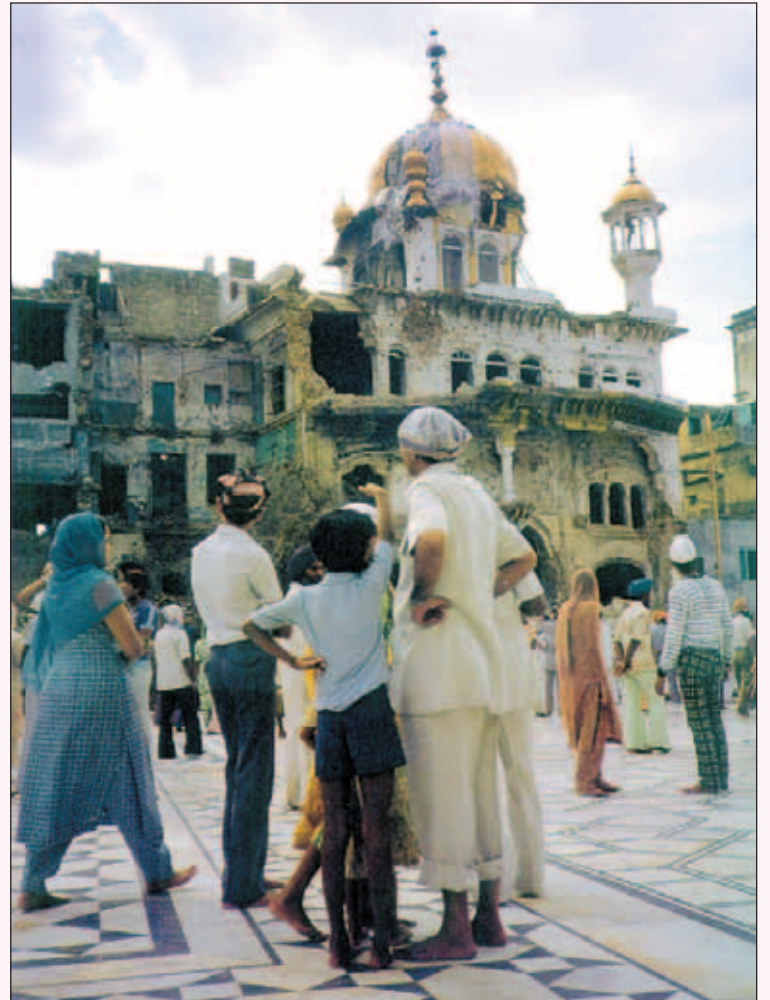
ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ

ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਯੂ ਐਨ ਓ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਜਾਹਰਾ

6 ਜੂਨ 2011, ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ (ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਤੋਂ 2 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਾਲੀ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਉਤੇ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸਗੋਂ ਮੀਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੀਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਛਲਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਇਕ ਇਕ ਗੋਲੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲੀ। ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਛਲਣੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਪਿਆ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੰਗਤਾਂ ਜਾਣਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਝਾ ਮਨਸੂਬਾ ਸਾਫ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਮੁਜ਼ਰਮਾਨਾ ਜੁਲਮ ਹੈ।

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਓ! ਸਾਰੇ ਰਲ ਕੇ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਜੁਲਮ ਦੀ ਗੁਹਾਰ ਯੂ ਐਨ ਓ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਗਾਈਏ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਘਟਗਿਣਤੀ ਕੌਮੀਅਤ ਉਤੇ ਅਜਿਹਾ ਜੁਲਮੀ ਵਰਤਾਰਾ ਨਾ ਵਰਤਾ ਸਕੇ।

ਨੋਟ: 5 ਜੂਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ 84 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਵੇਗਾ।
ਯੂ ਐਨ ਓ ਦੇ ਦਫਤਰ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਤੋਂ ਬੱਸਾਂ ਸਵੇਰੇ 9:30 ਵਜੇ ਚੱਲਣਗੀਆਂ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਫੋਨ: 718-846-3333

ਚੇਅਰਮੈਨ, ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਫੋਨ: 917-434-2483

ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਭਾਈ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਫੋਨ: 917-902-2500

ਸਹਾਇਕ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 718-974-4827

ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਸਕੱਤਰ, ਭਾਈ ਗੁਰਭੋਜ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ, ਫੋਨ: 347-739-5202

ਵਲੋਂ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ